

EXPERT-GRUP și ADEPT

Autori:

**Valeriu PROHNIȚCHI
Alexandru OPRUNENCO
Ana POPA**

**Igor BOȚAN
Sergiu BUȘCANEANU
Iurie GOTIȘAN
Margareta MAMALIGA**

EUROMONITOR

Numărul 2 (7), Ediția II

**Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova:
Evaluarea progresului în Trimestrul II, 2007**

*Acest raport apare cu sprijinul financiar al
Fundației Soros-Moldova*

în cadrul proiectului

*Planul de Acțiuni Uniunea Europeană - Republica Moldova:
document accesibil publicului
(Ediția II)*

*Implementat de Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT
și Centrul Analitic EXPERT-GRUP*

Notă: Autorii au realizat acest raport cu bună-credință și cu bune intenții. Numai autorii sînt responsabili de afirmațiile și concluziile expuse, care nu sînt în mod necesar împărtășite de Fundația Soros-Moldova, Guvernul Republicii Moldova sau alte instituții menționate în raport.

Cuprins:

ABREVIERI ȘI ACRONIME	4
METODOLOGIE	5
SUMAR.....	6
1. DIALOG POLITIC ȘI INSTITUȚII DEMOCRATICE	9
2. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE	17
3. CONFLICTUL TRANSNISTREAN.....	24
4. JUSTIȚIE	27
5. DEZVOLTARE ȘI REFORME ECONOMICE	30
6. DEZVOLTARE ȘI REFORME SOCIALE.....	33
7. COMERȚUL INTERNAȚIONAL.....	36
8. CLIMATUL DE AFACERI.....	39
9. INSTITUȚIILE PIEȚEI	42
10. FRONTIERĂ, MIGRAȚIE ȘI TRAFICUL DE FIINȚE UMANE.....	45
DESPRE PROIECT ȘI ORGANIZAȚII	50

Lista grilelor de monitorizare:

GRILA DE MONITORIZARE 1. INSTITUȚII DEMOCRATICE	15
GRILA DE MONITORIZARE 2. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE	22
GRILA DE MONITORIZARE 3. CONFLICTUL TRANSNISTREAN	26
GRILA DE MONITORIZARE 4. JUSTIȚIA	26
GRILA DE MONITORIZARE 5. DEZVOLTARE ȘI REFORME ECONOMICE.....	32
GRILA DE MONITORIZARE 6. DEZVOLTARE ȘI REFORME SOCIALE	35
GRILA DE MONITORIZARE 7. COMERȚUL INTERNAȚIONAL.....	38
GRILA DE MONITORIZARE 8. CLIMATUL DE AFACERI.....	41
GRILA DE MONITORIZARE 9. INSTITUȚIILE PIEȚEI	44
GRILA DE MONITORIZARE 10. FRONTIERĂ, MIGRAȚIE ȘI TRAFICUL DE FIINȚE UMANE	49

ABREVIERI ȘI ACRONIME

APC – Acordul de Parteneriat și Cooperare;

APCE – Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei;

BNM – Banca Națională a Moldovei;

BNMI – Biroul Național pentru Migrațiune;

CCTP – Centrul pentru combaterea traficului de persoane;

EUBAM – Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontieră în Moldova și Ucraina;

BNS – Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova;

CDOM – Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova;

CE – Comisia Europeană;

CEC – Comisia Electorală Centrală;

CEDO – Curtea Europeană pentru Drepturile Omului;

CoE – Consiliul Europei;

CSI – Comunitatea Statelor Independente;

CSJ – Curtea Supremă de Justiție;

CSM – Consiliul Superior al Magistraturii

MAI – Ministerul Afacerilor Interne;

MAEIE – Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene;

MDI – Ministerul Dezvoltării Informaționale;

OIM – Organizația Internațională pentru Migrațiune;

OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa;

PAUERM – Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova

PRGF – *engl. Poverty Reduction and Growth Facility*, Mecanismul de Reducere a Sărăciei și Creștere Economică;

PG – Procuratura Generală;

PSESE – Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est;

RM – Republica Moldova;

Reforma APC – Reforma Administrației Publice Centrale

Reforma APL – Reforma Administrației Publice Locale;

SCERS – Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei;

SG – Serviciul de Grăniceri

UE – Uniunea Europeană;

USD – dolar SUA;

METODOLOGIE

Rapoartele din seria „Euromonitor” au drept obiectiv monitorizarea independentă și obiectivă a procesului de implementare a Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană. Trimestrial sînt monitorizate acțiunile adoptate și implementate de ambele părți semnatare ale Planului.

În anul 2007 seria de Euromonitoare apare cu suportul Fundației Soros-Moldova în cadrul proiectului „Planul de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană: document accesibil publicului (faza II)”. Metodologia de monitorizare nu a suferit schimbări esențiale comparativ cu cele 5 ediții ale Euromonitorului care au reflectat evoluțiile din 2005-2006. Schimbările principale țin de structura publicației. Începînd cu ediția de față capitolul „Instituții democratice” va fi precedat de niște constatări generale pe marginea dialogului politic UE-RM din perioada de referință; capitolul „Controlul frontierei” va fi comasat cu capitolele „Managementul migrațiunii” și „Combaterea traficului de ființe umane” (prevederile PAUERM din compartimentul „Cooperare în domeniul justiției și afacerilor interne”). Separat de reformele economice vor fi analizate cele din sfera socială. De asemenea, separat vor fi analizate instituțiile pieței și climatul de afaceri. Astfel, începînd cu această ediție domeniile principale în care este evaluat progresul implementării Planului de Acțiuni vor fi:

1. Dialog politic și instituții democratice;
2. Consolidarea capacității administrative;
3. Conflictul transnistrean;
4. Justiția;
5. Dezvoltare și reforme economice;
6. Dezvoltare și reforme sociale;
7. Comerțul internațional;
8. Climatul de afaceri;
9. Instituțiile pieței;
10. Frontieră, migrație și traficul de ființe umane.

Autorii au încercat să identifice cele mai importante, după părerea lor, progrese și eșecuri. Dar aceasta nu exclude ca anumite segmente sau realizări importante să fi rămas în afara analizei. Pentru evaluarea progresului autorii au elaborat o listă de indicatori calitativi și cantitativi pentru fiecare domeniu. În acest context, au fost consultați experți independenți în domeniu. Indicatorii cantitativi au fost preluați din surse oficiale de informații statistice, precum și din alte rapoarte naționale și internaționale. Indicatorii calitativi au fost cuantificați pe baza evaluărilor de experți sau au fost făcute evaluări individuale de către autori. Fiecare indicator a fost evaluat pe scara de la -2 la +2, după cum urmează:

- 2 regres major
- 1 regres moderat
- 0 nu au fost schimbări
- +1 progres moderat
- +2 progres major

În cazul interviuării experților, progresul a fost calculat ca medie simplă a evaluărilor date de aceștia. Evoluția indicatorilor pentru fiecare domeniu este indicată în grila de monitorizare corespunzătoare. În grilă este indicată dinamica din trimestrul II al anului 2007, factorii care au condiționat această dinamică, impactul practic al evoluțiilor observate, circumstanțele care favorizează progresul pe viitor, riscurile care ar putea să compromită progresul, precum și expresia cantitativă care cuantifică progresul.

Planul de Acțiuni este un document formulat în termeni destul de ambigui. El reprezintă mai degrabă o strategie (neterminată), decît un plan de acțiuni propriu-zis. Deși, în funcție de circumstanțe, formulările ambigue și lipsa unor indicatori clari ar putea fi politic avantajoase, această situație complică enorm de mult un proces de monitorizare cuprinzător și obiectiv.

Prin urmare, lista de indicatori care a fost formulată de autori pentru a monitoriza evoluția Planului rămîne în continuare deschisă pentru dezbateri și sugestii din partea publicului.

Dialog politic și instituții democratice

Principalul eveniment în **dialogul politic** dintre Moldova și UE l-a constituit, în T2-2007, reuniunea a IX-a a Consiliului de Cooperare UE-Moldova. La reuniune s-a remarcat necesitatea dublării eforturilor Moldovei pentru implementarea reformelor democratice în câteva sfere relevante. O evoluție importantă în domeniu o constituie lansarea CCV. Eforturi suplimentare sînt necesare pentru atragerea unui număr cît mai mare de state europene în activitatea CCV și pentru punerea în aplicare a Acordului privind readmisia persoanelor cu ședere ilegală și a Acordului privind facilitarea eliberării vizelor, parafate de Moldova și UE.

Un rol cheie în dialogul politic UE-RM i-a revenit problematicii transnistrene. Acțiunile și discursul autorităților RM din perioada de referință la acest capitol nu pot să nu trezească îngrijorări. Considerăm necesară readucerea discuțiilor în problema transnistreană în albia mecanismelor existente, informarea și consultarea plenară și în timp util a UE și a celorlalți parteneri cu privire la toate acțiunile întreprinse, inițierea unor dezbateri publice pe marginea așa-zisului „pachet de propuneri” moldovenești. În caz contrar abordările actuale riscă să compromită progresul important realizat urmare a asistenței politice, diplomatice și tehnice din partea UE pe dimensiunea transnistreană, dar și în sens mai larg calitatea întregului dialog politic UE-RM.

În T2-2007, în domeniul **instituțiilor democratice** s-au constatat realizări moderate și perpetuarea unor probleme similare celor raportate pentru T1-2007. Au fost atestate cazuri de încălcare a drepturilor omului, întârzie adoptarea mai multor legi în domeniu, rămîn valabile îngrijorările cu privire la situația mass-media, iar accesul la informație continuă să fie îngrădit. Moldova a fost condamnată în alte 10 cazuri de către CEDO. Alegerile locale din iunie 2007 au readus în atenție principalele probleme semnalate în legătură cu alegerile parlamentare din 2005. O anumită îmbunătățire a avut loc în cazul turului al doilea de scrutin din 17 iunie, față de turul întâi din 3 iunie 2007. Printre realizările moderate se numără fuzionarea mișcărilor sindicale din Moldova în una singură, și dezvoltarea dialogului autorităților cu societatea civilă și CoE.

Consolidarea capacității administrative

Deși autoritățile acordă atenție sporită aspectelor formale ale reformelor menite să consolideze **capacitățile administrative**, efectele acestor reforme și eforturi mai rămîn încă puțin vizibile și perceptibile. Modernizarea *administrației publice centrale* se realizează prea lent, nu se aplică abordări strategice și mecanisme sistemice, bine planificate și organizate. Perioada alegerilor locale a afectat negativ domeniul reformei și consolidării *administrației publice locale*, reformele fiind suspendate în favoarea luptei electorale. Problema *depolitizării administrației publice* centrale și locale este tratată indiferent sau chiar neglijată de autoritățile centrale, iar scopul menținerii cu orice preț a puterii a generat atitudine agresivă a partidului de guvernămînt față de concurenții și aleșii locali din alte formațiuni, concomitent cu aprofundarea tendințelor de control politic total asupra puterii centrale. Deși în sfera *combaterii corupției* se atestă acțiuni sporite, acestea par a fi generate mai mult de realizarea unor măsuri prevăzute de proiecte internaționale, decît de voința sinceră a autorităților, iar problema „corupției mari”, deși e numită prioritară, nu este abordată suficient, iar pe alocuri, chiar neglijată demonstrativ, prin lipsa de reacție la semnalele despre abuzurile demnitarilor. *Probitatea și transparența* guvernării s-au redus, nu au fost puse în aplicare alternative de informare despre lucrările Parlamentului, Guvernului, altor autorități centrale și locale, proiecte de acte importante în domeniu au fost abandonate intenționat, fără justificare publică.

Conflictul transnistrean

În domeniul **cooperării pentru reglementarea transnistreană**, lipsa de transparență și claritate a acțiunilor RM și canalizarea eforturilor pe dialogul moldo-rus, în afara mecanismelor existente, au venit în contradicție cu angajamentele asumate în cadrul PAUERM și au adus RM grave prejudicii de credibilitate. Mecanismul de negocieri „5+2” a rămas blocat, iar eforturile UE s-au concentrat pe înțelegerea situației și readucerea discuțiilor în albia mecanismului „5+2”. Progresul cel mai important a continuat să fie realizat în securizarea segmentului transnistrean al frontierei moldo-ucrainene. Simplificarea accesului companiilor transnistrene la preferințele comerciale europene a contribuit la creșterea exporturilor transnistrene în UE și a creat noi oportunități pentru reîntregirea spațiului economic al RM.

Justiția

Nu au avut loc schimbări esențiale, care ar consolida independența magistraților, eficiența și transparența activității acestora. Dimpotrivă, neglijarea CSM în calitate de organ al autoadministrării judecătorești, intențiile de anulare a imunității judecătorilor, evoluția unor cauze anterioare, anumite acțiuni demonstrative ale exponenților puterii, - denotă persistența elementului de presiune politică nu doar în numirea și promovarea judecătorilor, dar și în examinarea cauzelor propriu-zise. Examinarea îndelungată a cauzelor, sporirea numărului de condamnări și a cuantumului sancțiunilor stabilite de CEDO, numărul mare al

deciziilor anulate de instanțele superioare erodează în continuare imaginea justiției. Rămânerea procuraturii în afara sistemului magistraturii, controlul puterii politice guvernante asupra conducerii procuraturii nu asigură toate premisele și garanțiile pentru independența procurorilor și supunerea acestora numai legii. Începutul activității INJ constituie un indicator pozitiv, dar asigurarea financiară și tehnico-materială a sferei justiției rămân insuficiente. Cu toate că a întârziat considerabil, adoptarea Legii cu privire la mediere constituie un pas important pentru promovarea alternativelor de soluționare a litigiilor, iar punerea în aplicare a reglementărilor poate constitui un examen serios pentru întregul sistem judiciar al Moldovei.

Dezvoltare și reforme economice

Deși în primul trimestru al anului 2007 creșterea PIB-ului în Republica Moldova a constituit 7,3% față de perioada similară a anului precedent, nu ne putem bucura de o creștere economică durabilă. Ea a fost generată mai cu seamă de creșterea consumului final al gospodăriilor casnice. Transferurile bănești de peste hotare au fost în permanentă creștere și au atins nivelul de 381,7 mln. USD, clasând Moldova pe poziție de lider privind raportul remitențelor la PNB. În același timp, volumul producției fabricate de întreprinderile industriale în ianuarie – aprilie 2007 a scăzut în comparație cu aceeași perioadă a anului 2006, creșterea producției înregistrându-se doar pentru luna aprilie comparativ cu anul precedent.

Comparativ cu anul precedent s-a înregistrat o creștere lentă a prețurilor, în luna iunie inflația fiind egală cu 0, iar pentru primul semestru al anului cu 3,9. BNM va majora rezervele monetare ca rezultat al unei tranșe a FMI, fapt ce va contribui la stabilitatea macroeconomică și dezvoltarea economiei.

A intrat în vigoare Legea Republicii Moldova prin care au fost modificate și completate unele acte legislative în vederea legalizării capitalului, amnistierii fiscale și reformarea sistemului de impunere a veniturilor persoanelor juridice care a cauzat multe dezbateri încă de la înaintarea propunerii de către Președintele R. Moldova.

Dezvoltare și reforme sociale

Cea mai importantă evoluție pozitivă care va influența benefic dialogul social vizavi de muncă a fost fuzionarea celor două confederații sindicale. Însă capacitatea noii structuri de a apăra interesele muncitorilor va depinde în primul rând de posibilitatea de distanțare și păstrare a independenței sale în raport cu puterea. Protecția socială a progresat prin introducerea unor Standarde minimale de îngrijire, educare și socializare a copiilor din instituțiile de tip rezidențial. În același timp, credem că eficiența implementării Standardelor va fi maximizată numai după redistribuirea inter-ministerială a competențelor. În trimestrul doi guvernul a mai aprobat un Program de reabilitare și integrare socială a persoanelor cu dizabilități, care din păcate nu pare să aibă șanse de succes, fiind limitat de „sursele financiare disponibile”. În sectorul educației, cea mai controversată decizie a fost cea de limitare a numărului de locuri pe specialități, decizie criticată de altfel și președintele parlamentului. Ar trebuie să menționăm că în sectorul sănătății s-au înregistrat mai multe evoluții pozitive. Ministerul de linie demonstrează capacități surprinzătoare de analiză și planificare a politicilor, inclusiv de planificare bugetară, avantaj care lipsește altor ministere din sectorul social. Parlamentul a ratificat Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății cu privire la controlul fumatului. În același timp, presiunile corporative s-au demonstrat a fi suficient de puternice pentru a submina implementarea unei veritabile campanii naționale contra fumatului.

Comerțul internațional

Tendențele în domeniul **comerțului internațional** din trimestrul II al anului curent au fost contradictorii. Pe de o parte, balanța comercială continuă să se înrăutățească pe fundalul unei disparități crescînde între rata de creștere a importurilor și exporturilor. Pe de altă parte, exporturile în Uniunea Europeană cresc dinamic, astfel atenuînd reducerea lor în țările CSI. În acest context, aparent se conturează o soluționare a „embargoului vinurilor”, însă deocamdată este foarte neclar ce format aceasta va avea. Cît privește acordarea Preferințelor Comerciale Autonome de către UE, progrese semnificative nu au fost înregistrate – această chestiune este subiectul unor discuții în interiorul Uniunii. Menționăm progrese înregistrate la capitolul normelor fitosanitare, o serie de acestea au fost aprobate de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare în vederea armonizării lor cu cele europene. Reamintim că adoptarea acestor norme este o condiție esențială pentru ca Moldova să poată beneficia de pe urma acordării Preferințelor Comerciale Autonome.

Climatul de afaceri

După finalizarea cu succes a primei etape a reformei regulatorii, termenul de implementare a etapei a doua (Ghilotina II) a fost extins pînă la finele anului 2007. Au fost revizuite sau aprobate modificări la 84 legi care reglementează activitatea de antreprenoriat în Republica Moldova. A fost creată Organizația pentru dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii cu scopul implementării strategiilor și programelor de

susținere a întreprinderilor mici și mijlocii. Prin Hotărârea Guvernului nr.756 din 2 iulie 2007 a fost aprobat Cadrul de cheltuieli pe termen mediu pe anii 2008-2010, care prevede schimbări în politica fiscală a statului privind impozitarea venitului reinvestit pentru persoanele juridice, impozitul pe venit al persoanelor fizice și schimbări în cotele de asigurări sociale obligatorii și în primele de asigurare medicală obligatorie. Datorită obținerii de venituri la bugetul de stat cu 16,7% peste nivelul prognozat în primele 4 luni ale anului a fost modificat Bugetul de Stat pentru anul 2007, prevăzând resurse mai mari pentru majorarea salariilor în sectorul bugetar și transferurilor la bugetele unităților administrativ-teritoriale.

Instituțiile pieței

În trimestrul doi a intrat în vigoare noua lege cu privire la asigurări. Legea reglementează mult mai detaliat condițiile de stabilire și funcționare, precum și principiile de prudență financiară pentru societățile de asigurări. Totuși, pentru impunerea respectării legii este necesară o instituție competentă, puternică și independentă. Această instituție ar putea fi Comisia Națională pentru Piața Financiară, constituită prin modificarea legii cu privire la Comisia Națională pentru Valori Mobiliare. Atribuțiile CNPF sînt în mare măsură similare, ca extindere și ca funcție, celor îndeplinite care revin BNM pe piața serviciilor financiare bancare. Totodată este clar că CNPF își va putea executa funcțiile numai dacă va fi compusă din personal profesionist. În sectorul bancar, tendințele pozitive de consolidare a sistemului bancar s-au suprapus pe cele negative de scumpire a creditului. Cu atât mai mult că scumpirile se produc după ce BNM a lansat mesaje încurajatoare pentru bănci prin reducerea ratei de bază REPO. În sectorul energetic evoluțiile au fost contradictorii. Pe de o parte, Guvernul a anunțat despre finalizarea noii Strategii energetice pentru 2007-2020. Pe de altă parte, toate întreprinderile energetice importante au fost eliminate din programul de privatizare, fiind calificate ca obiective nepasibile privatizării. La părerea noastră, nu sînt argumente nici economice, nici de securitate națională, care să îndreptățească această decizie.

Frontieră, migrație și trafic de ființe umane

La capitolul **controlului frontierei** au fost realizate progrese importante în consolidarea capacității serviciilor vamale și de grăniceri, continuarea reformelor structurale și de management ale acestora, preluarea bunelor practici europene urmare a activității Misiunii UE de asistență la frontieră în Moldova și Ucraina și programul BOMMOLUK. Au fost realizate progrese moderate în armonizarea cadrului legislativ la prevederile Concepției pazei frontierei de stat din 2003. Au fost întreprinse eforturi și în domeniul consolidării cooperării dintre agenții și cooperării europene și regionale la nivel de organe grănicerești și vamale. În T2'07 un progres important în domeniul **migrației** l-a constituit definitivarea reorganizării și exercitarea funcțiilor structurilor de stat responsabile de evaluarea și monitorizarea fenomenului migrației. Prerogativele fostului Birou Național Migrațiune, dizolvat în anul 2006, sînt exercitate de către Biroul pentru migrațiune și azil din cadrul MAI și Secția de politici migraționiste din cadrul MEC. Ca urmare a acestor restructurări instituționale a fost posibilă relansarea unor proiecte comune cu organizațiile de specialitate și agențiile internaționale de asistență. Și crearea *Sistemul informațional integrat automatizat în domeniul migrației* poate fi trecută în palmaresul realizărilor. La categoria altor progrese pentru acest capitol putem menționa instituirea și demararea activității Centrului Comun de Eliberare a Vizelor pentru UE și parafarea celor două Acorduri între Uniunea Europeană și Republica Moldova, privind facilitarea eliberării vizelor și readmisia persoanelor cu ședere ilegală, acorduri ce vor intra în vigoare pînă la sfîrșitul anului 2007.

Situația ce ține de combaterea **traficului de ființe umane** a avut tendințe relativ mai bune, comparativ cu perioadele precedente. O dovadă în acest sens sînt informațiile operative și comunicatele de presă ale Centrului pentru combaterea traficului de persoane (CCTP) în care se arată despre anihilarea și contracararea de către structurile de forță a mai multor grupări criminale implicate traficul de persoane. În plus, s-a observat o activitate și mai intensă din partea organizațiilor neguvernamentale și celor de stat în prevenirea și asistarea victimelor traficului de persoane prin organizarea mai multor seminare și ateliere de lucru. Totuși multitudinea de cazuri ce au fost deconspirate în această perioadă arată că gravitatea și amploarea acestui fenomen este încă destul de mare, în particular cazuri ce țin de traficul transfrontalier.

1. DIALOG POLITIC ȘI INSTITUȚII DEMOCRATICE

Dialog politic: constatări generale

- În T2-2007, a avut loc **reuniunea a IX-a a Consiliului de Cooperare UE-Moldova**, la 19 iunie 2007, în Luxemburg. Discuțiile dintre părți s-au axat pe două subiecte importante: realizarea de către Moldova a obiectivelor Planului de Acțiuni UE-Moldova (PAUEM) și procesul de soluționare a conflictului transnistrean.

Aprecierile UE față de felul în care Moldova și-a onorat obligațiile asumate prin PAUEM au fost moderate și echilibrate. În acest an însă, Moldova nu a mai fost lăudată, precum s-a făcut la reuniunea a VIII-a Consiliului de Cooperare UE-Moldova, din 11 aprilie 2006.

UE a reluat în discuție la reuniunea a IX-a a Consiliului de Cooperare UE-Moldova unele din problemele realizării PAUEM menționate de *Raportul de progres al Moldovei* în cadrul PEV, lansat pe 4 decembrie 2006. Comunicatul de presă oficial al Consiliului UE, dat publicității în urma Consiliului de Cooperare UE-Moldova, relevă: „UE consideră oportun să sublinieze necesitatea ca Moldova să-și dubleze eforturile pentru implementarea reformelor democratice în astfel de domenii cruciale precum respectarea drepturilor omului, libertății presei și respectarea statului de drept, inclusiv independența justiției. Importanța unui mediu de afaceri transparent și lupta împotriva corupției au fost de asemenea subliniate” (subl. – ADEPT)¹.

- O evoluție importantă în cadrul dialogului politic dintre Moldova și UE l-a constituit deschiderea, la 25 aprilie 2007, a **Centrului Comun de Vize (CCV)**, în incinta Ambasadei Ungariei la Chișinău. CCV este primul centru de acest fel pus în operabilitate de UE. În activitatea CCV participă de la început Austria, Letonia, Slovenia și Ungaria. Din mai 2007 la activitatea CCV s-au alăturat Danemarca și Islanda. Cetățenii moldoveni pot depune la CCV solicitări de vize de intrare pe teritoriul acestor state.

Pe de altă parte, statele europene în care se află cel mai mare număr de moldoveni plecați în țările UE pentru o muncă mai bine retribuită, precum Italia, Spania, Portugalia, Grecia – cu excepția Cehiei, Franței, Germaniei și Angliei care au ambasade în Chișinău – sînt deocamdată reticente la ideea participării în activitatea CCV. Mai mult, eliberarea vizelor în urma solicitărilor depuse la CCV durează uneori mult timp. În situații de urgență, solicitanții se văd nevoiți să se deplaseze peste hotare pentru a depune cererile de viză direct la misiunile diplomatice ale țărilor participante în activitatea CCV.

- O dată cu deschiderea CCV, a avut loc și parafarea de către Moldova și UE a **Acordului privind readmisia persoanelor cu ședere ilegală și a Acordului privind facilitarea eliberării vizelor**. Primul acord instituie un cadru de cooperare pentru prevenirea și combaterea migrației ilegale, în timp ce cel de-al doilea prevede anumite facilități la eliberarea vizelor de intrare pe teritoriul UE pentru cetățenii moldoveni. Eforturi suplimentare sînt necesare pentru semnarea și punerea în aplicare a acestor acorduri.
- Un nou ambasador al Moldovei, în persoana d-nei Daniela Cujbă, a fost desemnat pe lângă Comunitățile Europene. Alinierea Moldovei la un șir de declarații ale UE în domeniul PESC este salutară.
- Lipsa unui grad suficient de claritate în dialogul politic dintre Moldova și UE pe marginea reglementării transnistrene a umbrat evoluțiile pozitive din domeniu, a creat obstacole suplimentare pentru avansarea susținută a raporturilor politice dintre părți și a pus probleme credibilității Moldovei în fața UE. Mai multă comunicare cu instituțiile UE și un plus de transparență sînt imperative, în special în problema transnistreană. Formatul „5+2” trebuie să constituie cadrul de referință pentru negocieri.

Drepturile omului

Evoluții:

- La 30 martie, a fost semnată Convenția ONU cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități. Documentul obligă Moldova să respecte drepturile persoanelor fizic dezavantajate și să elimine obstacolele de participare a acestora la viața socială². În legătură cu același grup social, Guvernul Republicii Moldova (RM) a aprobat Programul național de reabilitare și integrare socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2007-2009.
- De asemenea, Guvernul RM a adoptat Hotărîrea pentru aprobarea Regulamentului privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice.

¹ Consiliul UE (2007), *EU-Moldova Cooperation Council Ninth meeting, Luxembourg, 19 June, EU Press Communiqué*, 11009/07 (Presse 143), http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/er/94807.pdf.

² Convenția a fost semnată și de UE, devenind astfel parte a dreptului comunitar.

- În temeiul acordurilor amiabile încheiate între Guvernul RM și reclamantii, CEDO a pronunțat decizii de radiere de pe rolul său a cererilor în cauzele: *ASITO c. Moldovei*, *Boxan c. Moldovei*, *Nestor c. Moldovei* și *Volghin c. Moldovei*³.

Deficiențe și probleme:

- CEDO a pronunțat 10 hotărâri împotriva Moldovei, în cauzele: *Cooperativa Agricolă Slobozia-Hanesei c. Moldovei*; *Ovciarov c. Moldovei*; *Modîrcă c. Moldovei*; *Mazepa c. Moldovei*; *Guțu c. Moldovei*; *Malahov c. Moldovei*; *Flux c. Moldovei*; *Ciorap c. Moldovei*; *Botnari c. Moldovei*; *Tocono și Profesorii Prometeiști c. Moldovei*. În aceste cauze, Moldova a fost condamnată pentru încălcarea drepturilor la un proces echitabil, la protecția proprietății, la libertate, la respectarea vieții private, la un recurs efectiv, la libertatea de exprimare, pentru deținerea ilegală a reclamantului, condiții improprie de detenție și privind asigurarea confidențialității discuțiilor reclamantului cu avocatul său, pentru durata excesivă a procedurilor judiciare și pentru aplicarea torturii⁴.
- Rezumatele deciziilor și hotărârilor CEDO, pronunțate în cauzele în care Moldova are calitatea de pîrît, nu au fost publicate în *Monitorul Oficial*, deși legea stabilește respectiva obligație a autorităților.
- Primăria mun. Chișinău a respins în aprilie, pentru al treilea an consecutiv, solicitarea de autorizare a unei manifestații publice în cadrul unui festival al minorităților sexuale.

Prevenirea torturii. Drepturile deținuților

Evoluții:

- Evoluții importante în domeniu nu au fost remarcate.

Deficiențe și probleme:

- Nu a fost instituit încă mecanismul național cu scopul prevenirii actelor de tortură, care rezultă din Protocolului Opțional la Convenția ONU împotriva torturii și a altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante. Proiectul de lege corespunzător a fost trimis pentru expertizare cu întârziere, în luna mai.
- Practicile de utilizare în unele instanțe de judecată a cătușelor și a cuștilor de metal pe durata procesului reprezintă un tratament degradant și de intimidare față de inculpați.
- În pofida condamnării repetate a Moldovei de către CEDO pentru aplicarea torturii, autoritățile depun eforturi insuficiente pentru remedierea acestei probleme.

Drepturile angajaților

Evoluții:

- Guvernul a aprobat în aprilie Regulamentul cu privire la acordarea unor garanții și compensații salariaților care îmbină munca cu studiile. Potrivit documentului, aceștia vor putea beneficia de concedii suplimentare plătite parțial.
- De asemenea, Executivul a adoptat în mai o hotărâre care prevede stabilirea, începînd cu 1 aprilie 2007, a unui salariu minim pe țară în cuantum de 400 lei lunar pentru un program complet de lucru de 169 ore.

Deficiențe și probleme existente:

- Angajatorii nu respectă suficient normele de protecție a muncii, ceea ce determină un număr ridicat de accidente de muncă.
- Cuantumul salariului minim pe țară continuă să fie mult sub nivelul coșului minim de consum.

Egalitatea șanselor

Evoluții:

- Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului a semnat Memorandumul de înțelegere cu Biroul Regional CSI al Fondului Națiunilor Unite pentru Femei (UNIFEM), care prevede implementarea unui program de promovare a egalității de gen în politicile și programele naționale de dezvoltare.
- În urma alegerilor locale generale din iunie 2007, a crescut puțin numărul femeilor alese în calitate de primari pînă la 18%, față de 16% după alegerile locale din 2003.

Deficiențe și probleme:

- Insuficiența de resurse financiare și slaba cunoaștere a prevederilor Legii cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați și ale Planului național „Promovarea egalității genurilor umane în societate pentru perioada 2006-2009” împiedică realizarea eficientă a acestora.

³ www.lhr.md.

⁴ Suma despăgubirilor pe care va trebui să le plătească Moldova în aceste 10 cazuri este de 81 383 euro.

- Femeile continuă să fie subreprezentate în posturile de conducere și să fie plătite mai puțin decât bărbații.
- Violența în familie, inclusiv cea asupra femeilor, continuă să fie un lucru răspîndit. Majoritatea victimelor violenței în familie nu apelează la organele de drept sau nu știu unde să se adreseze după ajutor⁵.
- Lipsește un mecanism de depistare și atragere la răspundere în cazurile de hărțuire sexuală.

Drepturile copilului

Evoluții:

- A fost elaborat studiul de evaluare a instituțiilor rezidențiale din Moldova în vederea reorganizării sistemului de protecție a copilului și aprobate **Strategia națională și Planul de acțiuni privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului pe anii 2007-2012**. Documentele prevăd reducerea numărului de copii aflați în instituțiile rezidențiale cu circa 50 la sută, prin dezvoltarea unor instituții și servicii alternative: case de copii de tip familial, serviciu tutelă, asistență parentală profesionistă și centre de zi. De asemenea, Guvernul a mai adoptat o hotărîre pentru aprobarea Standardelor minime de calitate privind îngrijirea, educarea și socializarea copiilor din instituțiile de tip rezidențial.
- Guvernul a adoptat Hotărîrea cu privire la aprobarea Regulamentului de activitate a Grupului de Nivel Înalt pentru Copiii Moldovei.
- Parlamentul a adoptat Legi pentru modificarea Legii cu privire la alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni. Potrivit acestora, a fost majorată alocația pentru îngrijirea la domiciliu a unui copil invalid: de la 150 – la 200 de lei (gradul II); de la 200 – la 300 de lei (gradul I).

Deficiente și probleme:

- În pofida majorării alocației lunare pentru îngrijirea la domiciliu a unui copil invalid, aceasta este mult sub nivelul cheltuielilor suportate pentru întreținerea unui asemenea copil.
- Gradul de atenție pe care autoritățile o acordă copiilor ai căror părinți se află la muncă peste hotare rămîne scăzut.

Asigurarea drepturilor la asociere

Evoluții:

- Confederația Sindicatelor din Republica Moldova (CSRM) și Confederația Sindicatelor Libere din Moldova (CSLM) "Solidaritate" au fuzionat, la 7 iunie 2007, în Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova (CNSM). Congresul de fuziune și constituire a aprobat statutul și a ales organele de conducere ale CNSM.
- Curtea Supremă de Justiție (CSJ) a lăsat în vigoare decizia Curții de Apel care obliga Ministerul Justiției (MJ) să înregistreze Mișcarea „Acțiunea Europeană” (MAE), după o perioadă de peste trei luni de zile de la prezentarea cererii de înregistrare.
- Președintele PSDM, Eduard Mușuc, acuzat că și-ar fi însușit mijloace financiare în proporții deosebit de mari, a fost achitat. Liderul PSDM pretindea că procesul împotriva sa ar avea „caracter politic”⁶.

Deficiente și probleme:

- Datorită tergiversării admise de MJ la înregistrarea Mișcării Acțiunea Europeană, formațiunea în cauză nu a putut participa la alegerile locale generale din iunie 2007.

Alegerile locale generale din 3 și 17 iunie 2007

Concluziile observatorilor internaționali

Misiunea Internațională de Observare a Alegerilor (MIOA)⁷:

- Alegerile locale din 3 iunie 2007 din Republica Moldova au fost în general bine administrate, iar numărul de partide și candidați a oferit alegătorilor un spectru autentic de opțiuni. Cu toate acestea, alegerile nu au reușit să îndeplinească unele angajamente OSCE și Consiliului Europei indispensabile pentru un proces electoral cu adevărat competitiv. În special, dreptul cetățenilor de a candida la funcții publice nu a fost pe deplin respectat, iar accesul la mass-media nu a fost echitabil. Autoritățile și unii membri ai partidului de guvernământ au exercitat presiuni și intimidări asupra unui număr de candidați din partea opoziției. [...] Comisia Electorală Centrală (CEC) a întreprins eforturi lăudabile pentru a rămîne imparțială pe toată durata procesului. [...] Deși

⁵ Aceasta este concluzia unui studiu realizat de Forul Organizațiilor de Femei din Republica Moldova (FOFRM).

⁶ Expert-Grup și ADEPT (2007), *Euromonitor*, nr. 1 (6), ediția a II-a, <http://www.e-democracy.md/files/euromonitor06.pdf>.

⁷ MIOA a fost constituită din observatori ai OSCE/BIDD0 și Congresului Puterilor Locale și Regionale ale Consiliului Europei.

activitățile de campanie în general nu au fost împiedicate, nu au fost oferite întotdeauna oportunități egale tuturor concurenților, iar mai multe partide politice au reclamat faptul că întâlnirile acestora au fost uneori obstrucționate. [...] În știrile difuzate la orele de maximă audiență, postul public *Moldova 1* și majoritatea posturilor de televiziune monitorizate au reflectat substanțial activitățile oficialităților statului, astfel avantajând candidații pro-guvernamentali⁸.

- Procedurile din ziua turului doi al alegerilor locale din Moldova care s-a desfășurat [la 17 iunie] au arătat o îmbunătățire modestă în comparație cu primul tur de pe 3 iunie. Cu toate acestea, problemele majore identificate în timpul perioadei pre-electorale au persistat, în special caracterul părtinitor al mass-media și intimidarea candidaților. [...] În perioada dintre cele două tururi, majoritatea posturilor de televiziune monitorizate, inclusiv postul *Moldova 1* care este finanțat de la bugetul de stat, au continuat să ofere o acoperire substanțială a autorităților statului în afara contextului de campanie, astfel repetându-se aceeași tendință constatată înainte de primul tur. Aceasta a avantajat candidații pro-guvernamentali și a limitat oportunitățile opoziției de a-și comunica mesajul electoratului în mod egal. [...] CEC, consiliile electorale de circumscripție și instanțele de judecată au primit un număr semnificativ de reclamații legate de primul tur, în care erau expuse un număr mare de probleme legate de votare, numărare și totalizarea rezultatelor. Unele solicitări din partea partidelor referitoare la numărarea repetată și anularea alegerilor au fost satisfăcute. [...] Ziua alegerilor a fost în general calmă. În general, observatorii au evaluat procesul de vot puțin mai bine decât pe 3 iunie, în special referitor la respectarea procedurilor⁹.

Președinția Consiliului UE

- În urma încheierii celui de-al doilea tur al alegerilor locale din Republica Moldova, Președinția UE notează cu satisfacție că, în general, acestea s-au desfășurat de o manieră calmă și că alegătorilor li s-a oferit posibilitatea unei alegeri autentice între candidați și partide, chiar dacă alegerile nu au corespuns în totalitate obligațiilor internaționale asumate de Republica Moldova. În perspectiva alegerilor viitoare, Președinția [Consiliului UE] recomandă Republicii Moldova să analizeze problemele rămase, înainte de toate: deficiențele legate de accesul egal la mass-media al tuturor candidaților, înregistrarea regulamentară a tuturor candidaților, menținerea registrelor electorale și numărarea voturilor, și să le rectifice¹⁰.

Ambasada SUA

- Campania și procedura de vot au permis cetățenilor moldoveni să obțină în general informație suficientă ca să facă o alegere informată. Totodată, [rămân îngrijorări] în legătură cu plîngerile larg răspindite și aparent valide privind intimidarea candidaților, accesul la și acoperirea media inegală a tuturor partidelor, utilizarea resurselor administrative, raportarea cazurilor de agitație electorală improprie lângă secțiile de votare, parțialitatea guvernului în favoarea candidaților din partea partidului de guvernământ și iregularitățile din listele electorale. De asemenea, [rămân îngrijorări] față de elementele ambigue și dificil de realizat ale Codului electoral. [...] Comisia Electorală Centrală și majoritatea consiliilor electorale de circumscripție [au gestionat] înregistrarea candidaților și organizat votarea cu succes. [...] Înregistrarea unui număr atât de mare de partide a permis alegătorilor o alegere largă. Întîlnirile cu alegătorii la scară mică, agitația electorală și distribuția materialelor electorale au avut loc în general fără restricții. Majoritatea secțiilor de votare au permis accesul liber al alegătorilor în incinta acestora și au reușit cu succes să proceseze un număr mare de buletine complexe de vot¹¹.

Concluziile observatorilor naționali

Coaliția 2007:

- În mare parte, alegerile locale din 3 iunie 2007 nu au întrunit criteriile internaționale de alegeri libere și corecte¹².
- Alegerile locale în turul doi [17 iunie] au întrunit în linii mari criteriile internaționale de alegeri libere, cu excepția cazului singular de la Corjova, și au fost parțial corecte¹³.

⁸ MIOA (2007a), *Comunicat privind constatările și concluziile preliminare*, 4 iunie, http://www.osce.org/documents/odihr/2007/06/24819_mo.pdf.

⁹ MIOA (2007b), *Scrutinul din turul doi al alegerilor locale din Moldova s-a îmbunătățit puțin însă rămân deficiențe serioase*, http://www.osce.org/documents/odihr/2007/06/25167_mo.pdf.

¹⁰ Consiliul UE (2007), *EU Presidency statement on the local elections in the Republic of Moldova*, http://www.eu2007.de/en/News/CFSP_Statements/June/0620Moldau.html.

¹¹ Ambasada SUA în Moldova (2007), *Statement on Electoral Campaign and June 3, 2007, Local Elections*, Press Release, 8 June, <http://moldova.usembassy.gov/pr060807.html>.

¹² Coaliția 2007 (2007a), *În mare parte, alegerile locale din 3 iunie nu au întrunit criteriile internaționale de alegeri libere și corecte*, Comunicat de presă, 4 iunie, <http://www.e-democracy.md/files/elections/local2007/coalition-2007-pr-4-june-2007-ro.pdf>.

¹³ Coaliția 2007 (2007b), *Alegerile locale în turul doi au întrunit criteriile de alegeri libere și au fost parțial corecte*, 18 iunie, <http://www.e-democracy.md/files/elections/local2007/coalition-2007-pr-18-june-2007-ro.pdf>.

Îndeplinirea recomandărilor Consiliului Europei / Executarea deciziilor CEDO

Evoluții:

- Dialogul existent între CoE și Republica Moldova este, în general, satisfăcător¹⁴.
- Prim-ministrul a semnat o Dispoziție privind implementarea expertizelor Consiliului Europei, care stabilește că inițiativele legislative ale Guvernului, expertizate de CoE, vor fi prezentate Parlamentului doar împreună cu expertizele traduse și tabelul de divergențe pe marginea propunerilor experților CoE. Decizia se bazează pe o dispoziție a spicherului Parlamentului, pe necesitatea respectării angajamentelor asumate față de CoE și pe cea a transpunerii în legislația națională a recomandărilor experților CoE.
- Parlamentul a adoptat în mai **Legea despre cultele religioase și părțile lor componente**. Legea prevede o modalitate nouă de înregistrare a cultelor religioase, că statul nu intervine în activitatea cultelor, legislația fiscală este extinsă asupra părților componente ale cultelor religioase, precum și asupra instituțiilor și întreprinderilor înființate de ele. Documentul este parte a pachetului de angajamente față de CoE și prevăzut de obiectivul (4) al PAUEM.

Deficiențe și probleme:

- În urma unei solicitări din partea Mitropoliei Chișinăului și a întregii Moldove, Președintele Vladimir Voronin a refuzat promulgarea **Legii despre cultele religioase și părțile lor componente**.
- Întârzie adoptarea noilor legi cu privire la: întruniri, statutul mun. Chișinău, consolidarea imunității parlamentare, a Codului de legi ale educației. Ținând cont de unele litigii apărute pe parcursul campaniei electorale, Legea cu privire la întruniri în redacție nouă va trebui să reglementeze și modalitatea de stabilire a priorităților de autorizare a întrunirilor, în cazul în care doi sau mai mulți organizatori solicită autorizarea pentru aceeași dată, loc și oră.
- Măsurile pentru evitarea unor condamnări viitoare la CEDO sînt insuficiente. Eficiența mecanismului responsabilității individuale a persoanelor culpabile de condamnarea Moldovei la CEDO rămîne redusă.

Cooperarea cu societatea civilă

Evoluții:

- Pe 2 mai, MAEIE a convocat o reuniune consultativă cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale implicate în activități de asistență, monitorizare și evaluare a procesului de implementare a PAUEM. În cadrul reuniunii au fost examinate deficiențele și problemele care tergiversează realizarea obiectivelor PAUEM, în special în domeniile justiției, mass-media, administrației publice centrale, precum și în cel al cooperării autorităților cu societatea civilă. MAEIE și-a exprimat disponibilitatea pentru o cooperare mai strînsă cu societatea civilă și de a furniza informația necesară în procesul de evaluare a acțiunilor întreprinse pentru realizarea PAUEM.
- La 30 mai, a avut loc semnarea **Memorandumului privind cooperarea în procesul integrării europene între MAEIE al RM și organizațiile societății civile**¹⁵. Documentul a fost semnat de Andrei Stratan, ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene, și de reprezentanți ai 23 de organizații neguvernamentale, alianțe, rețele și foruri. Memorandumul este deschis spre semnare pentru toate organizațiile obștești interesate să sprijine și să asiste autoritățile în procesul de realizare a obiectivului de integrare europeană.
- Guvernul a angajat în procesul de dezbatere publică a proiectului Planului Național de Dezvoltare (PND) reprezentanți ai organizațiilor obștești de profil.
- Parlamentul RM a convocat o masă rotundă cu reprezentanți ai societății civile, în cadrul căreia a fost discutat proiectul de lege pentru modificarea Legii cu privire la asociațiile obștești, adoptat de organul legislativ în prima lectură. În cadrul reuniunii s-a propus crearea unui grup de lucru, care să includă reprezentanți ai ONG-urilor și care să generalizeze propunerile de îmbunătățire a proiectului de lege menționat.

Deficiențe și probleme:

- Unele autorități publice au încă o atitudine formalistă sau ignorantă față de implicarea ONG-urilor la formularea și implementarea politicilor publice.
- Multe propuneri ale ONG-urilor nu sunt luate în considerație, statul nu adoptă măsuri de facilitare a activității;
- O bună parte a ONG-urilor înregistrate au resurse limitate și/ sau manifestă un interes redus pentru a participa la elaborarea și realizarea politicilor publice.

¹⁴ ADEPT (2007), *Guvernare și Democrație în Moldova*, e-journal, an. V, nr. 95, 1-15 mai.

¹⁵ MAEIE (2007), *Memorandum privind cooperarea în procesul integrării europene între MAEIE al RM și organizațiile societății civile (Proiect)*, http://www.mfa.md/img/docs/memorandum_privind_cooperarea_in_procesul_integrarii_europene.doc.

Libertatea mass-media și accesul la informație

Evoluții:

- Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA) a aprobat, la 10 mai, **Strategia de acoperire a teritoriului național cu servicii de programe audiovizuale (2007-2010)**. Strategia își propune drept scop susținerea procesului democratic din Moldova prin contribuții la asigurarea efectivă a dreptului universal al fiecărui cetățean de a primi și răspîndi informații, inclusiv prin intermediul programelor audiovizuale¹⁶.

Deficiențe și probleme:

- Libertatea mass-media continuă să fie limitată. Potrivit studiului „Libertatea globală a presei în 2007”, realizat de Freedom House, presa în RM este „neliberă”. Freedom House situează Moldova pe unul din locurile 144-145, cu un rating de 65 puncte, printre cele 195 de state prezente în raport¹⁷.
- Compania „Teleradio-Moldova” se conformează lent prevederilor noii legislații audiovizuale. Situația de la Moldova 1 este, din acest punct de vedere, mai îngrijorătoare decît cea de la Radio Moldova. Lipsa unui progres real pune la îndoială eficiența CO al Compaiei publice, conducerii acestei instituții și a CCA.
- Comportamentul inadecvat al reprezentanților poliției față de colaboratori ai postului Euro TV Chișinău, în urma semnalării unui caz de încălcare a legislației electorale¹⁸.
- Comportamentul abuziv al reprezentanților CCCEC față de unii membri ai CCA.
- Discriminarea instituțiilor private de media în raport cu zierele „Moldova suverană” și „Nezavisimaia Moldova”, pentru care Biroul relații interetnice urmează să perfecteze abonamente din fonduri publice în valoare de peste 84 mii lei. Aceasta contravine obiectivului (9) al PAUEM care prevede: „ajutor financiar din partea statului pentru mass-media acordat în baza criteriilor stricte și obiective aplicate egal pentru toată mass-media”.
- În condițiile în care organizații internaționale și naționale de profil, misiuni diplomatice, alte organisme relevante au semnalat în repetate rînduri existența unor probleme importante în domeniul libertății presei din Moldova¹⁹, respingerea moțiunii privind libertatea presei și de expresie – propusă spre aprobarea Parlamentului de către deputați din opoziție – nu a fost justificată.
- Accesul liber la informație continuă să fie îngrădit. Printre cauzele acestui fenomen pot fi menționate: transparența redusă a instituțiilor publice, neglijarea Legii privind accesul la informație, atitudinea formalistă sau, uneori, incompetența funcționarilor publici, secretizarea excesivă a informației de interes public. Rata răspunsurilor complete oferite de instituțiile puterii centrale este mai mare decît cea în cazul solicitărilor adresate administrației locale²⁰.

¹⁶ CCA (2007), *Strategia de acoperire a teritoriului național cu servicii de programe audiovizuale (2007-2010)*, http://www.cca.md/STRATEGIA_CCA.doc.

¹⁷ Freedom House (2007), *Global Press Freedom 2007*, <http://www.freedomhouse.org/uploads/fop/2007/pfscharts.pdf>. Pentru comparație, studiul Freedom House „Libertatea presei în 2006” a calificat presa din Moldova „neliberă” și a plasat Moldova pe unul din locurile 141-147, cu un rating de 65 de puncte, printre cele 194 de state prezente în raport.

¹⁸ CIJ et al. (2007), *Declarația organizațiilor mass-media privind cazul de intimidare a jurnaliștilor de la Euro TV Chișinău în perioada electorală*, 12 iunie, <http://www.info-prim.md/?a=14&id=190>.

¹⁹ Misiunea OSCE în Moldova (2007a), *Moldova's broadcasting reforms cause for concern, OSCE Mission Head says*, 19 februarie, Site-ul OSCE, <http://www.osce.org/item/23339.html>; Declarație comună: *Îngrijorări cu privire la libertatea presei*, 14 martie 2007, <http://www.azi.md/print/43594/Ro>; Declarația organizațiilor mass-media privind tentativele de suprimare a libertății de exprimare, 27 martie 2007, Site-ul CIJ, <http://ijc.md/ro/news.shtml#1061814298>; UJM (2007), *Declarația Uniunii Jurnaliștilor din Moldova*, 27 martie, <http://www.azi.md/tribune?ID=43773>; Misiunea OSCE în Moldova (2007b), *OSCE Mission Head concerned over repeated restrictions on media freedom in Moldova*, 28 martie, Site-ul OSCE, <http://www.osce.org/item/23833.html>.

²⁰ Centrul „Acces-info” (2007), *Aplicarea Legii privind accesul la informație. Raport de monitorizare*, www.acces-info.org.md.

Grila de monitorizare 1. Instituții democratice

Indicatori / Domenii	Evoluții / involuții T2-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T2-07	Surse utilizate pentru evaluare
Drepturile omului / Asigurarea drepturilor la asociere	- Semnarea/ aprobarea unor acte cu implicații asupra drepturilor omului - Condamnarea Moldovei de către CEDO în alte 10 cauze - Creșterea numărului de femei alese în calitate de primari de la 16% în 2003 la 18% în 2007	- Consolidarea cadrului de reglementare a drepturilor omului - Cheltuirea mijloacelor publice pentru compensarea daunelor materiale și morale ale reclamanților; subminarea credibilității sistemului judiciar național - O reprezentare mai bună a femeilor în funcțiile de primari; sporirea, deși nesemnificativă, a rolului femeilor în viața comunităților locale	- Voința Guvernului; recomandările și/sau asistența organizațiilor naționale de profil și internaționale; existența unor precedente de condamnare a Moldovei de către CEDO în litigii privind bunurile persoanelor supuse represiunilor politice - Eficiența redusă a mecanismului responsabilității individuale a persoanelor culpabile de condamnarea Moldovei; calitatea și profesionalismul scăzute ale unor decizii judecătorești/ judecători - Implicarea mai activă a femeilor în procesul electoral; efortul unor partide de a identifica și a propune mai multe femei în calitate de candidați pentru funcții electivă la nivel local	0	- Monitorul oficial al RM www.gov.md - Hotărârile CEDO www.lhr.md - CEC - Mass-media
	Fuzionarea CSRM și a CSLM „Solidaritate” în CNSM	Unificarea mișcării sindicale	Inițiativa de unificare a confederațiilor sindicale; voința conducerii CSRM și a CSLM „Solidaritate”	+ 0,5	- Mass-media - Estimările autorilor
Alegerile locale generale din iunie 2007	- În general, alegerile locale generale din iunie 2007 au fost bine administrate, s-au desfășurat de o manieră calmă, alegătorilor oferindu-li-se un spectru autentic de opțiuni și posibilitatea să facă o alegere informată - Accesul concurenților electorali la mass-media publică nu a fost echitabil - Exercitarea de presiuni și intimidări asupra candidaților, în special, din partea opoziției - Nu s-au oferit întotdeauna oportunități egale tuturor concurenților	- Alegerea autorităților publice locale și transferul sau păstrarea nonviolente a puterii locale - Activitatea concurenților electorali a fost reflectată inegal - Descurajarea unor competitori potențiali să se înscrie în cursa electorală, să se înscrie din partea anumitor formațiuni politice; s-a adus atingere caracterului echitabil al procesului electoral - S-a adus atingere caracterului echitabil al procesului electoral	- Activitatea, în general, bună a CEC și a majorității consiliilor electorale de circumscripție; monitorizarea din partea observatorilor naționali și internaționali; asistența organizațiilor locale și internaționale de profil; implicarea majorității partidelor în procesul electoral - Interesul unor autorități publice de a ține sub control anumite instituții publice de presă; aplicarea unor pîrghii de control din partea puterii asupra mijloacelor media publice; motivațiile partizane ale conducerii <i>Moldova 1</i>, care a avantajat candidații pro-guvernamentali - Practica de utilizare a resurselor și pîrghiilor administrative - Încălcarea Codului electoral; partizanatul politic al unor autorități publice; puterea discreționară limitată a CEC de a impune sancțiuni pentru încălcarea legislației electorale	0	www.cec.md - Rapoartele de monitorizare a alegerilor din partea observatorilor naționali și internaționali - Declarațiile Președinției Consiliului UE și Ambasadei SUA - Declarațiile și comunicatele concurenților electorali - Mass-media - Estimările autorilor
Recomandările CoE / Executarea deciziilor CEDO	Adoptarea Legii despre cultele religioase și părțile lor componente de către Parlament;	Insesizabil;	Refuzul Președintelui RM de a promulga legea; lobby-ul interesat exercitat de Mitropolia Moldovei;	0	- Stenogramele ședințelor Parlamentului - Mass-media
Cooperarea cu societatea civilă	Semnarea Memorandumului privind cooperarea în procesul integrării europene între MAEIE și organizațiile societății civile	Consolidarea cadrului formal de cooperare între MAEIE și ONG-uri în procesul de integrare europeană	Inițiativa și deschiderea pentru cooperare a MAEIE; dorința ONG-urilor interesate de a-și aduce propria contribuție în procesul de integrare europeană	+0,5	- Serviciul de presă al MAEIE - Mass-media - Estimările autorilor

Indicatori / Domenii	Evoluții / involuții T2-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T2-07	Surse utilizate pentru evaluare
Libertatea mass-media / Accesul la informație	- Aprobarea de către CCA a Strategiei de acoperire a teritoriului național cu servicii de programe audiovizuale - Menținerea TRM în cadrul aceleași politici editoriale; - Comportamentul abuziv al reprezentanților organelor de forță față de colaboratori ai Euro TV Chișinău și unii membri ai CCA - Respingerea motiunii privind libertatea presei și de exprimare; - Accesul la informație continuă să fie îngrădit	- Insesizabil - Reflectarea preponderență a punctelor de vedere ale autorităților; neglijarea intereselor consumatorilor de informație care nu împărtășesc în totalitate viziunea autorităților - Intimidarea jurnaliștilor și a unor membri ai CCA; decredibilizarea rolului pe care trebuie să-l joace în societate organele de forță - Situația în domeniu va continua să pună probleme - Limitarea accesului liber la informația de interes public; neglijarea dreptului la informare a cetățenilor	- Inițiativa CCA; recomandările radiodifuzorilor - Conducerea TRM interesată în menținerea aceleași politici editoriale; stereotipurile culturii instituționale - Abuzul și excesul de putere al colaboratorilor poliției și ai CCCEC - Atitudinea specifică a partidului de guvernământ față de problemele din domeniul libertății presei și de expresie - Transparența redusă a instituțiilor publice; neglijarea Legii privind accesul la informație; atitudinea formalistă sau, uneori, incompetența funcționarilor publici; secretizarea excesivă a informației de interes public	- 1	www.cca.md - Stenogramele ședințelor Parlamentului - Declarațiile și comunicatele partidelor politice - Mass-media - Rapoartele și comunicatele Coaliției 2007 - Declarațiile ONG de profil - Rapoartele de monitorizare ale MIOA - Comunicatele misiunilor diplomatice, organizațiilor și instituțiilor internaționale prezente în RM www.acces-info.org.md - Estimările autorilor

2. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE

Reforma administrativă / Eficiența administrativă

Evoluții:

Reforma Administrației Publice Centrale (APC):

- în primul trimestru al anului 2007, Planul detaliat de realizare a reformei APC a fost, în general, respectat, majoritatea acțiunilor fiind realizate sau în curs de realizare (circa 90%)²¹; câteva ministere s-au implicat activ în procesul de modernizare și eficientizare a APC²²;
- sînt lansate noi cursuri de instruire la Academia de Administrare Publică, se realizează vizite de studii peste hotare; se consolidează capacitățile de elaborare și analiză a politicilor²³;
- este modificată structura Ministerului Administrației Publice Locale (HG.nr.602 din 31.05.2007), Guvernul a decis crearea unei Agenții pentru administrarea zonelor turistice naționale (HG nr.356 din 03.04.2007); prin HG nr.721 din 28.06.2007 este aprobat Regulamentul-cadru privind ținerea lucrărilor de secretariat în autoritățile publice centrale și locale, în instituțiile din subordinea acestora; Guvernul a aprobat un regulament perfecționat cu privire la activitatea misiunilor diplomatice ale RM (HG.744 din 29.06.2007); instituții subordonate autorităților centrale sînt reorganizate pentru administrare mai eficientă²⁴;
- a început elaborarea unor noi proiecte strategice importante (PND, Planul de asistență completă în cadrul Programului SUA “Provocările Mileniului”).

Reforma APL:

- alegerile locale generale nu au afectat grav administrarea treburilor publice la nivel local;
- în majoritatea localităților au fost alese autoritățile administrației publice locale, organele de nivelul întâi s-au constituit legal, în termene corespunzătoare;
- sînt întreprinse acțiuni pentru implementarea Legii dezvoltării regionale²⁵;
- este elaborat un nou proiect de lege privind finanțele publice locale²⁶.

Dezvoltarea tehnologiilor informaționale:

- implementarea Strategiei Naționale “Moldova electronică” a fost analizată de Guvern, se realizează măsurile pentru atingerea obiectivelor de edificare a societății informaționale²⁷;
- sînt aprobate câteva componente și sarcini noi în realizarea Strategiei “Moldova electronică”²⁸: *Planul de acțiuni pentru implementarea guvernării electronice în anul 2007; repartizarea alocațiilor din Fondul pentru implementarea Strategiei; obligativitatea raportării trimestriale*;
- sînt adoptate modificări menite să înnăsprească sancțiunile penale pentru încălcarea drepturilor de autor și conexe (Legea nr.110-XVI din 27.04.2007);
- securitatea și siguranța sistemelor informaționale publice este asigurată la un nivel corespunzător, tentativele de atac sînt combătute eficient și nu se atestă cazuri de blocare totală a funcționării sistemelor informaționale de stat²⁹.

Deficiențe și probleme:

- reorganizarea și modernizarea APC, consolidarea capacităților funcționarilor publici au loc cu ritmuri lente; sistemul informațional care se aplică în cadrul APC este slab dezvoltat; în ministere și alte autorități centrale persistă fluctuație înaltă a personalului; lipsește un sistem clar de selectare, promovare și motivare a cadrelor în APC³⁰;
- planificarea strategică și calitatea documentelor de politici (în special evaluarea impactului/costurilor politicilor) este insuficientă sau lipsește; funcțiile “tehnice” prevalează asupra funcțiilor analitice; incapacitatea administrativă determină ratarea unor proiecte de finanțare importante³¹;
- activitatea unor autorități ale APC este defectuoasă, nesatisfăcătoare³²;
- întârzie acțiuni vizînd implementarea strategiei de reformă a APC în anul 2007³³: *planuri de reorganizare a APC; crearea unei unități centrale cu atribuții în serviciul public; elaborarea și implementarea unui Ghid în domeniul procesului decizional; elaborarea unui program de descentralizare sectorială a APC;*

²¹ Raportul cu privire la mersul realizării reformei APC pentru trimestrul I al anului 2007;

²² Activitatea MEC, MAIA, MS, MJ, MI și MF a fost apreciată de Prim-ministru, Grupul de experți (noutățile Reformei APC, aprilie 2007);

²³ Analiza experienței a șapte direcții-pilot din cadrul ministerelor (noutățile Reformei APC, mai 2007);

²⁴ HG nr.757 din 02.07.2007, reorganizarea unor instituții subordonate MET; HG nr.538/17.05.2007 cu privire la crearea Organizației pentru dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii;

²⁵ MAPL a elaborat proiectul de hotărîre a Guvernului despre măsurile de realizare, au avut loc ședințe ale grupului de coordonare implementării proiectelor de dezvoltare regională;

²⁶ Proiect elaborat și promovat de IDIS „Viitorul”;

²⁷ HG nr. nr. 421 din 17.04.2007;

²⁸ HG nr.606 din 01.06.2007;

²⁹ Informațiile prezentate de Î.S. „Centrul de telecomunicații speciale”, în cadrul Mesei rotunde din 25.04.2007 (www.cts.md);

³⁰ Raportul cu privire la mersul realizării reformei APC pentru trimestrul I al anului 2007;

³¹ Interviu director IDIS „Viitorul”, Agenția Info-Prim Neo, 25.04.2007;

³² HG nr. 683 din 18.06.2007 cu privire la activitatea Inspecției de Stat în construcții;

- activitatea Parlamentului nu este destul de eficientă, în timpul campaniei electorale activitatea a fost suspendată sau redusă considerabil, întârziind adoptarea multor proiecte de legi importante³⁴; nu sînt adoptate noile legi privind: *cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public; privind administrația publică centrală; privind transparența decizională; despre responsabilitatea ministerială, privind statutul municipiului Chișinău*;
- implementarea Legii privind dezvoltarea regională este tărăgănată (regulamentele-cadru, regulamentele de formare a mijloacelor fondului, crearea Agenției ș.a., urmau să fie aprobate pînă la finele lunii mai 2007); perspectivele și viziunile asupra dezvoltării regionale nu sînt determinate temeinic; Legea privind descentralizarea administrativă nu este pusă în aplicare (urma să fie aprobat un plan de acțiuni, să fie elaborate legi speciale de modificare a cadrului legislativ, să fie stabilite etapele descentralizării etc.);
- noua lege a finanțelor publice locale este promovată de sectorul asociativ și susținută de experți, însă Guvernul nu susține implementarea ei într-un termen apropiat³⁵;
- cooperarea reprezentanților APL în cadrul Euroregiunilor este nesatisfăcătoare, reprezentanții APL cunosc insuficient Planul de acțiuni UE-RM, prioritățile și acțiunile ce urmează a fi realizate³⁶;
- au apărut probleme serioase în domeniul organizării educației³⁷;
- evaluări internaționale constată scăderea eficienței guvernării³⁸;
- Curtea de Conturi continuă constatarea unor deficiențe grave în gestionarea finanțelor și a proprietății de stat (raportul CC pentru anul 2006, rapoartele tematice).

Depolitizarea administrației publice

Ca și anterior, nu se atestă îmbunătățiri esențiale la capitolul depolitizării și independenței administrației publice de factorii politici guvernanți, iar perioada alegerilor locale chiar a afectat negativ situația în domeniu.

Deficiențe și probleme:

- conform Raportului Băncii Mondiale, în Republica Moldova ar fi scăzut nivelul independenței funcționarilor publici de influența politică³⁹; Raportul „Nations in Transit 2007” de asemenea, constată că majoritatea instituțiilor publice la nivel central și local sînt politizate de partidul de guvernămînt, echilibrul puterilor în stat fiind astfel dezechilibrat⁴⁰;
- autoritățile centrale, regionale și locale controlate de partidul de guvernămînt au exercitat influențe asupra candidaților în alegeri, determinîndu-i să renunțe la cursă ori să se ralieze candidaților PCRM⁴¹;
- partidul de guvernămînt consideră necesar „să înăsprească controlul asupra organelor centrale și locale ale puterii de stat”⁴²;
- activitatea Consiliului municipal și a primăriei Chișinău au fost influențate negativ de forțe politice⁴³, funcționari municipali au fost destituiți ilegal, pe criterii politice⁴⁴;
- eșuarea unor dosare penale anterior intentate a confirmat amprenta politică a acestora⁴⁵;
- formarea noilor organe ale administrației publice locale, în special de nivel raional, a fost tărăgănată și chiar sabotată intenționat de exponenți ai PCRM⁴⁶, dar și de alte forțe politice; autoritățile centrale intenționează să negligeze necesitățile autorităților unde majoritatea nu o dețin exponenți ai partidului de guvernămînt⁴⁷.

Interferența intereselor economico-administrative și politice

Evoluții:

- investitorii străini continuă să afirme că în Republica Moldova s-a îmbunătățit climatul de afaceri, dialogul între administrația publică centrală și comunitatea de afaceri a avansat⁴⁸;

³³ HG nr.54 din 18.01.2007 (pct.1, 4, 14);

³⁴ Prin HP nr. 107-XVI din 20.04.2007 pentru modificarea Programului legislativ ; amînarea adoptării proiectelor din pachetul Ghilotina II ș.a.;

³⁵ Ministerul Finanțelor consideră că noua lege ar putea intra în vigoare doar de la începutul anului 2009, deoarece trebuie elaborate acte normative pentru punerea în aplicare, să fie instruiți funcționarilor publici etc.

³⁶ Interviu vice-ministrului APL, Agenția DECA-press;

³⁷ Organizarea examenelor de bacalaureat 2007, multiple erori în diplomele de absolvire, limitarea numărului de locuri în instituțiile superioare și Regulament defectuos cu privire la admitere etc.

³⁸ Raportul Băncii Mondiale „Eficiența guvernării în statele lumii 2006”, www.govindicators.org; www.woldbank.org;

³⁹ Raportul Băncii Mondiale „Eficiența guvernării în statele lumii 2006”, secțiunea a treia - „Eficiența Guvernării”, www.govindicators.org; www.woldbank.org;

⁴⁰ Raportul Freedom House „Nations in Transit 2007”;

⁴¹ Rapoartele de monitorizare ale OSCE/BIDD, ale observatorilor internaționale și naționali (Coaliția 2007); declarațiile partidelor parlamentare de opoziție;

⁴² Hotărîrea Plenului XI al CC al PCRM din 07.07.2007 (pct.7);

⁴³ Analiza activității Consiliului 2003-2007, efectuată de Agenția Info-Prim Neo (aprilie-mai 2007); înscrierea pe lista de concurenți electorali a multor funcționari din autoritățile municipale;

⁴⁴ Încercările de demitere ale președintelui sect.Botanica, ale directorului întreprinderii „Piața centrală”; demiterile și restabilirile în funcție a viceprimarului M.Furtună; constatarea demiterii ilegale a directorului ÎM „Antena C”; etc.

⁴⁵ Cazurile angajaților Primăriei mun.Chișinău (Urechean, Șarban, Modîrcă, Răilean), cazul Pasat;

⁴⁶ Declarația Fracțiunii AMN în Parlament, 29.06.2007 (www.parlament.md);

⁴⁷ Declarații ale Președintelui RM. Primului-ministru;

- continuă reforma regulatorie⁴⁹; s-au redus: *costurile reglementării afacerii*; *timpul pe care îl cheltuiesc managerii pentru a se conforma reglementărilor impuse de către stat, numărul de conflicte în care sînt implicați agenți economici*⁵⁰;
- a fost adoptată Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Legea liberalizării economice și amnistiei fiscale);
- unii agenți economici susținuți de stat au înregistrat creșteri ale indicatorilor economici⁵¹;
- este adoptată Legea privind administrarea și deetatzarea proprietății publice (nr.121 din 04.05.2007).

Deficiențe și probleme:

- investitorii continuă să se confrunte cu probleme serioase, autorităților le sînt înaintate peste 30 de recomandări, însă puține dintre acestea au fost soluționate plenar⁵²;
- statul nu întreprinde toate măsurile necesare pentru lichidarea concurenței din economia tenebră⁵³;
- studii independente remarcă multiple erori în administrarea proprietății de stat și contractarea unor datorii dubioase⁵⁴, eficiența întreprinderilor de stat continuă să fie redusă;
- legea privind liberalizarea economică și amnistia fiscală este pusă în aplicare cu grave dificultăți, aplicarea lor creează confuzii în cadrul proceselor care anterior aveau caracter evolutiv⁵⁵;
- resursele financiare publice continuă să fie utilizate defectuos⁵⁶; decizii adoptate anterior determină creșterea considerabilă a datoriilor autorităților publice⁵⁷;
- acte normative adoptate de Guvern obligă agenți economici de stat să suporte anumite cheltuieli, însă aceștia refuză, din lipsă de mijloace⁵⁸;
- nu are loc deetatzarea întreprinderilor de stat ineficiente⁵⁹;
- situația terminalului Giurgiulești și construcția liniei de cale ferată Cahul-Giurgiulești continuă să fie considerate proiecte ce nu sînt argumentate suficient din punct de vedere al eficienței economice, impactului ecologic⁶⁰.

Stabilitatea politicii de guvernare

Evoluții:

- programul de activitate al Guvernului se realizează, evoluția economiei naționale are un caracter de creștere, în pofida șocurilor externe (HG nr.384 din 06.04.2007);
- sînt adoptate mai multe acte ce confirmă caracterul stabil al reformelor promovate de Guvern: HG nr. 756 din 02.07.2007 cu privire la Cadruul de cheltuieli pe termen mediu (2008-2010); HG nr. 416 din 17.04.2007 cu privire la realizarea Programului de consolidare a terenurilor agricole;
- grație unor evoluții economice pozitive și a politicii fiscale disciplinate, agenții internaționale cu renume au îmbunătățit ratingul extern al Moldovei⁶¹; evaluări internaționale constată persistența stabilității politice⁶²;
- Guvernul devine mai preocupat pentru situația demografică, este adoptat un plan de măsuri, sînt întreprinse măsuri pentru evaluarea situației și securității demografice, pentru efectuarea studiilor complexe (HG nr.741 din 29.06.2007).

Deficiențe și probleme:

- stabilitatea politică existentă în RM este considerată nu doar ca factor evolutiv, dar și o confirmare a stagnării⁶³;

⁴⁸ Întrevederea Primului-ministru cu reprezentanții Asociației investitorilor străini (20.04.2007);

⁴⁹ Comisia de Stat pentru reglementarea activității de întreprinzător a examinat în cadrul "Ghilotinei 2" peste 70 de acte legislative, care urmează a fi modificate esențial;

⁵⁰ Studiul "Costul afacerii", efectuat de Organizația "Alternative internaționale de dezvoltare";

⁵¹ S.A. „Farmaco” a realizat cu 45% mai multe vânzări, profitul net pe anul 2006 a constituit peste 3 milioane de lei;

⁵² A doua ediție a „Cărții Albe”, lansate de Asociația Investitorilor Străini din Moldova;

⁵³ declarații ale antreprenorilor (S.A. Franzeluța ș.a.) în cadrul Business-Forumului „Statul și mediul de afaceri”, 26.04.2007;

⁵⁴ Studiul „Industria Gazului în RM: Povara Ignoranței și Costul Erorilor”, întocmit de IDIS „Viitorul”;

⁵⁵ Actele normative de aplicare a Legii nr.111 din 27.04.2007 sînt elaborate cu întârziere, conțin reglementări extensive. Însăși Legea afectează plătitorii onești de impozite (declarații ale reprezentanților Asociației Contabililor și Auditorilor Profesioniști (ACAP);

⁵⁶ Transmiterea sediului Complexului „Moscova” în gestiune fără ca imobilul să fie răscumpărat cu surse din buget; alocare a resurselor pentru necesități neclare, dubioase, ale unor persoane și instituții (HG nr.710 din 25.06.2007; HG nr.623 din 04.06.2007; HG nr. 541 din 17.05.2007; HG nr.510 din 07.05.2007; HG nr.492 din 03.05.2007; HG nr.482 din 28.04.2007; nr. 415 din 17.04.2007 etc.);

⁵⁷ Primăria mun.Chishinău are datorii de peste 145 milioane de lei față de SA „Termocom”, la achitarea diferenței de tarif pentru populație, precum și peste 50 de milioane de lei la efectuarea unor lucrări la inițiativa conducerii țării (str. Pan Halippa, Memorialul „Eternitate”, amenajare de cartiere și trotuare etc.);

⁵⁸ S.A. „Apă-Canal” refuză executarea Regulamentului e prevede instalarea gratuită a contoarelor consumatorilor casnici, pînă Guvernul nu stabilește surse de finanțare;

⁵⁹ Procesul trebuia desfășurat în trimestrul I, conform pct.32 din Planul de acțiuni prioritare probat prin HG nr.113 din 03.02.2007;

⁶⁰ Interviu expertului V.Ioniță și A.Reniță (Mișcarea Ecologistă) pentru publicația „Timpul”, 28.06.2007;

⁶¹ Agenția „Fitch Raiting” a modificat ratingul extern al țării de la „stabil” la „pozitiv”;

⁶² Raportul Băncii Mondiale „Eficiența guvernării în statele lumii 2006”, secțiunea trei – „Stabilitatea politică”;

⁶³ Raportul Freedom House „Nations in Transit 2007”;

- conform sondajelor de opinie, a scăzut încrederea populației în Parlament, Guvern și primărie, un procent mare de populație consideră că lucrurile merg în direcție greșită⁶⁴;
- Republica Moldova continuă să fie inclusă în ratingul statelor nestabile, ratingul respectiv al țării a scăzut⁶⁵;
- evaluări internaționale constată o scădere a afirmării principiilor „statului de drept”, a încrederii cetățenilor în stabilitatea normelor de drept⁶⁶;
- acte normative necesare pentru aplicarea unor legi importante, cu impact pentru anumite categorii, sînt adoptate cu întârziere⁶⁷;
- sînt promovate neargumentat proiecte de legi, menite să facă mult mai dificilă renunțarea la cetățenia RM, precum și să împiedice deținerea a două cetățenii de către angajații în sectorul public;
- situația deținătorilor de patente nu a fost soluționată în conformitate cu solicitările acestora, au continuat proteste împotriva măsurilor întreprinse de Guvern;
- continuă să se ateste cazuri de revizuire a unor hotărîri anterioare de privatizare⁶⁸;
- numărul angajaților în economie continuă să înregistreze scădere (datele BNM pentru trimestrul I: de la 622 mii - la 619,8 mii);
- numărul persoanelor care emigrează din Moldova este de peste 3 ori mai mare decît numărul imigranților⁶⁹.

Probitatea și transparența guvernării / Combaterea corupției

Evoluții:

- publicarea proiectelor de acte legislative pe pagina web a Parlamentului se realizează în condițiile anterior stabilite, nu se atestă evoluții dar nici involuții esențiale;
- problema combaterii corupției suscită o atenție sporită a populației, este considerată mai importantă⁷⁰; evaluări internaționale constată o creștere a luptei anticorupție⁷¹;
- evaluări interne apreciază activitatea în domeniu ca satisfăcătoare, crește numărul de infracțiuni depistate și documentate, Planul de acțiuni pentru realizarea Strategiei naționale anticorupție și prevederi din planurile conexe se implementează coerent; continuă activități de prevenire și sensibilizare a populației, se implementează mecanismul de expertiză anticorupție a actelor legislative și normative, au fost realizate studii analitice pentru identificarea și evaluarea zonelor de risc coruptibil avansat⁷²;
- cooperarea în domeniu dintre autorități și sectorul asociativ ia amploare, acțiunile realizate au impact pozitiv⁷³; asistența internațională acordată Moldovei permite soluționarea problemelor legate de dotări tehnice, instruire a în domeniu⁷⁴;
- sînt investigate multiple cazuri de corupție, inclusiv în proporții mari, în rîndul unor funcționari de rang mai înalt⁷⁵;
- este adoptată Strategia națională de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, Planul de implementare (HG nr.632 din 05.06.2007).

Deficiențe și probleme:

- Transparența autorităților publice s-a redus: *sistarea transmisiunii în direct a ședințelor Parlamentului; proiectele de hotărîri ale Guvernului nu sînt publicate integral și discutate public*⁷⁶; *legea transparenței decizionale este blocată, fără enunțarea oficială a motivelor; web-site-urile autorităților publice nu sînt*

⁶⁴ Barometrul Opiniei Publice (BOP), mai 2007;

⁶⁵ În ratingul organizației „Fund for peace” pentru 2007 Moldova este plasată pe locul 48, în 2006 era mai avansată – pe locul 58, www.fundforpeace.org;

⁶⁶ Raportul Băncii Mondiale „Eficiența guvernării în statele lumii 2006”, secțiunea cinci - „Statul de drept”, www.govindicators.org; www.worldbank.org;

⁶⁷ HG nr.627 din 05.06.2007 pentru aprobarea Regulamentului privind compensațiile persoanelor supuse represiunilor politice a fost publicată abia la 8 iunie 2006, deși Legea nr.186-XVI, în baza căruia a fost emis acesta, a fost adoptată încă la 29 iunie 2006 și obliga Guvernul să-și aducă actele în concordanță în termen de trei luni. Asociația foștilor deportați și deținuți politici califică Regulamentul adoptat de Guvern drept „document mort”, deoarece conține prevederi care fac aproape imposibilă aplicarea în practică, Publicația „Timpul”, 14.06.2007;

⁶⁸ Administrația Carierei de Pietriș și Granit din Soroca protestează împotriva revederii rezultatelor privatizării din anul 1998 (comunicat al Agenției Infotag).

⁶⁹ Conform datelor MDI, în anul 2006 au emigrat 6.685 persoane și au venit 1968 persoane, dintre care doar 605 au permit de ședere permanentă;

⁷⁰ În sondajul BOP mai 2007 activitatea de combatere, problema corupției la general este considerată importantă, îngrijorează un procent mai mare de populație – se înregistrează procent record 27%, față de 17-24 anterior;

⁷¹ Raportul Băncii Mondiale „Eficiența guvernării în statele lumii 2006”, secțiunea șase - „Controlul corupției”, www.govindicators.org; www.worldbank.org;

⁷² Ședința Colegiului CCCEC privind activitatea în I trimestrul 2007, 28.04.2007;

⁷³ Prim-ministrul Vasile Tarlev a apreciat pozitiv colaborarea cu Alianța Anticorupție în combaterea fenomenului corupției, 22.05.2007;

⁷⁴ Membrii Grupului de Monitorizare a implementării Strategiei Naționale anticorupție au fost instruiți în cadrul seminarelor organizate de Consiliul European (Proiectul MOLICO), 24.05.2007;

⁷⁵ Șeful Direcției juridice a IFPS (estorcare de bunuri); conducerea BC „Moldova Agroindbank” (abuz de serviciu); șefa inspectoratului fiscal din Singerei (corupere pasivă); șeful Penitenciarului din Taraclia (corupere pasivă); primari (com.Stăueni, s.Otac); avocați; factori de decizie în cadrul unor consilii de expertiză medicală a vitalității; inginer-șef al Institutului „Acvaproiect” (trafic de influență); responsabili din cadrul unor organizații neguvernamentale („Pacifism fără frontiere”, Bălți); Inspecția Muncii, profesori, medici;

⁷⁶ Primul-ministru și-a exprimat indignarea în legătura cu existența în Guvern a unor structuri care nu colaborează cu societatea civilă, comunicatul Agenției BASA-press;

*actualizate operativ, nu corespund cerințelor de informare publică*⁷⁷; cetățenii și agenții economici nu cred în probitatea Guvernului⁷⁸;

- evaluările instituțiilor comunitare indică asupra necesității sporirii eforturilor în sfera combaterii corupției⁷⁹;
- unele acțiuni stabilite în planurile anterior aprobate întârzie, nu sînt implementate adecvat și în termenele stabilite⁸⁰;
- cazuri de rezonanță anticorupție au eșuat, instanțe internaționale și naționale au constatat încălcarea legii la intentarea și investigarea lor⁸¹;
- patrimoniul public continuă să fie comercializat la prețuri mici, sînt ratate venituri de sute de milioane de lei, există prezumții de abuzuri în domeniu și promovare a intereselor elitei guvernante⁸²; raportul Curții de Conturi (CC) despre gestionarea resurselor financiare publice în 2006 atestă în mare parte aceleași încălcări și neajunsuri (încalcări grave în gestionarea finanțelor și a proprietății de stat, utilizarea ineficientă a proprietății de stat, contractarea neîntemeiată a împrumuturilor de stat, utilizarea defectuoasă a Fondului de rezervă al Guvernului etc.)⁸³; se atestă numeroase încălcări admise în gestiunea resurselor, însă autoritățile competente nu întreprind măsuri eficiente de sancționare și combatere a încălcărilor, persoane responsabile sînt menținute sau promovate în alte funcții cu atribuții de gestiune (Hotărârile Curții de Conturi: nr.19 din 06.04.2007; nr.14 din 23.03.2007; nr.24 din 26.04.2007; nr.7 din 22.02.2007; nr.6 din 06.02.2007 etc.); rezultatele activității Curții de Conturi nu sînt satisfăcătoare, hotărârile nu se execută integral, nu au conținut analitic și de prevenire⁸⁴;
- studii sociologice indică asupra faptului că populația este mai îngrijorată de fenomenul corupției, nu este mulțumită de măsurile întreprinse de autorități⁸⁵; studii independente atestă un nivel sporit al corupției în cadrul unor autorități centrale⁸⁶;
- procuratura nu este abilitată cu funcții de efectuare a activității operative de investigații⁸⁷.

⁷⁷ Site-ul Ministerului Industriei și Infrastructurii (www.mii.gov.md) nu este accesibil public; HG nr. 668 din 19.06.2006, ordinul MDI nr. 46/33 din 17.04.2007 despre Cerințele-standard nu se respectă;

⁷⁸ La finele lunii iunie nici o persoană (fizică sau juridică) nu solicitase liberalizarea capitalului conform noilor proceduri legale, Agenția Infotag, publicația „Timpul”, 25.06.2007;

⁷⁹ Comunicat de presă al Parlamentului European, Luxemburg, 19.06.2007, 11009/07 (Presse 143);

⁸⁰ Pct.1.5, 1.10, 1.14, 1.21, 2.2, 4.14, 5.1 din Planul de implementare a Strategiei anticorupție (HP nr. 421-XV din 16.12.2004); Pct.6-8, 20-26, 31-34, 37-43 din secțiunea întâi, pct.2 și 5 din secțiunea „Optimizarea activității CCCEC” ale Programului de acțiuni pentru implementarea planului din Programul „Provocările Mileniului” (HG.32 din 11.01.2007);

⁸¹ Deciziile CEDO pe cazurile Paladi, Modîrcă, Gorea; Cazurile Pasat, Urechean, Colța, Mușuc, primarul or. Singera (a fost reales în funcție); Cazul unor membri ai Consiliului Coordonator al Audiovizualului (bănuiți sunt disculpați, cercetări sînt calificate că ar avea și o tentă politică);

⁸² Hotărîrea Consiliului mun. Chișinău (CMC) din 3.05.2007 (vînzarea a zeci de ha teren la prețuri derizorii); Investigația publicației „Jurnal de Chișinău”, 15.05.2007; la ședința CMC din 05.04.2007 s-a încercat alocarea frauduloasă a unor terenuri pentru funcționari ai instituțiilor guvernamentale și municipale;

⁸³ Raportul CC prezentat în plenul Parlamentului, 13.07.2007;

⁸⁴ Raportul Președintelui Curții de conturi privind totalurile anului 2006;

⁸⁵ Sondajul BOP, mai 2007;

⁸⁶ Studiile TI Moldova: Sondaj expres privind perceperea fenomenului corupției în subdiviziunile Ministerului Dezvoltării Informaționale; Raportul Analitic „Explorarea percepțiilor și experiențelor controlului, serviciilor vamale și a ofițerilor de frontieră în perioada 2002-2005”, www.transparency.md;

⁸⁷ Motivarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative;

Grila de monitorizare 2. Consolidarea capacității administrative

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T2-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T2-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Reforma administrativă / Eficiența administrativă	• Multe acțiuni din Planul de realizare a reformei APC întârzie; • alegerile locale generale nu au afectat grav administrarea treburilor publice la nivel local; • se implementează Strategia „Moldova electronică”; • activitatea unor autorități este defectuoasă; • tratarea diferită de către puterea centrală a exponenților autorităților APL, inclusiv după criterii politice; • reforma de liberalizare economică poate lipsi autoritățile APL de resurse importante;	• majoritatea acțiunilor prevăzute sînt realizate sau în curs de realizare; • instituții subordonate autorităților centrale sînt reorganizate; • se consolidează capacitățile de elaborare și analiză a politicilor; • în majoritatea localităților au fost alese autoritățile administrației publice locale; • este elaborat un nou proiect de lege privind finanțele publice locale; • securitatea și siguranța sistemelor informaționale publice este asigurată;	<i>Favorizează:</i> • Activitatea unității de coordonare a reformei APC; • Asistența și monitorizarea internațională; • Monitorizarea internă; <i>Defavorizează:</i> • reorganizarea și modernizarea APC, consolidarea capacităților funcționarilor publici au loc cu ritmuri lente; • resursele financiare insuficiente, utilizarea resurselor considerabile în domenii fără randament și prioritate; • Implicarea sumară a Parlamentului în procesul de reformă a APC, tergiversarea procesului legislativ; • nu sînt adoptate și puse în aplicare legi importante; • lipsește un concept clar privind reforma APL; • legislația în domeniul APL este modificată frecvent;	+1	• Legislația RM; • Noutățile reformei APC; • Rapoartele privind implementarea planurilor și strategiilor guvernamentale; • Rapoarte ale instituțiilor internaționale • Mass-media;
	• evaluări internaționale constată persistența stabilității politice; • programul de activitate al Guvernului se realizează, evoluția economiei naționale are un caracter de creștere; • sînt adoptate mai multe acte ce confirmă caracterul stabil al reformelor promovate; • se constată scăderea eficienței guvernării;	• este modificată structura MAPL; • a început elaborarea unor noi proiecte strategice importante; • îmbunătățirea ratingului extern al Moldovei; • eficiența activității unor structuri este susținută prin reglementări adecvate;	<i>Favorizează:</i> • asistența externă; • consecvență, analiza implementării unor reforme; <i>Defavorizează:</i> • Planificarea strategică și sectorială nu este realizată adecvat; • implementarea unor legi este târăgănată; • se aprobă noi strategii și planuri, fără stabilire clară a priorităților și resurselor;	+0,5	
Depolitizarea administrației publice /	• autoritățile centrale, regionale și locale controlate de partidul de guvernămînt au exercitat influențe asupra candidaților în alegeri; continuă intimidări; • activitatea Consiliului municipal și a primăriei Chișinău au fost influențată puternic de forțe politice;	• Nivelul independenței funcționarilor de influența politică a scăzut; • Destituiri și persecuții pe criterii politice; • Se confirmă amprenta politică pe unele dosare judiciare; • formarea noilor organe ale administrației publice locale, în special de nivel raional, a fost târăgănată și sabotată;	<i>Defavorizează:</i> • Menținerea verticalei puterii și a centralizării excesive în sfera adoptării deciziilor; • Continuă intimidări și persecuții ale oponentilor politici; • Implicarea autorităților centrale în favoarea unor candidați; • Nu este adoptată noua lege a serviciului public, principiul depolitizării nu este promovat la nivel central și local; • Angajarea în serviciul public nu are loc preponderent pe bază de concurs, concursurile desfășurate rămîn puțin transparente;	-1,5	• Rapoartele de monitorizare a alegerilor locale; • Rapoarte ale instituțiilor internaționale; • Studii independente; • Legislația RM; • Stenogramele ședințelor plenare ale Parlamentului; • Declarațiile partidelor

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T2-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T2-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Interferența intereselor economico-administrative și politice	- a sporit dialogul businessului cu autoritățile; - continuă reforma reglatorie; - este adoptată Legea liberalizării economice și amnistiei fiscale; - multiple erori în administrarea proprietății de stat; resursele financiare publice continuă să fie utilizate defectuos; - este adoptată Legea privind administrarea și deținatizarea proprietății publice;	- s-a îmbunătățit climatul de afaceri, - s-au redus costurile reglementării afacerii, timpul pentru conformare reglementărilor; - administrarea și înstrăinarea proprietății publice este reglementată mai calitativ; - noi proiecte investiționale sînt lansate, dar fără evaluări și argumentări economice adecvate; - Legea privind liberalizarea economică și amnistia fiscală este pusă în aplicare cu dificultăți, nu are caracter evolutiv;	<i>Favorizează:</i> - Implementarea reformei reglatorii; - Colaborarea autorităților cu reprezentanții business-ului; <i>Defavorizează:</i> - propunerile investitorilor sînt implementate lent; - factorii politici rămîn interesați în derularea afacerilor; - păstrarea întreprinderilor de stat ineficiente; - nu este adoptată o lege despre conflictul de interese;	+ 1	politice și ale aleșilor locali; Mass-media;
Probitatea și transparența guvernării / Combaterea corupției	- Curtea de Conturi continuă constatarea unor deficiențe grave în gestionarea finanțelor și a proprietății de stat; - A scăzut încrederea populației în Parlament, Guvern, autorități locale; - Sînt puse în aplicare decizii de limitare a transparenței;	- Republica Moldova continuă să fie inclusă în ratingul statelor nestabile; - Parlamentul a devenit mai puțin transparent; - A scăzut încrederea cetățenilor în stabilitatea normelor de drept; - continuă să se ateste cazuri de revizuire a unor hotărîri anterioare de privatizare; - Sînt promovate proiecte neargumentate de legi; se intenționează a face mai dificilă renunțarea la cetățenia RM, să se împiedice deținerea a dublei cetățenii de către angajații în sectorul public;	<i>Defavorizează:</i> - Mass-media publică rămîne afiliată intereselor guvernării; - Transparența și cooperarea autorităților cu mass-media rămîne problematică, responsabilită de informare publică nu asigură informarea adecvată; - Accesul la informația cu caracter juridic rămîne dificil (doar prin Internet), costurile Monitorului Oficial și a bazelor de date rămîne exagerat; - Promovarea proiectului Legii privind transparența decizională este obstructionată; - Nu este adoptată o lege privind responsabilitatea ministerială; Transparența autorităților în Internet nu a sporit; - stabilitatea politică existentă în RM este considerată deja drept o confirmare a stagnării;	- 1	- Legislația RM; - Rapoarte ale instituțiilor internaționale; - Resursele web; - Sondajele sociologice; - Mass-media;
	- problema combaterii corupției suscită atenție sporită a populației, este considerată mai importantă; - evaluări internaționale constată o creștere a luptei anticorupție; - este adoptată Strategia națională de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, Planul de implementare; - studii independente atestă un nivel sporit al corupției în cadrul unor autorități centrale;	- Se implementează adecvat Planul de acțiuni pentru realizarea Strategiei naționale anticorupție și planurile conexe; - cooperarea în domeniu dintre autorități și sectorul asociativ ia amploare, - sînt investigate multiple cazuri de corupție; - asistența internațională soluționează problemele de dotări, instruire; - se implementează mecanismul de expertiză anticorupție a actelor legislative și normative, au fost realizate studii analitice pentru identificarea și evaluarea zonelor de risc coruptibil avansat;	<i>Favorizează:</i> - Monitorizarea instituțiilor internaționale și programele externe de asistență; Monitorizarea internă; - Activitatea organelor specializate, sporirea eforturilor de prevenire a corupției; Difuzarea publică a informației despre cazurile depistate; Activitatea ONG specializate; <i>Defavorizează:</i> - Legislația despre declararea și controlul veniturilor nu este perfecționată; nu este adoptată o nouă lege despre combaterea corupției; Unele acțiuni planificate întîrzie; - Cazuri de rezonanță au eșuat, multe cazuri finalizează prin condamnări simbolice; - cazurile de corupție la nivel înalt sînt de un număr foarte mic; declarații și informații despre abuzuri și încălcări rămîn fără urmări esențiale, opinia publică nu este informată despre măsurile luate;	+0,5	- Legislația RM; - Rapoartele oficiale; - Informația despre activitatea CCCEC, a Procuraturii; - Studii independente; - Mass-media;

3. CONFLICTUL TRANSNISTREAN

Negocierile politice în format „5+2”

Negocierile politice în formatul „5+2” au rămas blocate, iar autoritățile moldovenești și-au canalizat eforturile în problema reglementării transnistrene pe dialogul bilateral moldo-rus. Mediatorii și observatorii în reglementarea transnistreană s-au convocat pentru o nouă rundă de consultări la inițiativa președinției spaniole a OSCE la 25 mai la Madrid. Apelul s-a soldat fără nici un rezultat.

Eforturile Chișinăului din această perioadă au avut loc în mare parte în cadrul unui intens dialog moldo-rus - în perioada de referință au avut loc trei întrevederi ale Președintelui Vladimir Voronin cu omologul său rus Vladimir Putin și două vizite la Chișinău ale Secretarului adjunct al Consiliului de Securitate al Rusiei, Iuri Zubakov. Subiectul principal al acestor discuții l-a constituit problema transnistreană, în particular un așa-zis „pachet de propuneri” moldovenești înaintat de către Președintele Voronin părții ruse în august 2006.

Consultările moldo-ruse au avut loc în afara formatului de negocieri „5+2”, fără participarea sau informarea celorlalți mediatori și a observatorilor cu privire la conținutul discuțiilor purtate de Moldova și Rusia, fapt care a trezit o serie de îngrijorări atât în rândul partenerilor occidentali ai Republicii Moldova, cât și mai ales din partea opiniei publice locale și internaționale.

După mai multe luni de lipsă totală de transparență, autoritățile moldovene au informat partenerii din formatul „5+2”, despre inițiativele înaintate Rusiei, inclusiv în cadrul unei întâlniri cu ambasadorii convocate de Președintele Voronin la 29 iunie la reședința sa de vară de la Condrîța. Președintele a explicat conceptul „abordării la pachet”, care, potrivit tezilor discursului său „scurse” presei, ar include: „reglementarea statutului Transnistriei, garanții pentru populație, măsuri de încredere, mecanisme de demilitarizare, păstrarea statutului de neutralitate a Moldovei, probleme legate de recunoașterea proprietății transnistriei.”⁸⁸

Deși mai mulți diplomați europeni, inclusiv Reprezentantul Special al UE pentru Moldova, Kalman Mizsei, au declarat că pachetul de propuneri moldovenești este o „bună bază pentru negocieri” și s-au arătat înțelegători față de încercarea Moldovei de a aborda problema transnistreană în cadrul dialogului bilateral cu Rusia, lipsa de transparență a acestor discuții și canalizarea lor pe o dimensiune paralelă formatului „5+2” au afectat credibilitatea Chișinăului și au ridicat mai multe semne de întrebare vizavi de constructivismul poziției părții moldovenești.

Dialog politic UE-RM în problema transnistreană

Dialogul politic UE-RM în problema transnistreană din perioada de referință a fost marcat de lipsa de transparență a convorbirilor moldo-ruse pe marginea așa-zisului pachet de propuneri moldovenești. Eforturile UE au fost îndreptate spre a) înțelegerea situației create, și b) prevenirea realizării unor acorduri bilaterale fără consultarea celorlalți participanți la formatul „5+2”.

Problema transnistreană a fost unul din subiectele principale discutate în cadrul Consiliului de Cooperare UE-RM din 19 iunie, ședință care a fost precedată de un dejun de lucru dedicat în totalitate problemei transnistrene. În rezultatul discuțiilor, ministrul german de Externe, Walter Steinmeier, a declarat din numele Președinției germane a UE că este la curent cu „pachetul de propuneri” moldovenești în problema transnistreană, dar că consultările moldo-ruse trebuie să ducă la reluarea negocierilor în format „5+2”, care rămîne a fi unicul mecanism pentru discutarea soluțiilor identificate.

Înaltul Reprezentant al UE pentru PESC, Javier Solana, a discutat de două ori problema transnistreană cu Președintele Voronin – o dată în cadrul unei întrevederi la Luxemburg (înaintea întâlnirii Putin-Voronin din 22 iunie) și o dată în cadrul unei convorbiri telefonice (înaintea întâlnirii Putin-Voronin din 10 iunie).

Asistență diplomatică și politică din partea UE

Capacitatea UE de a acorda asistență diplomatică și politică RM în eforturile de reglementare a fost limitată considerabil de faptul că autoritățile moldovene nu au informat partenerii europeni pe deplin și în timp util despre obiectul și mersul discuțiilor purtate cu Rusia. UE a continuat să abordeze problema transnistreană în cadrul dialogului politic și de securitate cu Rusia și Ucraina. Înaltul Reprezentant pentru Politica Externă și de Securitate UE,

⁸⁸ Vezi Tezele pentru întâlnirea Președintelui Vladimir Voronin cu Ambasadorii, www.vedomosti.md.

Javier Solana, a discutat problema transnistreană cu ministrul rus de Externe, Serghei Lavrov, în timpul vizitei acestuia la Luxemburg la 23 aprilie.

Reprezentantul Special al UE pentru Moldova, Kalman Mizsei, a întreprins mai multe vizite în Moldova în perioada de referință, inclusiv în regiunea transnistreană, în vederea reluării negocierilor în formatul „5+2”. Ambasadorul Mizsei a continuat consultările cu autoritățile moldovene și reprezentanții ai business-ului din Transnistria în vederea asigurării accesului întreprinderilor transnistrene înregistrate permanent sau provizoriu în Moldova la preferințele comerciale ale UE.

Angajamentele de la Istambul ale Rusiei

Problema staționării ilegale ale trupelor și munițiilor ruse în Republica Moldova a revenit în atenția opiniei publice internaționale în contextul discuțiilor pe marginea Tratatului adaptat cu privire la Forțele Convenționale din Europa. Statele NATO au continuat să condiționeze ratificarea Tratatului prin îndeplinirea plenară de către Rusia a angajamentelor asumate în 1999 la Istambul de a-și retrage trupele și munițiile din Republica Moldova și Georgia. O Conferință Extraordinară convocată de Rusia pe marginea Tratatului FACE s-a soldat fără nici un rezultat, statele NATO păstrându-și poziția vizavi de necesitatea retragerii complete a trupelor și munițiilor ruse din Moldova drept precondiție pentru ratificarea FACE.

În contextul acestor discuții SUA au propus transformarea actualei misiuni de pacificare din regiunea transnistreană într-o misiune multinațională de menținere a păcii cu participarea Rusiei. Această misiune ar putea fi dislocată după ce Rusia își va retrage trupele și munițiile din Transnistria și ar permite onorarea angajamentelor Rusiei de la Istambul într-un mod acceptabil pentru aceasta.

UE nu a emis o poziție oficială vizavi de problema transformării actualului mecanism de pacificare din regiunea transnistreană sau o eventuală participare la acesta, mai mulți oficiali UE declarând că astfel de discuții pot avea loc doar atunci când va fi clar ce fel de mandat va avea misiunea preconizată.

Securizarea frontierei moldo-ucrainene

Cooperarea UE-RM-Ucraina la capitolul securizării frontierei moldo-ucrainene a fost cea mai eficientă și cu cele mai tangibile rezultate din perspectiva contribuției la procesul de reglementare transnistreană. Consiliul de Cooperare UE-RM a apreciat înalt rezultatele activității Misiunii UE de asistență la frontieră în Moldova și Ucraina și importanța acesteia în contextul eforturilor de reglementare a conflictului transnistrean. Activitatea Misiunii a dus la un control mai eficient al frontierei și o mai bună gestiune a riscurilor existente, precum și la diminuarea semnificativă a volumului contrabandei și altor activități ilicite la frontiera moldo-ucraineană, inclusiv pe segmentul transnistrean (vezi mai multe la secțiunea **Frontieră, migrație și trafic de ființe umane**).

Misiunea UE a continuat să monitorizeze aplicarea Declarației Comune a prim-miniștrilor moldovean și ucrainean din 30 decembrie 2005 cu privire la aplicarea regimului vamal unic la frontiera moldo-ucraineană. Peste 330 de companii transnistrene s-au înregistrat permanent sau provizoriu la Camera Înregistrării de Stat a RM. La recomandarea Comisiei Europene și experților EUBAM, din martie 2007 a fost companiile înregistrate permanent, cât și cele înregistrate provizoriu au acces la preferințele comerciale autonome europene. Potrivit unor modificări operate de Guvern în luna iunie, vor fi supuse controlului vamal al RM doar importurile de materie primă ale companiilor transnistrene care exportă mărfuri în UE. Simplificarea accesului agenților economici transnistreni la preferințele comerciale europene a trezit un interes mare în rândurile business-ului transnistrean, un indiciu al eficienței acestor măsuri fiind creșterea exporturilor transnistrene în statele UE de două ori în semestru I al 2007 față de aceeași perioadă a anului 2006.

Participarea societății civile

Modul secretos și netransparent în care au fost purtate tratativele moldo-ruse în problema transnistreană, precum și intensitatea acestora au trezit mai multe îngrijorări în rândul societății civile locale. Autoritățile moldovene nu făcând nici o declarație publică explicită vizavi de obiectul și conținutul acestor tratative, unica sursă de informare în acest subiect fiind un șir de „scurgeri” de informații oficiale în presă. O serie de personalități ale vieții publice din Moldova și experți europeni au publicat o „Scrisoare deschisă pentru o reglementare europeană a conflictului transnistrean”, în care și-au exprimat îngrijorarea față de modul netransparent, în afara formatului „5+2”, în care se duc negocierile moldo-ruse și au chemat autoritățile Moldovei să pornească de la obiectivul integrării europene în eforturile sale de reglementare transnistreană. Drept răspuns, Ministerul Reintegrării a publicat un comunicat în care „respinge acuzațiile” care i-ar fi fost aduse și apreciază drept „dezinformare premeditată difuzarea scrisorii deschise, care pune sub semnul întrebării obiectivitatea organizațiilor semnatare”. Considerăm reacția Ministerului cel puțin disproporționată și nu tocmai conformă cu prevederile PA UE-RM cu privire la necesitatea implicării societății civile în eforturile de reglementare transnistreană.

Grila de monitorizare 3. Conflictul transnistrean

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T2-07	Impactul practic al schimbărilor	Factori ce favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T2-07	Surse utilizate pentru evaluare
Negocierile politice (formatul "5+2")	- Negocierile au rămas blocate ; - Consultări intense moldo-ruse în afara formatului „5+2” pe marginea „pachetului de propuneri” moldovenești;	Lipsa de claritate și transparență a acțiunilor RM au dus la scăderea credibilității în fața partenerilor europeni;	- Medierea diplomatică a observatorilor din partea SUA și UE; - Politici netransparente ale RM, nerespectarea angajamentelor asumate prin PAUERM; - Politica revanșardă a Rusiei vizavi de statele din vecinătatea apropiată	- 1	Agenții de știri : Infotag, Moldpres, Novii Region
Cooperare UE-Moldova	UE întreprinde mai multe eforturi pentru înțelegerea situației și readucerea discuțiilor în formatul „5+2”;	Lipsa de transparență a RM a afectat calitatea dialogului cu UE	- Politica Europeană de Vecinătate, politica de „angajare” a UE față de Moldova; - Politici netransparente a RM, nerespectarea angajamentelor asumate prin PAUERM;	- 1	Agenții de știri : Infotag, Novii Region, Moldpres. UE
Asistență diplomatică și politică UE	- UE abordează problema transnistreană în cadrul dialogului cu Rusia și Ucraina; - Eforturi UE în vederea reluării negocierilor „5+2”;	Sprijin politic și diplomatic al UE pentru eforturile de reglementare transnistreană în cadrul mecanismelor existente ;	- Politica Europeană de Vecinătate ; - Politici netransparente ale RM, nerespectarea angajamentelor asumate prin PAUERM;	+ 1	Pagina de Internet UE, OSCE.
Angajamentele de la Istambul ale Rusiei	- Statele NATO continuă să condiționeze ratificarea FACE prin onorarea angajamentelor Rusiei de la Istambul ; - SUA propun transformarea misiunii de pacificare;	- Sensibilizarea opiniei publice internaționale vizavi de neonorarea angajamentelor de către Rusia; - O eventuală retragere a Rusiei din FACE va lipsi comunitatea internațională de o pîrghie importantă de influență asupra Rusiei în vederea retragerii trupelor și munițiilor din Moldova;	- Presiuni din partea SUA și UE asupra Rusiei; transformarea misiunii de pacificare din Transnistria în una cu mandat internațional; - Politica de confruntare a Rusiei vizavi de statele occidentale;	0	Pagina de Internet UE, OSCE
Securizarea frontierei moldo-ucrainene	- Progres continuu în realizarea mandatului Misiunii UE de asistență la frontieră; 330 de companii transnistrene s-au înregistrat în Moldova, exporturile transnistrene în UE sînt în creștere;	- Securizarea continuă a frontierei, combaterea contrabandei la frontiera moldo-ucraineană, legalizarea operațiunilor de export-import; - Accesul companiilor transnistrene la preferințele comerciale europene devin un stimulente important pentru atragerea acestora în spațiul economic unic al RM;	- Sprijinul din partea UE și SUA ; - Cooperarea guvernului Ucrainei și respectarea de către acesta a regimului vamal unificat cu RM; - Politicile netransparente ale RM riscă să compromită progresul realizat;	+ 2	Agenții de știri : Infotag, Moldpres, Novii Region. Ministerul Reintegrării
Participarea societății civile	Apelurile societății civile la transparență sînt ignorate, reacție disproporționată a autorităților;	Reticența autorităților de a implica societatea civilă la eforturile de reglementare, riscul adoptării unor soluții inacceptabile pentru societate;	Politici netransparente ale RM, nerespectarea angajamentelor asumate prin PAUERM;	- 2	

4. JUSTIȚIE

Capacitatea de impunere a respectării legii / Statutul și independența judecătorilor și procurorilor / Transparența

Evoluții:

- Calitatea înfăptuirii justiției a crescut, numărul de hotărâri anulate de CSJ este mai mic⁸⁹;
- activitatea procuraturii se perfecționează, sînt stabilite sarcini speciale pentru redresarea situației și lichidarea neajunsurilor în sfera respectării drepturilor omului⁹⁰;
- este modificată legislația care admitea promovarea recursului în anulare contra hotărârilor definitive (Legea nr. 89-XVI din 05.04.2007);
- a fost adoptată hotărîrea privind crearea Departamentului de administrare judecătorească (HG nr.670 din 15.06.2007);
- Studiul "Indicatorii Reformei în Justiție" (IRJ), vol.II, întocmit de Asociația Avocaților Americani, atestă îmbunătățirea unor indicatori, însă aceștia sînt foarte puțini.

Deficiențe și probleme:

- calitatea deciziilor judecătorești rămîne încă scăzută, multe decizii sînt anulate de instanțele superioare, revizuite după ce rămîn definitive⁹¹; termenele de examinare a dosarelor sînt îndelungate, măsurile întreprinse anterior nu au dat rezultate evidente⁹²;
- evaluări internaționale atenționează asupra scăderii încrederii în statul de drept⁹³; se atestă stagnare la majoritatea factorilor de reformă, înrăutățirea situației pe mulți factori analizați⁹⁴; instituții comunitare atenționează asupra problemelor în sfera supremației legii, independenței justiției⁹⁵;
- partide politice continuă să reclame lipsa de independență a puterii judecătorești⁹⁶;
- argumentînd prin combaterea corupției și realizarea unor recomandări ale experților internaționali, sînt întreprinse măsuri care pot limita imunitățile judecătorilor, situație ce poate provoca limitarea independenței acestora⁹⁷; CSM, CSJ apreciază negativ respectivele propuneri de modificare a legislației⁹⁸;
- nu sînt adoptate și puse în aplicare: *legea privind asistența juridică garantată de stat*; *Strategia de consolidare a sistemului judecătorec*;
- numirile și promovările în funcții continuă să fie dependente de factori politici, capacitățile și atribuțiile în domeniu ale CSM nu sînt puse în valoare⁹⁹; deciziile CSM sînt obstrucționate prin intermediul CSJ, a majorității parlamentare¹⁰⁰;
- deși există o anumită independență instituțională, procurorii sînt considerați a fi în dependență de puterea politică și executivă¹⁰¹;
- exponenții businessului invocă multiple neajunsuri în sfera efectuării justiției (termene îndelungate, decizii contradictorii, taxe mari, executare îndelungată și defectuoasă)¹⁰²;
- instanțe judecătorești internaționale indică asupra încălcării legislației la pornirea, anchetarea și examinarea cauzelor în cadrul sistemului judiciar moldovenesc¹⁰³;
- exponenți ai justiției europene critică dur sistemul judecătorec al Moldovei, calificîndu-l subordonat presiunilor politice¹⁰⁴;
- nu se exercită dreptul de regres al statului în conformitate cu Legea nr.353-XV din 28.10.2007;
- poliția judecătorească nu este creată, termenul de formare a acesteia în calitate de structură subordonată justiției este amînat considerabil, sub pretextul lipsei de resurse¹⁰⁵;
- angajații din sistemul de executare nu beneficiază de noi facilități, nu sînt puse în aplicare modificări anterior preconizate¹⁰⁶;

⁸⁹ Hotărîrea plenului CSJ nr.12 din 06.07.2007;

⁹⁰ Ședința Colegiului Procuraturii Republicii Moldova, din 24.04.2007;

⁹¹ Interviu Președintelui CSJ, publicația „Logos Press”, 13.04.2007; Hotărîrea plenului CSJ nr.12 din 06.07.2007;

⁹² Ședința Consiliului Suprem de Securitate din 23.05.2007;

⁹³ Raportul Băncii Mondiale „Eficiența guvernării în statele lumii 2006”, secțiunea cinci, www.govindicators.org; www.worldbank.org;

⁹⁴ Studiul „Indicatorii Reformei în Justiție” vol.II-2007, ABA;

⁹⁵ Comunicat de presă al Parlamentului European, Luxemburg, 19.06.2007, 11009/07 (Presse 143);

⁹⁶ Declarația partidului Liberal, 07.05.2007;

⁹⁷ Proiectele de legi promovate de Ministerul Justiției, CCCEC (înregistrate în Parlament cu nr.1642 din 26.04.2007 și nr.1719 din 03.05.2007);

⁹⁸ Interviu Președintelui CSJ, publicația „Logos Press”, 13.04.2007; articolul „Двойная защита для служителей фемиды”, Logos Press”, 07.04.2007;

⁹⁹ CSM nu a reacționat prompt la cazurile de refuz a numirii unor judecători;

¹⁰⁰ Respingerea nemotivată a unor candidaturi în ședința Parlamentului din 22.06.2007;

¹⁰¹ Dezbaterile în cadrul Mesei rotunde „Reforma Procuraturii în Republica Moldova”, 17.04.2007;

¹⁰² Masa rotundă „Rolul sistemului judecătorec în dezvoltarea businessului” din 05.04.2007; Publicația „Кишиневский обозреватель”, 05.04.2007, 12.04.2007;

¹⁰³ Cauzele CEDO: Flux (nr. 2) c. Moldovei; Tocono și Profesorii Prometeiști c. Moldovei; Modîrcă c. Moldovei ș.a.;

¹⁰⁴ Opinia parțial disidentă pe cauza „Flux (nr. 2) c. Moldovei” a lui G.Bonello, judecător la CEDO;

¹⁰⁵ Conform Legii nr. 247-XVI din 21.07.2006, poliția judecătorească urma să fie creată pe lîngă Ministerul Justiției pînă la finele lunii mai 2007, însă acest termen nu a fost respectat, procedura urmînd a fi extinsă pînă în anul 2010;

¹⁰⁶ Secțiunea V din Programul de acțiuni (HG nr.32 din 11.01.2007);.

- continuă examinarea îndelungată a unor cazuri cu tentă politică¹⁰⁷;
- transparența nu este asigurată adecvat, măsurile întreprinse nu au caracter sistemic, nu influențează situația generală¹⁰⁸; lipsesc paginile web, hotărârile judecătorești nu sînt ușor accesibile;
- mai multe măsuri care stabileau sporirea transparenței justiției nu au fost executate în termen și adecvat¹⁰⁹.

Instruirea specialiștilor din sistem / Personal auxiliar / Asigurarea materială

Evoluții:

- Institutul național al Justiției și-a început activitatea, a fost anunțat primul concurs de admitere pentru funcții de judecători și procurori;
- seminare tematice pentru judecători sînt organizate cu suportul instituțiilor internaționale (OSCE, CE);
- sînt semnate acorduri de cooperare în sfera justiției¹¹⁰.

Deficiențe și probleme:

- practica judecătorească nu este ușor accesibilă, se publică puține hotărîri;
- numărul de hotărîri explicative adoptate este redus¹¹¹;
- reformele și activitatea în justiție nu sînt asigurate prin alocarea resurselor adecvate¹¹²; sediile instanțelor nu sînt adecvate cerințelor îndeplinirii calitative, corecte și rapide a justiției;
- numărul de judecători și personal al instanțelor nu este modificat pentru corespundere sarcinii, datele nu sînt publice¹¹³;
- selectarea cadrelor pentru sistemul justiției este de nivel redus, selectarea pentru funcții internaționale (CEDO) denotă aprecieri eronate și subiective a capacităților și instruirii candidaților¹¹⁴.

Căi alternative de soluționare a litigiilor / Instituțiile penitenciare

Evoluții:

- adoptarea legii cu privire la mediere, care instituie mecanismul de mediere în cauzele civile și penale, în calitate de alternativă procesului judiciar;
- numărul de persoane aflate în detenție în Moldova este unul din cele mai mici din statele CSI și Europei de Est, însă condițiile de detenție, starea tehnico-sanitară rămîn deplorabile¹¹⁵;
- nu sînt înregistrate cazuri grave, situația din penitenciare se îmbunătățește, dar în ritm lent.

Deficiențe și probleme:

- cercetarea situației din unele penitenciare denotă existență a grave neajunsuri, referitoare la condiții de detenție și la drepturile condamnaților¹¹⁶;
- izolatoarele de detenție provizorie nu sînt transferate de la MAI la MJ;
- nu este aplicat un mecanism independent de monitorizare a locurilor de detenție¹¹⁷;
- nu sînt adoptate: *noul Cod contravențional, legea cu privire la probațiune, o nouă lege cu privire la arbitraj*;
- nu este creat mecanismul de comunicare Comitetului împotriva torturii (conform Convenției ONU);

¹⁰⁷ Cazul Urecheam, Becciev, Pasat; Comunicatul centrului de presă al AMN, 19.06. 2007;

¹⁰⁸ Factorii 24 și 25 din Studiul "Indicatorii Reformei în Justiție" (IRJ), vol.II-2007, întocmit de ABA(Inițiativa pentru supremația legii); Capitolul IV din Raportul „Constatări preliminare ale monitorizării ședințelor de judecată”, OSCE/Moldova; Interviu judecătorului Curții Constituționale V.Puşcaş, publicația „Analitique”, 28.04.2007;

¹⁰⁹ Pct.3, 6-9, 22, 31-32, din Programul de acțiuni (HG nr.32 din 11.01.2007);

¹¹⁰ Memorandumul de Înțelegere dintre Guvernul Regatului Norvegiei și Guvernul RM privind contribuția la consolidarea statului de drept;

¹¹¹ Hotărîrea plenului CSJ nr.12 din 06.07.2007;

¹¹² Studiul „Evaluarea necesităților sistemului judecătoresc în RM”, întocmit de Comitetul Helsinki Moldova, CSJ și CSM; Factorii 10-13 din Studiul "Indicatorii Reformei în Justiție" (IRJ); Interviu judecătorului Curții Constituționale V.Puşcaş, publicația „Analitique”, 28.04.2007;

¹¹³ Pct.8 din Planul de acțiuni aprobat prin HG nr.113 din 03.02.2007;

¹¹⁴ Interviu judecătorului Curții Constituționale V.Puşcaş, publicația „Analitique”, 28.04.2007;

¹¹⁵ Studiul efectuat de Centrul de cercetare a instituțiilor penitenciare, de pe lângă King's College (Marea Britanie);

¹¹⁶ Comunicatul CDOM despre monitorizarea situației la Penitenciarul nr.29/6 din Soroca, 13.04.2007, www.ombudsman.md;

¹¹⁷ Pct.17 din Planul de acțiuni aprobat prin HG nr.113 din 03.02.2007;

Grila de monitorizare 4. Justiție

Indicatori / Domenii	Evoluții / Involuții T2-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T2-2007	Surse utilizate pentru evaluare
Capacitatea de impunere a respectării legii / Statutul și independența judecătorilor și procurorilor / Transparența	• în cadrul procuraturii sînt stabilite sarcini speciale pentru respectarea drepturilor omului; • a fost adoptată hotărîrea privind crearea Departamentului de administrare judecătorească; • sînt întreprinse măsuri care pot influența independența judecătorilor (anularea imunității); • exponenți ai justiției europene critică dur sistemul judecătoresc al Moldovei; • Nu este creată poliția judecătorească; • Neexecutarea deciziilor de către funcționari de înalt rang; • nu se exercită dreptul de regres al statului;	• numirile și promovările în funcții continuă să fie dependente de factori politici; • poliția judecătorească nu este creată, termenul de formare a acesteia în calitate de structură subordonată justiției este amînat considerabil, sub pretextul lipsei de resurse; • inițiativele de anulare a dreptului la dublă cetățenie pot conduce la o triere în rîndurile judecătorilor și procurorilor; • hotărîrile judecătorești nu sînt ușor accesibile;	<i>Favorizează:</i> • Implicarea mai activă a procuraturii în asigurarea executării hotărîrilor judecătorești; • Condamnările la CEDO; <i>Defavorizează:</i> • Corupția în sistem; • Implicarea factorilor politici în procesul de numire și promovare, influența asupra judecătorilor din partea celorlalte ramuri ale puterii; • activitatea puțin eficientă a CSM; • transparența redusă, lipsa paginilor web; • volumul excesiv de muncă pentru unele instanțe/judecători; • dotări tehnice/informaționale reduse;	-0,5	• Legislația RM; • Hotărîrile CEDO; • Rapoarte și studii independente; • Stenogramele ședințelor Parlamentului; • Mass-media; • Resursele web;
Instruirea specialiștilor din sistem / Personal auxiliar / Asigurarea materială	• Institutul național al Justiției și-a început activitatea, a fost anunțat primul concurs de admitere; • Strategia de consolidare a sistemului judecătoresc nu este adoptată și pusă în aplicare;	• Concursul de admitere la INJ a fost anunțat, se desfășoară transparent; • La rectificarea Bugetului de stat pe anul 2007 nu au fost alocate resurse suplimentare pentru justiție;	<i>Favorizează:</i> • Asistența externă; • Activitatea INJ; <i>Defavorizează:</i> • Alocare insuficientă de resurse; • Calitatea studiilor, procesul defectuos de selectare/promovare a cadrelor; • Personal auxiliar insuficient, pregătit slab, remunerat nesatisfăcător;	+0,5	• Legislația RM; • Hotărîrile CEDO; • Informația despre activitatea INJ; MJ; • Studii independente; • Mass-media;
Căi alternative de soluționare a litigiilor / Instituțiile penitenciare	• adoptarea legii cu privire la mediere; • nu este adoptată o nouă lege cu privire la arbitraj;	• Insesizabil;	<i>Favorizează:</i> • Activitatea ONG în domeniu; • Asistența internațională; <i>Defavorizează:</i> • Tărăgănarea procesului legislativ; • Cunoașterea insuficientă a noilor mecanisme; • Aplicarea pedepselor alternative;	+1,5	• Legislația RM; • Mass-media; • Comunicatele oficiale; • Resursele web; • Comunicatele CDOM;
	• izoloarele de detenție provizorie nu sînt transferate de la MAI la MJ;	• Condițiile de detenție temporară nu sînt adecvate;	<i>Favorizează:</i> • Activitatea ONG în domeniu, a avocaților parlamentari; • Asistența internațională; <i>Defavorizează:</i> • nu este adoptată Legea cu privire la probațiune; • Lipsa resurselor adecvate; Dotarea și condițiile necorespunzătoare din instituțiile penitenciare; nu este aplicat un mecanism independent de monitorizare a locurilor de detenție;	+0,5	

5. DEZVOLTARE ȘI REFORME ECONOMICE

Reducerea sărăciei

În luna mai a anului curent Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare (Banca Mondială) au semnat acordul pentru grantul oferit de Departamentul pentru Dezvoltare Internațională a Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord pentru finanțarea Programului în cadrul creditului pentru susținerea reducerii sărăciei (CSRC). Suma totală a grantului constituie 1 470 00 de lire sterline și va fi utilizat ca sprijin bugetar pentru finanțarea programelor de reforme pentru reducerea sărăciei, investițiile publice fiind una din priorități.

Salariul mediu lunar al unui lucrător din economia Republicii Moldova în lunile ianuarie – mai 2007 (în întreprinderile cu 20 și mai mulți salariați) a constituit 1864 lei, ceea ce reprezintă cu 23% mai mult decât perioada similară a anului precedent sau o creștere cu 10% a salariului real. Ratele cele mai mici de creștere a salariului în mai anul curent față de mai 2006 s-au înregistrat în sectoarele: învățământ, administrație publică și transporturi și comunicații. Totodată, în sectorul învățământului salariul mediu este sub nivelul mediu pe întreaga economie. Promisiunile Guvernului de majorare a salariilor începând cu 1 aprilie 2007 s-au adeverit, dar impactul lor financiar este minimal. Cadrul de cheltuieli pe termen mediu pe anii 2008-2010 prevede majorarea salariilor în sectorul bugetar, ceea ce reprezintă o necesitate la momentul actual¹¹⁸.

Volumul veniturilor remise de către emigranți continuă să fie în creștere. În primele 5 luni ale anului transferurile de mijloace bănești din străinătate efectuate de persoanele fizice prin băncile comerciale au atins nivelul de 381,7 mln USD. Aceste venituri reprezintă un factor important de reducere a sărăciei, însă marea parte a lor sînt utilizate pentru consumul curent și doar o mică parte, mai puțin de 7% este investită în afaceri în economia națională.

Consolidarea creșterii economice

Datele statistice disponibile permit evaluarea situației economice doar pentru primul trimestru al anului 2007. Conform datelor Biroului Național de Statistică PIB-ul a avansat în primele 3 luni ale anului curent cu 7,3% față de aceeași perioadă a anului trecut. Această cifră este superioară prognozelor pesimiste ale Comitetului de Statistică a Comunității Statelor Independente, care la începutul anului a prognozat o creștere de 4%, clasînd Moldova pe ultimul loc între țările CSI.

Cu toate acestea volumul producției fabricate de întreprinderile industriale în ianuarie-iunie 2007 a revenit practic la nivelul din ianuarie-iunie 2006 avînd valoarea nominală de 11,8 mld lei. Aceasta marchează ieșirea, prin restructurare a producției, a sectorului industrial din perioada de recesiune care a început în aprilie 2006. Totodată, perspectivele îngrijorătoare ale agriculturii în anul curent ar putea influența negativ drastic creșterea economică în al doilea semestru al anului.

Astfel, la momentul actual, economia Republicii Moldova este caracterizată de un grad înalt de dependență față de remitențele din străinătate și factorii climaterici, iar creșterea economică este bazată pe consum și nu pe investiții, fiind nesustenabilă.

Stabilitatea macroeconomică și financiară

În lunile aprilie și mai Banca Națională a Moldovei a recurs la sterilizarea excesului de lichiditate, în trimestrul 2 al anului Moldova continuîndu-și evoluția cu o rată relativ joasă a inflației. Rata inflației pentru primul semestru al anului a fost de 3,9 %, fiind cu mult mai joasă decât în perioada similară a anului precedent. Cel mai mult au crescut însă prețurile la produsele alimentare: cu 5,2 la sută. În luna iunie în Moldova nu a fost înregistrată inflație. Însă indicele prețurilor producătorilor industriali s-a majorat cu 0,8 la sută față de luna aprilie.

Cursul oficial mediu lunar al leului moldovenesc în raport cu dolarul SUA s-a apreciat în luna mai, fiind de 12,5657 lei moldovenești pentru 1 dolar SUA. Totodată s-a manifestat o mică depreciere a leului moldovenesc față de dolarul SUA la finele lunii mai față de finele lunii aprilie. Pentru perioada ianuarie-mai 2007 veniturile globale în bugetul public național au depășit cu 12,1% veniturile planificate, iar cheltuielile globale au reprezentat doar 81,2% din cele planificate. Deficitul balanței comerciale a constituit în aceeași perioadă 825 mil. USD cu 46,8 % mai mult decât în aceeași perioadă a anului precedent.

La începutul lunii iulie, Consiliul de Directori al Fondului Monetar Internațional (FMI) a aprobat programul de colaborare cu Republica Moldova, care a rezultat cu o tranșă de 32 mln. dolari SUA pentru R. Moldova pentru majorarea rezervelor valutare ale Băncii Naționale, menită să contribuie la stabilitatea macroeconomică și dezvoltarea economiei țării.

Transparența și durabilitatea fiscală

O importanță majoră o are Legea Republicii Moldova prin care au fost modificate și completate unele acte legislative în vederea legalizării capitalului, amnistiei fiscale și reformarea sistemului de impunere a veniturilor persoanelor

¹¹⁸ Aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.756 din 2 iulie 2007

juridice.¹¹⁹ Legalizarea capitalului se va efectua prin procedura declarării benevole de către persoanele fizice – rezidenți în Republica Moldova – a mijloacelor bănești, bunuri imobiliare și valori mobiliare și de către persoanele juridice a activelor materiale și financiare. Se va achita 5% din diferența dintre valoarea declarată și valoarea estimată anterior a obiectului legalizării. Taxele percepute ca urmare a procesului legalizării se vor repartiza între bugetul de stat (30%) și bugetul asigurărilor sociale de stat (70%)

Subiect al amnistiei fiscale sînt persoanele juridice și fizice care au restanțe reflectate în sistemul de evidență al Serviciului Fiscal de Stat, al Casei Naționale de Asigurări Sociale, inclusiv în sistemul de evidență specială, la situația din 1 ianuarie 2007, la impozitele, taxele, la alte plăți, la majorările de întârziere și la amenzile aferente bugetului de stat, la contribuțiile de asigurări sociale de stat, la primele de asigurare obligatorii de asistență medicală, majorările de întârziere și amenzile aferente bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor obligatorii de asistență medicală, neachitate la data intrării în vigoare a legii, inclusiv amînate și eşalonate (reeşalonate) conform legislației în vigoare.

După cum a fost și așteptat, cele mai multe nedumeriri și dezbateri au fost pe baza amnistiei fiscale, scopul căreia este de a restabili disciplina fiscală. Însă un asemenea pas, nu doar că este capabil să dea speranțe de acțiuni repetate ale Parlamentului subiecților ce vor beneficia ca urmare a amnistiei fiscale, dar și să descurajeze plătitorii ordonați a impozitelor. Experiența altor țări, de cele mai multe ori în cazul amnistiei fiscale parțiale, nu s-a soldat cu restabilirea disciplinei fiscale.

¹¹⁹ Monitorul Oficial nr. 64-66 din 11 mai 2007

Grila de monitorizare 5. Dezvoltare și reforme economice

Indicatori / Domenii	Evoluții / involuții în T2-07	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Factorii care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T2-07	Surse utilizate pentru evaluare
Reducerea sărăciei	Continuarea creșterii veniturilor disponibile ale unor segmente ale populației.	Reducerea sărăciei în mediul urban și creșterea inegalităților urban-rural, precum și în interiorul mediului rural;	Continuarea creșterii salariului real și a transferurilor de venituri de muncă de peste hotare;	0	Evaluările autorilor; Datele BNS;
	Creșterea inegalității între veniturile populației;	Înrăutățirea calității vieții salariaților vizați și intensificare emigrării;	Neîndeplinirea promisiunilor de către Guvern de mărire a salariilor în sectorul bugetar.		
Creșterea economică	Creșterea economică de 7,3% a PIB-ului în T1-07 față de T1-06;	Nu este o creștere economică durabilă și nu influențează structura și tendințele economiei naționale	- Migrația și transferurile bănești sînt catalizatorii principali ai creșterii economice - Expansiunea rapidă a sectorului construcțiilor și serviciilor compensează recesiunea industrială; - Creșterea consumului final al gospodăriilor casnice și investițiilor.	0	Evaluările autorilor; Datele BNM;
	Performanțele foarte slabe ale industriei. Declinul industrial în primul semestru a fost de 0,4%.	- Îngustarea bazei pentru creșterea PIB; - Deformarea continuă a procesului economic; - Scăderea salariilor reale în câteva ramuri și întreprinderi mari;	- Criza generată de piața externă, în special dependența majoră de piața de desfacere a Federației Ruse și restricțiile impuse în 2006 pentru vinurile moldovenești; - Competitivitatea redusă a producției industriale autohtone (problema standardelor și calității); - Prognoze pesimiste pentru producția agricolă în anul curent, ce va stopa procesul creșterii economice		
Stabilitatea macroeconomică	BNM a păstrat o politică monetară precaută și o prezență activă pe piața monetară.	- Atenuarea riscurilor inflaționiste. - Posibilitatea creșterii rezervelor monetare ale Băncii Naționale	- Ancorarea politicii macroeconomice într-un cadru rigid stabilit de acordurile cu FMI; - Un risc care ar putea compromite politicile antiinflaționiste sînt veniturile remise de emigranți. - Sterilizarea excesului de lichiditate de către BNM	+0,5	Evaluările autorilor;
	Creșterea continua a deficitului comercial.	Risc de agravare și mai puternică a deficitului contului curent.	- O oportunitate este ameliorarea regimului comercial cu UE, - Progresul este compromis de reorientarea lentă a exporturilor spre piețe alternative și de politicile guvernamentale ineficiente.		
Transparența și durabilitatea fiscală	A intrat în vigoare legea ce prevede legalizarea capitalului și amnistia fiscală	Efectele nu sînt sesizate la momentul actual	Descurajarea plătiturilor ordonați de impozite	+0,5	Evaluările autorilor;

6. DEZVOLTARE ȘI REFORME SOCIALE

Dialogul social în ocuparea forței de muncă

Printre evenimentele majore care s-au produs în domeniul dat în perioada vizată ar trebui să menționăm fuzionarea celor două confederații sindicale (Confederația Sindicatelor Libere „Solidaritatea” și Confederația Sindicatelor din Republica Moldova) în Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova (CNSM), cu un număr total de 720 mii membri. Segregarea sindicatelor, produsă în decembrie 2000, a rezultat în slăbirea continuă a mișcării sindicale pe parcursul anilor 2001-2006, imaginea organizațiilor fiind compromisă în acest interval de timp și de conflictele de proprietate nerezolvate.

Fuzionarea celor două confederații ar putea servi la îmbunătățirea esențială a dialogului cu guvernul și patronatele și la protecția mai bună a drepturilor și intereselor angajaților. Să observăm că la congresul de fuziune și constituire unul din scopurile asumate de CNSM a fost „ca cel mai mic salariu să fie stabilit la nivelul minimumului de existență”¹²⁰. În același timp, trebuie de menționat că acest scop va putea fi atins numai dacă noua organizație va fi în stare să obțină și să păstreze o independență reală în raport cu puterea.

Este simptomatic faptul că anterior fuzionării, la 18 mai 2007, Guvernul, Patronatele reprezentate de Confederația Națională a Patronatului și Sindicatele au convenit să modifice Convenția colectivă (la nivel național) nr.1 din 3 februarie 2004. În noul acord părțile au convenit să majoreze, nu mai târziu de 1 septembrie 2007, cuantumul salariului tarifar pentru categoria I de calificare (de exemplu, salariul tarifar pentru angajații din unitățile cu autonomie financiară va crește de la 700 la 900 lei).

Protecția socială

În domeniul protecției sociale în trimestrul II s-au produs mai multe schimbări legislative și normative importante. Astfel, la 20 aprilie Guvernul a adoptat Standardele minime de calitate privind îngrijirea, educarea și socializarea copiilor din instituțiile de tip rezidențial¹²¹. Aceste standarde sînt demult promovate de către comunitatea donatorilor și organizațiilor neguvernamentale active în domeniul protecției drepturilor copilului. În total au fost adoptate 23 de standarde, care stabilesc condiții minime de calitate începînd cu principiile de organizare a sistemului de protecție a copilului în instituțiile de tip rezidențial și terminînd cu evaluarea personalului care activează în aceste instituții. Ciudat este faptul că controlul asupra implementării Standardelor a fost pus nu în sarcina Ministerului Protecției Sociale, Familiei și Copilului (MPSFC), ci, în mod total nefiresc, în sarcina Ministerului Educației și Tineretului. Or standardele date reglementează nu atît elemente care țin de **educația**, cît mai degrabă de **protecția** copiilor plasați în aceste instituții și care pe lîngă educație include o serie de elemente, ca sănătatea, condițiile de trai, socializarea, participarea la viața comunitară etc. Astfel, această hotărîre, dincolo de bunele intenții ale Guvernului, reflectă și slăbiciuni instituționale serioase. În pofida „reabilitării” sale după o scurtă perioadă de integrare cu Ministerul Sănătății, MPSFC continuă să ducă lipsă de resurse financiare și umane și nu are unități desconcentrate teritoriale care să urmărească îndeaproape implementarea politicilor stabilite la nivel central. Din păcate, prestigiul, rolul și responsabilitățile Ministerului Protecției Sociale, Familiei și Copilului nu corespund nici pe departe complexității problemelor sociale cu care se confruntă Republica Moldova.

La 25 aprilie a fost adoptat Programul național de reabilitare a și integrare socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2007-2009¹²². Obiectivul principal al Programului este promovarea **măsurilor eficiente** pentru prevenirea incapacității, reabilitarea și realizarea participării depline a persoanelor cu dizabilități la viața socială. În același timp, este greu de crezut că aceste măsuri eficiente pot fi implementate în limita mijloacelor financiare disponibile, după cum prevede în mod expres Programul. Formulările superficiale și lipsa de planificare financiară adecvată lasă impresia că Programul a fost scris în grabă, pentru a mai bifa „elaborarea” unui nou document cu caracter programatic.

Perioada analizată a coincis cu campania electorală pentru alegerile locale. În acest context, au fost adoptate o serie de acte normative și legislative pentru protecția suplimentară a unor categorii sociale. Astfel, la 13 aprilie Parlamentul a adoptat modificări la Legea nr.121 din 3 mai 2001 cu privire la protecția socială suplimentară a invalizilor de război, a participanților la cel de-al doilea război mondial și a familiilor lor¹²³. În termen de 2 săptămîni, Legea nr.121 a mai fost modificată o dată, sub incidența ei intrînd și soții, descendenții sau ascendenții participanților la lichidarea avariei de la CAE Cernobil. În sfîrșit, la 11 mai au fost adoptate noi modificări la Legea 121, prin care au fost majorate cuantumul alocațiilor lunare de stat pentru beneficiari.

Educația

Sectorul educației s-a făcut remarcat prin adoptarea a cîteva decizii controversate. Una din cele mai importante decizii a fost cea a Ministerului Educației și Tineretului de a limita numărul de locuri de admitere pe specialități și pe instituții de învățămînt. Pe de o parte, este rațională dorința MET de a stimula înscrierea la specialitățile tehnice, medicale și pedagogice. Pe de altă parte, acest obiectiv trebuie cumva corelat cu cererea persistentă pentru înscrierea la specialitățile economice și juridice.

¹²⁰ Știrea „Membrii Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova și-au ales noua administrație”, difuzată de Agenția de Știri Basa-Press, 08 iunie 2007.

¹²¹ Hotărîrea de Guvern nr.432 din 20 aprilie 2007.

¹²² Hotărîrea de Guvern nr.459 din 25 aprilie 2007.

¹²³ Legea nr. 99 din 13 aprilie 2007.

De asemenea, în aprilie a fost adoptat Decretul privind înființarea Universității Academiei de Științe a Moldovei¹²⁴. Universitatea va funcționa ca instituție de stat de învățământ superior universitar și finanțată din contul și în limita alocărilor bugetare aprobate Academiei de Științe a Moldovei pentru învățământ. Considerăm că decizia este controversată prin aceea că nu sînt clare obiectivele care ar îndreptăți crearea unei noi instituții superioare de învățământ și nu dotarea mai bună a instituțiilor existente. Cu atât mai ciudată pare această decizie pe fondul intensificării rigorilor de acreditare impuse față de universitățile private.

Sănătatea

În sfera sănătății în trimestrul II au fost adoptate o serie de acte legislative și documente cu caracter strategic și de planificare foarte importante.

Astfel, la 11 mai a fost publicat Programul Național privind sănătatea mintală pentru anii 2007-2011. Adoptarea Programului este o consecință a aderării Moldovei în ianuarie 2003 la Declarația Europeană privind Sănătatea Mintală. Spre deosebire de alte programe, în Programul privind sănătatea mintală sînt evaluate costurile financiare legate de implementare. Astfel, pentru perioada 2007-2011 costul total al programului este evaluat la 605 milioane lei, din care nu au acoperire financiară aproape 200 milioane lei.

Un alt document exemplar ca planificare, stabilirea țintelor și indicatorilor de performanță și indicatorilor de realizare și bugetare în domeniul sănătății este Programul național "Securitatea transfuzională și autoasigurarea țării cu produse sanguine pentru anii 2007-2011"¹²⁵. Costul total al programului este de aproape 260 milioane lei, din care nu sînt acoperite peste 50 milioane.

În același timp, credem că mobilizarea resurselor financiare lipsă, în ambele programe, este perfect posibilă în perioada vizată de program, ținînd cont de interesul în creștere a comunității donatorilor pentru sectorul de sănătate în Republica Moldova. De asemenea trebuie de menționat faptul că Ministerul Sănătății este unul din puținele ministere sectoriale unde a prins teren fertil practica de planificare și bugetară mai mult sau puțin riguroasă a politicilor.

La 12 iunie a fost aprobat și Programul național de promovare a modului sănătos de viață pentru anii 2007-2015. Ca și celelalte două documente menționat mai sus, acesta se caracterizează printr-o planificare detaliată a acțiunilor ce urmează a fi implementate. Deși Ministerul Sănătății este principalul responsabil de coordonarea și monitorizarea Programului, documentul stabilește și o serie de sarcini executorii clare pentru ministere și alte autorități publice centrale și locale. Costul programului este evaluat la circa 88 milioane lei, dar spre deosebire de celelalte două programe care vor fi finanțate prioritar din resurse publice, Programul de promovare a modului sănătos de viață nu are o acoperire financiară durabilă.

Anterior, la 17 mai Guvernul a adoptat și Programul național de eradicare a tulburărilor prin deficit de iod pînă în 2010. Documentul identifică tulburările prin deficit de iod nu doar ca pe o problemă pur medicală, ci ca una mai degrabă social-economică soluționarea căreia este posibilă prin introducerea și menținerea permanentă și durabilă a sării alimentare îmbogățită cu iod. Programul stabilește 5 obiective precise și cuantificabile care vor permite evaluarea succesului său. Spre deosebire de celelalte trei programe de sănătate menționate mai sus, programul de eradicare a tulburărilor prin deficit de iod nu este însoțit de un document de planificare bugetară, posibil din cauza că acțiunile planificate presupun mai degrabă eforturi administrative de control și monitorizare, decît mobilizarea unor resurse financiare în plus.

Credem că este important de menționat și ratificarea de către Parlament a Convenției-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății privind controlul tutunului¹²⁶. Totodată, Convenția a fost adoptată cu o serie de derogări. În particular, Moldova declară că în Convenție nu vede interdicții privind creșterea tutunului, nici restricții ce țin de politicile naționale de subvenționare. Republica Moldova declară că Convenția trebuie să contribuie la mobilizarea resurselor internaționale financiare și umane spre ajutorare țărilor în curs de dezvoltare și tranziție pentru a face viabile activitățile de alternativă în contextul strategiilor naționale de dezvoltare durabilă. Ținînd cont de aceste poziții expuse, precum și de politicile paternaliste ale guvernului față de sectorul autohton de creștere a tutunului (politici din care au beneficiat mai mult companiile prelucrătoare, decît cultivatorii de tutun), credem că politicile de combatere și eliminare a fumatului în Republica Moldova vor avansa lent în viitorul previzibil. Majorarea preconizată de guvern a taxei pentru licența de import a produselor de tutun nu va influența în mod semnificativ comportamentul fumătorilor, iar unii dintre ei vor da preferință unor mărci autohtone.

¹²⁴ Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.1093 din 23 aprilie 2007.

¹²⁵ Hotărârea de Guvern nr. 637 din 7 iunie 2007.

¹²⁶ Legea nr.124 din 11 mai 2007.

Grila de monitorizare 6. Dezvoltare și reforme sociale

Indicatori / Domenii	Evoluții / involuții în T2-07	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Factorii care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T2-07	Surse utilizate pentru evaluare
Dialogul social	Cele două Confederații sindicale au fuzionat	Deocamdată impactul nu este perceptibil.	- Încurajarea de unificare din partea OIM este un factor favorabil. - Alt factor favorabil este angrenarea sindicatelor în proiecte europene. - Un factor negativ sînt percepțiile asupra afilierii politice a conducerii noii formațiuni.	+1	Evaluările autorilor.
Protecția socială	Adoptarea Standardelor minime de calitate privind îngrijirea, educarea și socializarea copiilor din instituțiile de tip rezidențial.	Impactul va fi minor.	Principalul factor care împiedică progresul este suprapunerea competențelor între MET și MPSFC și deficitul de resurse umane și financiare pentru implementarea universală a standardelor	+0,5	Evaluările autorilor; Datele BNM;
	Adoptarea Programului național de reabilitare a și integrare socială a persoanelor cu disabilități pentru anii 2007-2009.	Greu de evaluat, dar aparent minimal	Factorul esențial care împiedică progresul este lipsa unui document de planificare financiară și lipsa unor priorități clare și decalate în timp.		
	Modificări la legea cu privire la protecția suplimentară a unor categorii sociale.	Mediu, manifestat prin majorarea alocațiilor și extinderea categoriilor de beneficiari.	- Modificările au fost determinate de obiectivele de conjunctură electorală. Pe termen lung efectul este minimal, iar costurile mari, din cauza erorilor mari de incluziune și excluziune a beneficiarilor.		
Educație	Decizia de creare a Universității Academiei de Științe a Moldovei.	Impactul pe termen scurt este minimal.		0	Evaluările autorilor;
	Limitarea numărului de locuri la admiterea pe specialități în învățământul superior.	Canalizarea fluxului de abiturienți spre specialități mai puțin prestigioase, dar socialmente mai necesare.	Progresul ar putea fi favorizat de o comunicare publică mai bună în procesul de reglementare a admiterii, precum și de edificarea unui sistem de consiliere profesională.		
Sănătate	Adoptarea a 4 programe naționale de sănătate.	Pentru termen scurt efectul nu va fi sesizabil. Pe termen lung, efectele vor fi puternice și pozitive, dacă se vor găsi resursele financiare necesare pentru acoperirea deficitului.	Progresul este favorizat de adoptarea cu succes de către MS a practicii de planificare financiară a politicilor.	+1	Evaluările autorilor;
	- Ratificarea Convenției-cadru a OMS pentru controlul fumatului.	Nici un efect sesizabil în viitorul previzibil.	Progresul este împiedicat de prezența intereselor sectoriale puternice care compromit lupta cu fumatul.		

7. COMERȚUL INTERNAȚIONAL

Relații Comerciale (Regimul comercial cu UE)

La acest compartiment se înregistrează un progres semnificativ, procesul de acordare a Preferințelor Comerciale Autonome (PCA) aflându-se la etapa "avansată". De la începutul anului curent au avut loc câteva runde de negocieri.

Astfel, Republica Moldova este foarte aproape de a primi Preferințele Comerciale Autonome din partea UE. Bunăoară, președintele Voronin a declarat la Forul Oamenilor de Afaceri din aprilie a.c. că, aceste preferințe ar putea fi acordate chiar în decursul următoarelor 6 luni. În același context, autoritățile moldovene au solicitat o vizită de evaluare a experților Comisiei Europene (DG SANCO) pentru inițierea exporturilor unui grup de produse animaliere (lapte, ouă, carne) pe piața UE.¹²⁷ În perioada 6-7 iunie, 2007 au avut loc întrevederi cu experții Comisiei Uniunii Europene, și se preconizează că Republica Moldova va obține ATP la finele anului 2007. La moment acordarea acestor preferințe face subiectul unor discuții interne în cadrul UE. Conform opiniilor mai multor experți termenul mai realist de acordare a PCA este finele anului curent.

Totodată, beneficiile de pe urma acordării unui regim comercial mai preferențial nu trebuie supraestimate. Exporturile „strategice” moldovenești, în speță produsele agricole, vor fi supuse unor cote și vor avea nevoie de racordare la toate exigențele de calitate europene. Tocmai în acest domeniu, succesele sînt destul de modeste.

În afară de aceasta, la începutul lunii mai Republica Moldova a ratificat acordul CEFTA, care după aderarea României și Bulgariei la UE include 8 țări: Albania, Bosnia și Herțegovina, Croația, Macedonia, Moldova, Muntenegru, Serbia și Kosovo. Acordul este deocamdata ratificat doar de Albania și Bosnia și Herțegovina. Totuși, credem că pe plan comercial acest acord va avea un impact marginal, ținînd cont de potențialul limitat pentru schimbul de mărfuri între Moldova și țările din vestul Balcanilor.¹²⁸

Promovarea și dezvoltarea exporturilor

Evoluția exporturilor în al doilea trimestru a fost caracterizată prin consolidarea tendurilor de schimbare a structurii și distribuției geografice a acestora, observată încă din începutul 2007. Așadar, relațiile comerciale cu UE se intensifică vădit (50,9% din structura exporturilor în ianuarie-mai, 2007 față de perioadă similară a 2006) pe fundalul unui declin pronunțat în comerțul cu țările CSI, și Federația Rusă în particular (15,3% față de 24,6%). Totodată, reorientarea geografică a exporturilor este acompaniată și de schimbări în structura acestora. Așadar, textilele (22,9% din total) și-au fortificat pozițiile principalului export moldovenesc, iar declinul exportului de produse alcoolice a determinat plasarea acestora pe locul trei în structura exporturilor (16%), fiind devansați de produsele vegetale (17,6%).

Totodată, autoritățile și companiile din Moldova au fost implicate și într-o serie de foruri internaționale și bilaterale de afaceri ce urmăreau intensificarea comerțului și activității investiționale. Astfel, MIEPO a asistat la organizarea participării companiilor moldovenești la târgul industrial de la Hanovra (16-20 aprilie, 2007) și târgul internațional „London International Wine&Spirits Fair (22-24 mai, 2007).

În afară de această au fost organizate 3 foruri bilaterale ale oamenilor de afaceri. Primul eveniment, Forul de afaceri moldo-italian a fost organizat de Ministerul Economiei și Comerțului, MIEPO, Camera de Industrie și Comerț, și Institutul Italian Național de Comerț Extern. Organizarea unui asemenea for reflectă atît ponderea crescîndă a pieței italiene pentru producătorii din Moldova cît și interesul sporit al antreprenorilor italieni față de oportunitățile investiționale din Moldova.

Al doilea eveniment, „Festivalul culturii și vinului moldovenești” din Shanghai, urmărea promovarea producției vinicole din Republica Moldova pe piețele din Asia de sud-est. Programul festivalului includea și o serie de întâlniri a vinificatorilor moldoveni cu companiile vinicole și comerț din China, Hong-Kong și Coreea de Sud. Reprezentanții companiilor din Hong-Kong și Coreea de Sud au solicitat organizarea unor asemenea evenimente și în țările lor. Promovarea vinurilor moldovenești pe piețele dinamice din Asia de sud-est ar putea diversifica semnificativ piețele de desfacere a vinurilor noastre.

Situația cu exporturile vinurilor pe piața Federației Ruse rămîne incertă. Aparent, ca rezultat al unor discuții intense pe subiecte politice (conflictul transnistrean) embargoul pare-se urmează să fie ridicat. Totodată, rămîne foarte neclară modalitatea cum exportul va fi efectuat și care companii vor avea dreptul pentru efectuarea acestor exporturi. Conform unor informații prezentate de presa rusă, doar companiile controlate de capital rusesc și cele din regiunea transnistreană vor dispune de această deschidere pieței rusești. Termene de apariția „fizică” a vinurilor moldovenești pe piața rusă variază de la septembrie 2007 pînă la începutul 2008. Însă, chiar dacă toate companiile vinicole moldovenești vor obține accesul pe piața rusă, este evident că exporturile de vin nu vor fi atît de considerabile ca ante-embargo. Mai multe eforturi la capitolul promovării, calității și politicii de preț vor fi necesare pentru reocuparea, măcar parțială, nișei anterioare. Astfel,

¹²⁷ Anterior Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare a aprobat Norma sanitară veterinară privind condițiile sanitare veterinare pentru producerea, comerțul cu statele membre ale UE și importul din alte țări al unor alimente și a unor produse comestibile neprelucrate pentru animalele de companie.

¹²⁸ În afară de această, Croația se află în negocierile privind aderarea la UE, cu termenul tentative de aderare 2009 și, respectiv, va părăsi acest acord odată ce aderarea va avea loc.

tendința augmentării exporturilor către UE va persista, iar sectorul vinicol oricum va fi nevoit să treacă prin niște transformări structurale foarte importante.

Vama

În acest domeniu au fost înregistrate succese importante. Obiectivul principal rămâne a fi instruirea și calificarea profesională a colaboratorilor Serviciului Vamal în vederea asigurării procesului de certificare și control asupra originii mărfurilor. Pentru informarea și discutarea noilor proceduri cu antreprenorii din regiunea transnistreană a fost organizată o masă rotundă cu participarea reprezentanților autorităților moldovene, misiunii EUBAM și delegației Comisiei Europene în Republica Moldova.

În cadrul proiectului TACIS „Managementul frontierei - simplificarea și armonizarea procedurilor vamale în Moldova” a fost pregătit planul de pregătire a colaboratorilor secțiilor „originea mărfurilor” din Serviciul Vamal. În același scop a fost efectuată o vizită de studiu a 4 experți din aceleași secții în Letonia în mai 2007.

Standarde sanitare și fitosanitare

Pentru a beneficia pe deplin de liberalizarea comerțului său cu UE, companiile din Republica Moldova au nevoie de o ajustare plenară a proceselor sale de producție la sisteme de calitate și management europene. Deocamdată, progresele în acest domeniu sînt destul de lente.

Totuși menționăm adoptarea unei serii de norme fitosanitare de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare în vederea armonizării legislației naționale cu cea a Uniunii Europene. Adoptarea acestor norme este o condiție pentru obținerea PCA din partea Uniunii Europene și se referă la o bună parte din produse noastre „sensibile”.

Tabel 1. Armonizarea normelor fitosanitare naționale cu cele europene.

Domeniul normei fitosanitare	Legislația Europeană respectivă
condițiile sanitare veterinare la exportul și importul de păsări și ouă de incubație	Directiva CE 96/482/CEE
condițiile de sănătate pentru producerea și introducerea pe piață a laptelui crud, a laptelui tratat termic și a produselor pe bază de lapte	Directiva CE 92/46/CEE
stabilirea metodelor de analiză și testare a laptelui tratat termic destinat consumului uman direct	Directiva CE 92/608/CEE
stabilirea condițiilor de sănătate, ce reglementează importul și exportul de animale, material seminal, ovule și embrioni de la specii ce nu sînt prevăzute de legislația specifică	Directiva CE 92/65/CEE
condițiile de sănătate și certificare veterinară pentru comerțul și exportul ovinelor și caprinelor	Directiva CE 91/68/EEC
condițiile de sănătate a animalelor și modelul de certificat veterinar pentru exportul și importul cărnii proaspete de pasăre	Decizia Comisiei Europene 94/984/EEC Directivei CE 91/494/CEE
problemele de sănătate care reglementează producerea și comercializarea cărnii proaspete de pasăre	Directiva CE 71/118/EEC 92/116/EC
interzicerea utilizării în creșterea animalelor de fermă a unor substanțe cu acțiune hormonală sau tireostatică și a celor betaagoniste	Directiva CE 96/22 CEE

În afară de aceasta, mai menționăm că Republica Moldova a aderat la Comitetul European de standardizare (CEN) în calitate de membru-partener în mai 2007. Sperăm că aceasta va înlesni ajustarea standardelor tehnice moldovenești la cele europene. De menționat că statutul similar (în documentația CEN-ului aceste țări sînt numite doar partenere, nu și membre) cu Moldova dețin: Armenia, Australia, Bosnia și Herțegovina, Egipt, Federația Rusă, Serbia, Tunisia, Ucraina). Statutul de țări partenere este acordat agențiilor pentru standardizare naționale care sînt membre ISO, dar este puțin probabil ca să devină membri sau afiliați CEN-ului din motive geografice sau politice.

Grila de monitorizare 7. Comerțul internațional

Indicatori / domenii	Evoluții / involuții T2-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T2-07	Surse utilizate pentru evaluare
Relații comerciale	Inițierea procedurii de acordare a PCA	- Lărgirea gamei de produse incluse în comerț liber cu UE; - Diversificarea geografică a comerțului extern al Republicii Moldova; - Produsele „sensibile” vor fi admise pe baza unor cote	- Atitudinea pro-activă a diplomației moldovenești; - Îndeplinirea cerințelor tehnice de către organele de resort din Republica Moldova ale Comisiei Europene necesare pentru acordarea PCA - Disponibilitatea Comisiei Europene de a liberaliza comerțul cu Republica Moldova;	+1	MEC, MEPO, BNM, evaluările autorilor.
Promovarea și dezvoltarea exporturilor	- Menținerea barierelor comerciale rusești față de vinuri din Moldova; - Promovarea companiilor moldovenești prin foruri internaționale și bilaterale de afaceri;	- Continuarea declinului în sectorul vinicol; - Descrescerea exporturilor pe piața rusă; - Impactul nu este evaluat;	Poziția autorităților Federației Ruse;	0	Resurse web; Informația statistică;
Vama	Îmbunătățirea funcționării serviciului vamal	- Implementarea sistemului european de certificare a originii; - Promovarea aplicării principiului „ghișeului unic” la toate oficiile vamale din Republica Moldova; - Instruirea continuă a personalului din secțiile „originea mărfurilor” - Comunicarea cu exportatorii din regiunea transnistreană	- Cerințele pentru derularea negocierilor privind acordarea PCA; - Asistența partenerilor externi (Marea Britanie, Lituania);	+1	Resurse web; Executarea bugetului;
Standarde sanitare și fitosanitare	- Progresul lent în realizarea recomandărilor experților europeni în domeniul veterinar din 2005; - Adoptarea unei serii de norme fitosanitare necesare pentru armonizarea legislației respective cu cea din UE; - Aderarea în calitate de partener la Comitetul European de standardizare;	- Perspectiva conformării exporturilor animaliere din Republica Moldova rigorilor pieței comunitare; - Facilitarea ajustării standardelor tehnice moldovenești la cele europene	Inerția instituțională și insuficiența capacității administrative din cadrul agențiilor responsabile.	+0,5	

8. CLIMATUL DE AFACERI

Reforma Dreptului Comercial

În trimestrul II al anului 2007 nu au produs schimbări semnificative ce țin de reforma dreptului comercial în Republica Moldova.

Reforma Regulatorie

Etapa întâi a Reformei Regulatorii a fost finalizată cu succes. A fost lansat procesul de creare a unităților de reformă regulatorie în administrațiile publice locale, ceea ce pe viitor va contribui la stimularea și dezvoltarea climatului favorabil pentru activitatea de întreprinzător în cazul funcționării lor eficiente.

În ceea ce privește etapa a doua a reformei regulatorii, la 4 iulie Comisia specială pentru optimizarea cadrului legislativ de reglementare a activității de întreprinzător a decis extinderea termenului de implementare a ei (Ghilotina II). Astfel, Legea cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător va intra în vigoare la finele anului curent, nu la 11 august 2007, după 12 luni de la publicarea legii respective. Potrivit membrilor comisiei aceasta va permite asigurarea unei abordări calitative și identificarea unui consens și echilibru între autorități și mediul de afaceri. Tot la această dată Guvernul a înaintat Comisiei speciale un pachet de amendamente care prevede modificări la peste 80 de legi ce reglementează activitatea antreprenorială.

Conform studiului anual "Costul Afacerii" lansat de organizația nonguvernamentală "Alternative internaționale de dezvoltare" efectuat în martie-aprilie 2007, situația s-a ameliorat mai cu seamă la capitolul înregistrarea întreprinderii, se observă ameliorări și la eliberarea autorizațiilor și a certificatelor sanitare. În anul curent continuă tendința de descreștere a frecvenței controalelor față de anii precedenți. Cu toate acestea, durata sumară a controalelor a rămas neschimbată din cauza creșterii duratei medii a unei vizite.

Un pas important în susținerea IMM-urilor a fost crearea Organizației pentru dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii¹²⁹, sarcina principală fiind implementarea strategiilor și programelor de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii. Însă ne putem aștepta la buna ei funcționare doar în cazul alocării unor resurse financiare adecvate pentru programele de susținere a IMM-urilor. În caz contrar, nu ne putem aștepta la rezultate superioare celor atinse de predecesorul Organizației – Fondul pentru susținerea antreprenoriatului și dezvoltarea micului business.

Un nou program de susținere și dezvoltare a sectorului IMM este implementat de Ministerul Economiei și Comerțului al Republicii Moldova, cu suportul Guvernului Japoniei pentru promovarea eforturilor privind ajustările economice structurale. Programul este destinat facilitării procurării de către subiecții sectorului întreprinderilor mici și mijlocii a unui vast sortiment de echipament de producere.

În scopul simplificării procedurii fiscale s-a promulgat Legea nr. 82-XVI din 29 martie 2007 pentru modificarea și completarea unor acte legislative prin care s-a aprobat prezentarea unei dări de seamă unificate de către întreprinzătorul individual, gospodăria țărăneasca al cărei număr mediu anual de salariați pe parcursul perioadei fiscale nu depășește 3 unități și care nu sînt înregistrați ca plătitori de TVA pînă la 31 martie a perioadei fiscale ulterioare.

Cadrul Fiscal

Prin Hotărîrea Guvernului nr.756 din 2 iulie 2007 este aprobat Cadrul de cheltuieli pe termen mediu pe anii 2008-2010 (CCTM). Cele mai importante schimbări în politica fiscală prevăzute de CCTM sînt:

- Impozitul pe profitul reinvestit va fi stabilit la 0%, iar beneficiul ce va fi repartizat între acționari sau asociați în formă de dividende va fi impozitat la cota 15%.
- Începînd cu anul 2008 vor fi aplicate două grile de impozitare a veniturilor persoanelor fizice. Persoanele cu un venit impozabil anual de pînă la 25 200 lei vor achita impozitul la cota de 7%, iar venitul ce va depăși 25 200 lei va fi impozitat la cota de 18%. Se va majora și venitul neimpozabil. Astfel, scutirea personală anuală se va majora cu 900 lei în fiecare an, iar scutirea anuală pentru persoanele întreținute cu 120 lei. i.
- În anii 2008-2009 cota de asigurare socială va fi menținută la nivelul existent de 29% din fondul de remunerare a muncii cu redistribuirea în continuare a cotei între angajator și angajat. În anul 2008 angajatorul va achita 24% și angajatul 5%. Iar în anii 2008-2009 se prevede majorarea primei de asigurare obligatorie de asistență medicală de la 5% - în 2007 la 6% - în 2008 și 7% - în 2009 și 2010, fiind distribuite în cote egale între angajator și salariat.

¹²⁹ Organizația a fost creată prin Hotărîrea Guvernului nr. 538 din 17 mai 2007

- Începînd cu anul 2008 se preconizează introducerea sistemului de restituire a TVA, aferente valorilor materiale, serviciilor ce țin de investiții (cheltuieli) capitale pe termen lung (cu excepția celor cu destinație locativă și a mijloacelor de transport), efectuate în localitățile republicii, în afara municipiilor Chișinău și Bălți.

Prioritățile de cheltuieli sînt legate de majorarea salariilor în sectorul bugetar, suplimentarea transferurilor către bugetele unităților administrativ-teritoriale.

Ca urmare a obținerii unor venituri la bugetul de stat superioare celor prevăzute în primele cinci luni ale anului a fost modificat bugetul de stat pentru anul 2007¹³⁰. Astfel, conform modificărilor, venitul bugetului de stat pe toate componentele va constitui, în total, 12,708 miliarde lei, iar cheltuielile - 12,781 miliarde lei. Deficitul bugetului este de 72,9 mln lei. Bugetul prevede 150 mln. lei pentru realizarea programului salarizării în sistemul bugetar.

¹³⁰ prin Legea nr. 132 din 14.06.2007 privind modificarea și completarea Legii bugetului de stat pe anul 2007 nr.348-XVI din 23 noiembrie 2006

Grila de monitorizare 8. Climatul de afaceri

Indicatori / Domenii	Evoluții în T2-07	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Factorii de influență	Cuantificarea progresului T2-07	Surse utilizate pentru evaluare
Reforma reglatorie	Propunerea spre modificare și modificări a peste 80 de legi ce reglementează activitatea antreprenorială	Insesizabil;	Extinderea termenului de implementare a etapei a doua a Reformei Regulatorii până la finele anului 2007;	+0,5	MEC, Evaluările autorilor
	Crearea Organizației pentru dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii	Deocamdată nu este sesizabil;	- În bugetul de stat pentru anul 2007 sînt prevăzute 3 mln. lei pentru implementarea politicii de stat de susținerea IMM; - Rolul și statutul superior acordat în comparație cu predecesorul său – Fondul pentru dezvoltarea antreprenoriatului și susținerea micului business.		
Concurența	Agenția pentru protecția concurenței și-a început activitatea;	Insesizabil;	Interesele monopolistilor;	0	
Cadrul Fiscal	Majorarea veniturilor la bugetul de stat cu 16,7% peste nivelul prognozat în primele 4 luni ale anului	A permis revizuirea cheltuielilor din bugetul de stat: majorarea resurselor alocate pentru majorarea salariilor în sectorul bugetar și transferurilor la bugetele unităților administrativ-teritoriale pentru finanțarea amenajării	Ponderea mai mare a impozitelor pe venit, taxelor pe valoare adăugată și accizelor la venituri în bugetul de stat;	+1	Ministerul Finanțelor, evaluările autorilor.
	Modificări importante în politica fiscală pentru anii 2008-2010		Menținerea standardelor europene în stabilirea impozitului pe venit a persoanelor fizice;		

9. INSTITUȚIILE PIEȚEI

Piața de capital

Planul de Acțiuni prevede adoptarea unor măsuri pentru crearea unui cadru regulator prudent pentru piețele financiare și supraveghere și care ar fi echivalent cu cel existent în UE. Am menționat în numărul precedent că o evoluție semnificativă în acest domeniu a fost adoptarea în luna aprilie a.c. a noii legi cu privire la asigurări. Conform prevederilor noii legi cu privire la asigurări, capitalul social minim al companiilor, care prestează servicii de asigurări generale, trebuie să fie de cel puțin 15 mil. lei, servicii de asigurări pe viață - 22,5 mil. lei, iar în domeniul reasigurărilor - 30 mil. lei.

Totodată, implementarea noilor norme prudențiale ar suferi dacă nu ar exista o instituție de supraveghere competentă și puternică. Un progres important, din acest punct de vedere, este adoptarea în luna iunie a unor modificări legislative prin care a fost instituită Comisia Națională pentru Piața Financiară (CNPF). CNPF are drept obiective de bază asigurarea stabilității, transparenței, siguranței și eficienței sectorului financiar nebanca, prevenirea riscurilor sistemice și manipulării pe piața financiară nebanca, protejarea drepturilor participanților la piața financiară nebanca. Autoritatea Comisiei Naționale se extinde asupra participanților la piața financiară nebanca, care cuprind emitenții de valori mobiliare, investitorii, asigurații, organizațiile de autoreglementare pe piața valorilor mobiliare, Biroul Național al Asiguratorilor de Autovehicule din Republica Moldova, membrii asociațiilor de economii și împrumut, clienții organizațiilor de microfinanțare, participanții profesioniști la piața valorilor mobiliare, participanții profesioniști la piața asigurărilor, fondurile nestatale de pensii, asociațiile de economii și împrumut, organizațiile de microfinanțare, organizațiile de credit ipotecar și birourile istoriilor de credit. Atribuțiile CNPF sînt în mare măsură similare, ca extindere și ca funcție, celor îndeplinite care revin BNM pe piața serviciilor financiare bancare.

Totodată este clar că CNPF își va putea executa funcțiile numai dacă va fi compusă din personal profesionist. Prima componentă a CNPF a fost deja supusă criticilor pe motive că nu ar fi compusă din profesioniști care înțeleg piața serviciilor financiare nebanca, ci mai degrabă din profesioniști care provin din organele de forță și control. Vom vedea dacă această particularitate va simplifica sau complica „ordonarea” pieței, în particular implementarea noilor normative de capital social minim pentru companiile de asigurare.

O evoluție pozitivă importantă este adoptarea Codului de guvernare corporativă, care este una din obligațiile exprese la care Moldova a aderat prin semnarea PAUERM. Este interesant că codul a fost adoptat de Comisia Națională a Valorilor Mobiliare¹³¹ și recomandată societăților pe acțiuni pentru aderare. Codul expune principiile de guvernare corporativă referitoare la drepturile acționarilor, responsabilitățile managerilor, remunerarea, independența, transparența financiară și auditul extern. Mai mult decît atît, Codul conține și o serie de practici pozitive recomandate societăților pe acțiuni pentru a menține relații bune între consiliul societății, organul executiv, acționari și părțile asociate companiei. Totodată, implementarea codului ar putea fi complicată de faptul că are un caracter recomandat, deși a fost aprobat prin act normativ.

Sectorul bancar

Trimestrul doi al anului 2007 s-a caracterizat prin evoluții aparent contradictorii în sistemul bancar. Toți indicatorii de consolidare și prudență financiară s-au îmbunătățit. Băncile locale au încheiat contracte de creditare externă cu unele instituții bancare internaționale sau străine. În același timp, ratele dobînzilor la credite au continuat să crească, contrar așteptărilor producătorilor. De la 18,32% în februarie curent, dobînzile au crescut pînă la 18,98% în iunie curent, adică la nivelul de acum 2 ani.

Aceste evoluții sînt determinate de anticipările inflaționiste în creștere ale bancherilor. Aceste anticipări s-au intensificat în ciuda semnalelor de încurajare transmise de BNM, care în aprilie a redus cu un punct procentual rata la dobînda sa de bază (REPO)¹³². Totodată, un alt factor care determină comportamentul creditar al băncilor moldovenești este lipsa de resurse financiare pe termen lung. Preocupate de atragerea resurselor adăugătoare, în trimestrul doi băncile comerciale au majorat esențial dobînzile pentru depozite. Acestea au crescut de la 13,94% în februarie la 15,49% în iunie curent.

Sectorul energetic

Evoluțiile din sectorul energetic sînt mixte. Pe de o parte, Republica Moldova a pregătit și transmis CE o nouă strategie energetică care acoperă perioada pînă în 2020.

Pe de altă parte, toate întreprinderile energetice importante au fost eliminate din programul de privatizare, fiind calificate ca obiective nepasibile privatizării. Această decizie controversată a fost adoptată, aparent, ca urmare a presiunilor exercitate de actori din sfera energetică, nu ca urmare a unor calcule economice riguroase și nici pentru a asigura securitatea

¹³¹ Hotărârea Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 28-6 din 1 iunie 2007.

¹³² Hotărârea Consiliului de Administrație al BNM nr. 87 din 12 aprilie 2007.

energetică a țării. CET-urile care asigură mai puțin de o treime din energie electrică consumată în Moldova, sînt mai degrabă generatoare de pierderi decît de energie electrică. Statul nu dispune de resurse financiare pentru a investi în ele, dar nici nu acceptă transmiterea acestora către proprietari privați.

O altă evoluție controversată este că în trimestrul II Ministerul Industriei și Infrastructurii a propus amînarea liberalizării pieței energetice pînă în 2015. Deși argumentată de necesitatea „pregătirii reformelor”, această propunere, dacă va fi adoptată în lectură finală de legislativ, ar putea să contravină prevederilor Tratatului Comunității Energetice din Europa de Sud-est parafat de Republica Moldova în octombrie 2005. Deși Tratatul nu este ratificat de țara noastră, amînarea (repetată) a îndeplinirii obligațiilor pe care și le-a asumat ar putea să compromită participarea Moldovei la proiectele și acordurile energetice europene.

În luna iunie la Chișinău a fost organizată reuniunea în deplasare a Grupului Secretariatului Cartei Energetice la care au participat circa 50 de state membre ale Cartei. Aceasta a fost pentru Moldova o oportunitate de a-și demonstra seriozitatea demersurilor sale de asigurare a securității energetice în contextul integrării europene și de a-și promova imaginea în Europa. Din păcate, șansa a fost în mare măsură ratată, evenimentul fiind, la părerea specialiștilor, un eșec organizatoric¹³³.

Infrastructura calității

În acest domeniu important nu s-au produs careva evoluții semnificative.

¹³³ „Eșec la Reuniunea de la Chișinău a Secretariatului Cartei Energetice”, de Vasile Sărbu, în Magazinul Economic ECO.

Grila de monitorizare 9. Instituțiile pieței

Domenii	Evoluții / involuții în T2-07	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Factorii care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T2-07	Surse utilizate pentru evaluare
Piața financiară	În aprilie a fost adoptată legea cu privire la asigurări, o condiție expresă ce figurează în PAUERM.	Deocamdată impactul nu este perceptibil, dar urmează să se manifeste pînă la sfîrșitul anului 2007, prin restructurarea pieței.	- Progresul este favorizat de interesul manifestat de companiile de asigurări străine de a investi în piața de asigurări locală. - Progresul este frînat de faptul că autoritatea de reglementare și supraveghere încă nu este e deplin funcțională.	+1	MEC, MF, CNVM, evaluările autorilor.
	Instituirea Comisiei Naționale pentru Piața Financiară, o condiție care figurează în mod implicit în PAUERM.	Impactul va fi sesizabil numai odată cu intrarea în funcționalitate deplină a CNPF.	- Progresul este favorizat de necesitatea îndeplinirii prevederilor PAUERM - Totodată, acesta ar putea fi compromis de faptul că în percepția participanților la piața financiară, CNPF este compusă din mai puțini profesioniști decît s-ar fi putut.		
	Adoptarea Codului de guvernare corporativă, o altă prevedere importantă din PAUERM.	Impactul va fi determinat de numărul de companii private care vor adera la Cod.	- Progresul în implementarea Codului ar putea fi favorizat de faptul că tot mai multe companii naționale se integrează în rețele internaționale de afaceri. - Dar majoritatea companiilor se simt înstrăinate de acest Cod, cultura lor de afaceri fiind încă în formare.		
Sectorul bancar	Indicatorii de consolidare a instituțiilor bancare se îmbunătățesc	Crește atractivitatea sectorului bancar pentru investitorii străini.	Progresul este determinat atît de politica de supraveghere riguroasă a BNM, cît și de dorința băncilor comerciale de a asigura performanțe înalte într-un mediu bancar tot mai competitiv.	+0,5	Evaluările autorilor; Datele BNM;
	Cresc ratele dobînzilor la credite și depozite	Devine mai puțin accesibil creditul bancar și de descurajează investițiile la nivelul unor întreprinderi micro și mici.	- BNM a redus cu un punct procentual rata REPO. - Dar băncile au încă o încredere scăzută în perspectivele inflaționiste.		
Sectorul energetic	A fost remisă CE Strategia energetică a Republicii Moldova pentru perioada 2007-2020.	Dacă va fi considerată fezabilă, strategia va servi ca bază pentru mobilizarea unor resurse investiționale externe pentru modernizarea sistemului energetic național și va spori șansele țării de a fi admisă în proiectele și acordurile energetice europene.	Insesizabili	-0,5	Evaluările autorilor;
	A fost amînată pentru 2015 liberalizarea sectorului energetic	Îndepărtarea perspectivelor de aderarea a RM la Tratatul Energetic al CE	Lipsa infrastructurii instituționale necesare pentru liberalizarea relațiilor comerciale între producătorii și consumatorii de energie electrică.		
	Introducerea companiilor din sectorul energetic pe lista întreprinderilor care nu sînt pasibile privatizării.	Scade atractivitatea întreprinderilor din sector pentru investiții externe, ceea ce poate submina securitatea energetică a țării pe termen scurt.	Evoluția dată este determinată de faptul că sînt prea puternice și necontrolate interesele corporative în sectorul energetic și care joacă în detrimentul intereselor naționale.		
Infrastructura calității	Nu au fost semnalate evoluții importante.	Insesizabil	Insesizabil	0	Evaluările autorilor;

10. FRONTIERĂ, MIGRAȚIE ȘI TRAFICUL DE FIINȚE UMANE

Concepția pazei frontierei de stat

Procesul de actualizare a legislației naționale potrivit prevederilor Concepției pazei frontierei de stat din 2003 a continuat cu întârzieri. Parlamentul a adoptat în primă lectură **proiectul legii cu privire la Serviciul de grăniceri**. Proiectul a fost elaborat de un grup de lucru al Serviciului Grăniceri (SG) în scopul stabilirii bazelor juridice, economice și organizatorice în activitatea serviciului. Proiectul reglementează aspectele referitoare la statutul, destinația, structura generală, bazele administrării și principiile de activitate ale SG, abilitat cu funcții de protecție a frontierei și control corespunzător. Potrivit autorilor proiectului, acesta a fost avizat de către experții Misiunii Uniunii Europene de Asistență la Frontiera în Republica Moldova și Ucraina, ale căror propuneri au fost luate în considerație în mod integral la elaborarea proiectului.

A fost elaborat un prim proiect al **Concepției pazei frontierei de stat pentru 2007-2010**, însă acesta va fi finalizat după aprobarea Concepției securității naționale a RM. Potrivit Planului Legislativ al Parlamentului, noua concepție a pazei frontierei de stat urma să fie adoptată în ultimul trimestru din 2006. De asemenea, se află în proces de elaborare Strategia națională a managementului integrat al frontierei de stat.

Cooperarea dintre agențiile cu competențe în managementul frontierei

La acest capitol au fost înregistrate mai multe progrese, în mod special în urma activității Misiunii UE de asistență la frontieră în Moldova și Ucraina (EUBAM) și a programului BOMMOLUK coordonat de aceasta.

Cea de-a noua ședința a **Consiliului de Cooperare UE-RM** a apreciat înalt realizările EUBAM și a salutat extinderea mandatului acesteia cu doi ani până în 2009. Activitatea EUBAM a fost apreciată și în cadrul unei serii de vizite ale unor înalți demnitari europeni și reprezentanți ai serviciilor de grăniceri și vamale europene.

În cadrul ședinței a șasea a Consiliului Consultativ al **EUBAM** au fost remarcate progresele realizate în consolidarea capacității serviciilor de grăniceri ai Moldovei și Ucrainei, continuarea reformelor structurale și de management ale acestora, organizarea programelor de instruire și acordarea asistenței tehnice. Misiunea a organizat mai multe activități de instruire pentru serviciile vamale și de grăniceri moldovene și ucrainene, precum și vizite de studiu la puncte de trecere a frontierei. De asemenea, Misiunea a continuat să acorde asistență SG în procesul de reorganizare și de creare a unui nou Colegiu de Grăniceri.

În cadrul programului **BOMMOLUK** coordonat de Misiune au avut loc o serie de vizite de studiu în Grecia, Croația, Austria și Macedonia pentru funcționari ai serviciilor vamale și de grăniceri din Moldova și Ucraina în vederea familiarizării acestora cu bunele practici europene și gestiunea integrată a frontierelor.

În domeniul consolidării cooperării dintre agenții sub egida EUBAM a fost organizată cea de-a treia **Operațiune comună de control al frontierei**, la care alături de serviciile vamale și de grăniceri au participat și reprezentanți ai organelor de interne, de securitate și fiscale ale Moldovei și Ucrainei, precum și serviciile corespunzătoare ale UE și ale unor state învecinate. Operațiunea a fost realizată cu succes, demonstrând beneficiile cooperării dintre agențiile din statele vecine în asigurarea unui control eficient al frontierei.

Continuarea procesului Soderkoping și cooperarea regională

Serviciul de Grăniceri a participat la un simpozion internațional organizat de Agenția Europeană FRONTEX în problema cooperării operaționale de securitate la frontierele europene.

Directorul General al SG a participat la cea de-a 15-a sesiune plenară a Conferinței internaționale în probleme de frontieră, unde a semnat cu omologul său ungar **Protocolul de cooperare între Serviciul Grăniceri al Republicii Moldova și Serviciul de Pază a Frontierei al Republicii Ungare**. De asemenea în cadrul conferinței a avut loc o întrevedere cu Directorul Executiv al **FRONTEX** în cadrul căreia au fost discutate perspectivele dezvoltării cooperării bilaterale în vederea contracarării crimei organizate transfrontaliere, migrației ilegale, precum și altor activități cu caracter ilegal la frontieră.

De asemenea, în perioada de referință a avut loc o reuniune a șefilor serviciilor de grăniceri din statele membre **GUAM**, la care au fost discutate căile de realizare ale acordurilor și inițiativelor comune în domeniul securității frontaliere, inclusiv crearea Centrului Virtual Sistemul Interstatual Informațional - Analitic GUAM. Părțile au convenit să continue cooperarea instituțiilor de frontieră ale Statelor GUAM și au aprobat Planul de activitate pentru 2008.

Evaluarea și monitorizarea fenomenului migraționist

După cum am remarcat în nr. precedent al Euromonitor-ului, de la 1 ianuarie 2007 evidența oficială a fenomenului migraționist în Republica Moldova este efectuată de Biroul pentru Migrațiune și Azil. Prerogativele fostului Birou Național Migrațiune, dizolvat în anul 2006, sînt exercitate de către subdiviziunile specific create în cadrul Ministerului Afacerilor Interne (MAI) și Ministerul Economiei și Comerțului (MEC). Respectiv, în cadrul MAI a fost creat Biroul pentru migrațiune și azil, cu responsabilități de elaborare și realizare a politicii de stat în domeniul migrației și azilului, precum și monitorizarea fluxurilor migraționale și acordarea statutului de imigrant sau de repatriat. În atribuțiile Biroului vor mai intra acordarea statutului de refugiat și eliberarea actelor de identitate pentru refugiați, eliberarea invitațiilor pentru cetățenii străini și apatrizi, eliberarea vizelor de ieșire și intrare, prelungirea valabilității vizelor de intrare, expulzarea și extrădarea cetățenilor străini și a apatrizilor etc.

Totodată, în cadrul MEC a fost creată secția politici migraționiste, cu două structuri noi: Unitatea pentru Politici pentru Migrația de muncă și Direcția pentru Implementarea Politicilor de Migrație de Muncă ca parte a Agenției Naționale a Forței de Muncă. Acestea sînt responsabile de elaborarea strategiilor în domeniul migrației forței de muncă, de negocierea și încheia acordurilor bilaterale în domeniul migrației forței de muncă și al protecției sociale a lucrătorilor imigranți, precum și eliberarea, prelungirea sau va anularea permisele de muncă cetățenilor străini și apatrizilor. Ca urmare acestor restructurări instituționale a fost posibilă relansarea unor proiecte comune cu organizațiile de specialitate și agențiile internaționale de asistență.

Colaborare internațională

Calitatea monitorizării proceselor va fi îmbunătățită de mai multe proiecte realizate în comun structurile de stat, cum ar fi cel de eficientizare a remitențelor¹³⁴, proiect implementat de Organizația Internațională pentru Migrație (Misiunea în Moldova), Ministerul Economiei și Comerțului și Organizația Internațională a Muncii, cu suportul financiar al Comisiei Europene. Printre activitățile principale ale proiectului figurează elaborarea unui program național de remitențe, îmbunătățirea colectării datelor despre remitențe, desfășurarea unor campanii informaționale pentru promovarea canalelor legale de transferuri bănești, instruirea emigranților și a familiilor lor în inițierea unor afaceri etc. Trebuie să mai menționăm că în această perioadă a fost lansat studiul „Migrația și Remitențele. Moldova 2006” realizat de OIM cu suportul ASDI/SIDA. Studiul respectiv se axează prioritar pe evaluarea tendințelor și fluxurilor migraționiste și a veniturilor remise.¹³⁵ În această perioadă autoritățile moldovenești au declarat tranșant că vor negocia acorduri bilaterale privind migrația forței de muncă și protecția socială a moldovenilor peste hotare cu mai multe state europene. Deocamdată, aceste acorduri sînt stabilite doar cu statele CSI, inclusiv Rusia, Ucraina, Azerbaijan etc.

Pe parcursul T2'2007 autoritățile moldovenești au desfășurat mai multe evenimente unde s-au pus în discuție problemele cu care se confruntă persoanele ce muncesc în afara țării. În particular, la sf. lui aprilie a.c la Chișinău a avut loc prima ședință de lucru a funcționarilor consulari ai Misiunilor diplomatice ale statelor UE, precum și a Croației, Turciei, Serbiei, Muntenegru, Canadei și SUA, acreditate în Moldova, la care s-a discutat în principal despre legalizarea muncitorilor moldoveni plecați la muncă peste hotare și facilitarea regimului de vize aceștia. De asemenea, în luna mai diplomați moldoveni au participat la Conferința de nivel Înalt cu genericul „Migrația – integrare și viziuni pentru o politică europeană” care s-a a avut loc la Salzburg, Austria. Bineînțeles că aceste evenimente, cît și colaborarea internațională vor contribui la soluționarea unor probleme controlul și gestionarea migrației. În acest context, una dintre prioritățile Moldovei în timpul Președinției Procesului de Cooperare în Sud-estul Europei (SEECPP) 2008-2009, va fi consolidarea cooperării în domeniul gestionării migrației și libertatea circulației.

Corelarea legislației interne cu cea europeană

Tot în numărul precedent am menționat despre importanța creării *Sistemului informațional integrat automatizat în domeniul migrației* (SIIAM). Problemele legate de crearea acestuia a fost puse în discuție la ședințele **Comisia pentru coordonarea unor activități ce țin de procesul migrațional în Republica Moldova** care este un organ permanent de control și coordonare pe lîngă guvern, prezidată de Viceprim-ministru, ministru al afacerilor externe și integrării europene. La elaborarea acestuia participă mai multe structuri guvernamentale printre care MAI, în calitate de beneficiar, în comun cu Ministerul Dezvoltării Informaționale, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Economiei și Comerțului, Serviciul Grăniceri, Serviciul Vamal și Serviciul de Informații și Securitate. Acestea urmează să creeze și implementeze, pînă la 1 septembrie 2007, Sistemul informațional integrat automatizat în domeniul migrației (resursă informațională departamentală în cadrul resursei informaționale de bază "Registrul de stat al populației").

În prezent, pe lîngă faptul că sînt organizate ședințele la nivel de ministru, începînd cu luna iunie curent se organizează ședințele Grupului de lucru la nivel de experți ce au ca scop crearea Sistemului Informațional Integrat Automatizat în domeniul Migrației (GLSIIAM). În cadrul reuniunilor regulate GLSIIAM, sub egida MDI, s-a efectuat inventarierea resurselor informaționale instituționale în domeniul migrației, se elaborează Conceptul SIIAM și sarcinile tehnice, ce urmează a fi finalizate pînă la data de 1 septembrie curent. Totodată, au fost elaborate două proiecte de legi: Legea cu privire la migrația forței de muncă (elaborată de MEC) și Legea cu privire la statutul străinului (elaborat de MAI) în baza standardelor Uniunii Europene. Proiectele în cauză urmează a fi examinate și adoptate de către Guvern.

În plus, un pas important ce ține de domeniul legislativ în acest trimestru a fost adoptarea în prima lectură a Proiectului legii cu privire la Serviciul de grăniceri. Aceasta are menirea de a reglementa aspectele referitoare la statutul, destinația, structura generală, bazele administrării și principiile de activitate ale Serviciului de Grăniceri, abilitat cu funcții de protecție a frontierei și control corespunzător. Bineînțeles că legea are tangențe directe și cu fenomenul migraționist, dat fiind faptul că acesta constituie o prioritate în cadrul Planului de acțiuni UE-RM, iar autorii proiectului de lege afirmă că acesta ar fi corespunzător standardelor și reglementărilor comunitare, că ar fi fost "coordonat cu Misiunea UE de asistență la frontiera moldo-ucraineană" și că implementarea sa "nu va necesita cheltuieli suplimentare".¹³⁶

¹³⁴ www.iom.md

¹³⁵ M. Lücke, T. Mahmoud, P. Pinger, "Patterns and Trends of Migration and Remittances in Moldova The CBSAXA Survey 2006" with financial support The Kiel Institute for the World Economy (www.ifw-kiel.de)

¹³⁶ <http://www.e-democracy.md/e-journal/20070630/>

Politicile de viză

La 25 aprilie a.c. a fost lansată activitatea Centrului Comun de Eliberare a Vizelor pentru UE (centru ce va funcționează în cadrul Ambasadei Ungariei). Acesta eliberează deja vize pentru Ungaria, Austria, Letonia și Slovenia. Danemarca, Finlanda, Estonia și Belgia, Croația, Islanda, Cipru, Luxemburg deja și-au declarat disponibilitatea de a se alătura primului grup de țări. Progresele ulterioare în consolidarea Centrului vor depinde în mare măsură și de succesele Republicii Moldova în procesul de implementare a PAUEM, în primul rând în domeniul managementului migrațiunii. În plus, pe durata acestui trimestru au fost parafate cele două Acorduri între Uniunea Europeană și Republica Moldova, privind facilitarea eliberării vizelor și readmisia persoanelor cu ședere ilegală, acorduri ce vor intra în vigoare până la sfârșitul anului 2007. Acestea urmează a fi semnate pe parcursul anului (toamna 2007) astfel încât să intre în vigoare până la 31 decembrie 2007. De asemenea, a fost elaborat Planul Național de Acțiuni pentru Facilitarea Regimului de Vize cu Uniunea Europeană aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1306 din 13.11.2006. Acțiunile acestui Plan sînt în curs de realizare.

Potrivit MAEIE, primul acord menționat instituie un cadru de cooperare pentru prevenirea și combaterea migrației ilegale, în timp ce cel de-al doilea prevede un șir de facilități la eliberarea vizelor de intrare pe teritoriul UE pentru cetățenii moldoveni. Printre facilități se numără menținerea prețului de 35 euro pentru o viză (fața de 60 euro); eliberarea gratuită a vizelor pentru mai multe categorii de cetățeni moldoveni, în special studenți, transportatori, pensionari, jurnaliști, oameni de afaceri etc. Acordul privind facilitarea eliberării vizelor mai prevede principiul bona fidae, conform căruia persoanele care au obținut anterior vize pentru statele membre ale UE și au respectat condițiile de ședere în aceste state, ar putea obține vize cu mai multe intrări pe un termen de 1 an și mai mult. Acordul prevede, de asemenea, eliberarea fără plată a vizelor pentru România și Bulgaria, până la aderarea acestor țări la spațiul Schengen. Un succes diplomatic pentru Moldova este obținerea acordului statelor membre privind delegarea către oficialii Comisiei Europene a împuternicirilor privind negocierea facilitării regimului de vize și încheierea acordului de readmisie. Practic, diplomația moldovenească a încheiat negocierile cu Comisia Europeană asupra acordului cu privire la facilitarea vizelor și readmisia. Însă, trebuie să mai avem în vedere că acordurile negociate vor trebui să treacă printr-o procedură îndelungată de ratificare.

Traficul de ființe umane: tendințe curente

Insuficiența datelor statistice din T2'07 cu privire la fenomenul traficului de ființe umane nu ne-au permis să realizăm o analiză cantitativă relevantă, însă din informațiile pe care le deținem am putea constata că situația din domeniu are tendințe relativ mai bune comparativ cu perioadele precedente. O dovadă în acest sens sînt informațiile operative și comunicatele de presă ale Centrului pentru combaterea traficului de persoane (CCTP)¹³⁷ în care se arată despre anihilarea și contracararea de către structurile de forță a mai multor grupări criminale implicate traficul de persoane. Însă aceasta poate fi doar o aparență, fenomenul crescînd în amploare în perioada următoare.

Prevenirea TFU și asistarea victimelor

În T2'2007 au avut loc cîteva seminare cu implicarea fețelor bisericești și instituțiilor religioase în prevenirea și combaterea TFU. Spre exemplu, în mai a.c. la Ungheni, colaboratorii CCTP în comun cu angajații Misiunii Organizației Internaționale pentru Migrație au participat la Seminarul cu tematica: „Mobilizarea fețelor bisericii la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane”, în cadrul campaniei de prevenire și informare a înaltelor fețe bisericești privind fenomenul traficului de persoane și migrației ilegale.¹³⁸ Scopul primordial al acestora a fost de a sensibiliza preoți cu privire la riscurile TFU, de a cultiva o atitudine tolerantă față de victime în comunitatea laică și bisericească și de a implica clericii în promovarea mesajelor de prevenire a TFU.

În acest sens, reprezentanții bisericilor vor fi instruiți în cadrul a cca 40 de seminare regionale de informare și 4 foruri preparatorii pentru acțiuni comunitare. Pe durata acestora va fi elaborată o compilație de predici și reeditat ghidul „Prevenirea traficului de ființe umane prin activități pastorale și didactice” și finanțat un program de mini-granturi pentru realizarea activităților de prevenire a traficului de ființe umane la nivel comunitar de către instituțiile religioase. Aceste seminare sînt parte a unui Proiect implementat de OIM în colaborare cu Programul de Parteneriat pentru Moldova a Consiliului Mondial al Bisericilor, în care sînt aliate Biserica Ortodoxă din Moldova (Mitropolia Moldovei și Mitropolia Basarabiei), Biserica Romano-catolică, Uniunea Bisericilor Creștine Evanghelice, Baptiste și Biserica Evanghelică Luterană din Moldova.

În plus, tot în această perioadă organizațiile specializate în acordarea de asistență victimelor traficului au desfășurat mai multe seminare de prevenire a TFU. Voluntarii Centrului Internațional „La strada”¹³⁹ au desfășurat în perioada ianuarie-iunie 2007 cca 250 seminare. La aceste activități de prevenire a riscurilor traficării au participat peste 2500 de tineri și tinere cu vîrsta între 15-25 ani. De regulă, seminarele sînt ținute în școli de cultură generală, licee, colegii, iar mai nou, în școlile profesional-tehnice din municipiul Chișinău (după un program coordonat cu Direcția Municipală Învățămînt și Tineret), iar în instituțiile de învățămînt din țară – la cerere.

Totodată, între 11-12 iunie 2007, la Molovata Noua (r-nul Dubăsari) și-a desfășurat lucrările Primul Atelier de Lucru Național în Republica Moldova din cadrul Programului de Susținere și Dezvoltare a Mecanismului Transnațional de Referire (MTR) pentru Persoanele Traficate din Europa de Sud-Est, consacrat elaborării standardelor de acordare a

¹³⁷ http://www.mai.md/trafic_ro/

¹³⁸ Idem.

¹³⁹ <http://www.lastrada.md/>

asistenței victimelor TFU. În cadrul Atelierului participanții (reprezentanți ai MAEIE, MAI, Procuraturii Generale, ai OIM și Centrului Internațional „La Strada”) au luat cunoștință de mai multe proiecte de acte normative în domeniu, au discutat posibilele scenarii de identificare a VTFU peste hotare și în Moldova, au elaborat propuneri privind modul de transmitere a informației despre toate cazurile de trafic la Centrul Național de Coordonare direct de la fiecare organizație care participă la identificarea VTFU. Toți participanții au fost de acord ca identificarea prealabilă a VTFU poate fi efectuată de specialiștii oricărei organizații, ce vine în contact cu prezumatele VTFU (grăniceri, colaboratori ai primăriei, ai oficiilor de plasare în câmpul muncii, medici etc.), însă identificarea definitivă a VTFU poate fi efectuată doar de colaboratorii subdiviziunilor specializate ale poliției, de asistentul social sau un psiholog acreditat pe lângă un serviciu social de stat sau ONG specializate.¹⁴⁰

Tot în această perioadă au fost create la nivel regional și comunitar câteva centre de asistență și protecție a victimelor traficului de ființe umane, iar Guvernul a aprobat deja Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a instituțiilor nominalizate. În aceste centre victimele traficului de ființe umane vor beneficia de protecție și plasament temporar, iar mai apoi de socializare și reintegrare în familie și în comunitate. Deschiderea centrelor nominalizate în țară și monitorizarea activității este coordonată de Ministerul Sănătății și Protecției Sociale. În această perioadă a fost creat și pus în aplicare Sistemul Național de Referință privind victimele traficului și se finalizează elaborarea Regulamentului-tip pentru comisiile raionale, care va fi înaintat Guvernului spre examinare.

Coordonarea acțiunilor și combaterea fenomenului

În T2'07, datorită a colaborării eficiente dintre structurile statului, organele de forță și organizațiile abilitate în domeniu, situația ce ține de coordonarea acțiunilor și combaterea fenomenului a înregistrat mai multe progrese¹⁴¹. Mai mult ca atât, au avut loc mai multe seminare și mese rotunde la care autoritățile s-au declarat interesate de stabilirea unui control asupra procesului migrațional și caută mecanisme permanente și eficiente pentru schimbul de informații privind migrația ilegală. În plus, trebuie să mai menționăm despre importanța Misiunii Modo-ucrainene de Asistență la Frontieră EUBAM¹⁴² în prevenirea cazurilor de ce țin de traficul de persoane, precum și de inițiativa MAEIE de a crea și coordona un sistem informațional integrat automatizat între ministerele Dezvoltării Informaționale, Afacerilor Interne, Economiei și Comerțului, Serviciul Grăniceri și Serviciul de Informații și Securitate care ar avea printre activități și monitorizarea cazurilor de migrație ilegală. În această perioadă misiunile și organizațiile ce evaluează și monitorizează acest fenomen au desfășurat mai multe conferințe și seminare de instruire¹⁴³, acțiuni care au avut ca principală tematică prevenirea și combaterea TFU.

Totuși multitudinea de cazuri ce au fost deconspirate în această perioadă arată că gravitatea și amploarea acestui fenomen este încă destul de mare, în particular cazuri ce țin de traficul transfrontalier. Spre exemplu, ca urmare a unei colaborări eficiente dintre organele abilitate din Moldova și Poliția de Frontieră (Brigada de Combatere a Crimei Organizate, SRI în județele Iași și Suceava) a fost anihilată cea mai mare rețea de traficanți de migranți dinspre Republica Moldova spre Italia, rețeaua „Luciano”, compusă din șase români și mai mulți moldoveni. Din cercetările făcute s-a stabilit că au fost traficate peste o sută de persoane din Republica Moldova pentru sume cuprinse între 3.500 și 4.500 euro fiecare. Cei șase capi ai rețelei au fost arestați preventiv pentru asociere la o grupare infracțională organizată și trafic de migranți, cu aplicarea ulterioară a sentinței. Totuși, cercetările în acest caz continuă pentru identificarea tuturor celor care acționau în Republica Moldova pentru racolarea „clientilor”. Tot în această perioadă poliția grecească a deconspirat o rețea impunătoare de proxeneți, formată din cetățeni ai Moldovei, Greciei, Ucrainei și Kazahstanului, care racolau tinere din statele fostei URSS pentru prostituție.

¹⁴⁰ Pentru o statistică relevantă cu privire la TFU puteți accesa link-ul <http://www.lastrada.md/date/statistica/cdc/>

¹⁴¹ Procuratura generală www.procuratura.md, MAI www.mai.md etc.

¹⁴² www.eubam.org;

¹⁴³ Pentru informație mai amplă vezi www.iom.md, www.migratie.md, www.lastrada.md etc.

Grila de monitorizare 10. Frontiere, migrație și traficul de ființe umane

Indicatori / domenii	Evoluții / Involuții T2-2007	Impactul practic al schimbărilor	Factori care favorizează / defavorizează progresul	Cuantificarea progresului T2-07	Surse utilizate pentru evaluare
Concepția pazei frontierei de stat	- A fost adoptat în primă lectură proiectul legii cu privire la Serviciul de Grăniceri. - Proiectul Concepției pazei frontierei de stat 2007-2010 este încă în proces de elaborare.	Actualizarea legislației în conformitate cu prevederile Concepției pazei frontierei de stat din 2003 are loc cu întârziere, ceea ce încetinește procesul de modernizare a SG.	Asistența experților europeni în perfectarea și aplicarea legislației în conformitate cu standardele europene	+0,5	SG, EUBAM
Cooperare în managementul și controlul frontierei	- Asistența EUBAM pentru serviciile de grăniceri și vamale în formă de instruire, consultanță, asistență tehnică și echipament - Patru vizite de studiu BOMMOLUK pentru studierea bunelor practici europene și a managementului integrat al frontierelor - Operațiunea comună de control al frontierelor a avut loc cu participarea organelor de grăniceri, vamale, de interne, de securitate și fiscale din Moldova și Ucraina, în colaborare cu agenții europene și state europene	- Creșterea capacităților și a dotării tehnice a organelor vamale și de grăniceri, familiarizarea acestora cu practicile europene și standardele Schengen, consolidarea cooperării cu Ucraina - Consolidarea cooperării dintre diverse agenții cu competențe în controlul frontierei - Reducerea comerțului ilegal și a infracțiunilor înregistrate la frontiera moldo-ucraineană, inclusiv segmentul transnistrean	- Suportul acordat de EUBAM, UE, SG din Moldova și Ucraina. - Tărăgănarea reformării SG și SV (serviciul vamal) și adoptării cadrului legislativ actualizat	+1	UE, MAEIE a RM, SG, EUBAM (www.eubam.org), Secretariatul Soderkoping
Procesul Soderkoping și cooperarea regională	- Participarea SG la reuniuni europene și internaționale, semnarea Protocolului de cooperare cu serviciul de pază al frontierei al Ungariei - Participarea la procesul de cooperare cu serviciile grănicerești din statele GUAM	Creșterea cooperării la nivel regional, european și internațional pentru o gestiune mai bună a riscurilor trans-naționale (migrația ilegală, traficul de ființe umane, contrabanda etc.) și un control mai eficient al frontierelor.	Activitatea EUBAM, colaborarea cu FRONTEX.	+1	Secretariatul Soderkoping, EUBAM
Monitorizarea și evaluarea fenomenului migraționist	- Creșterea calității monitorizării și evaluării migrației din partea structurilor specializate cu misiuni în RM (IOM, ICMPD, OSCE, Winrock etc.) - Buna activitate a structurilor noi create pentru monitorizarea și gestionarea migrației (subdiviziunile din cadrul MAI și MEC); - Procesul de creare a Sistemului Informațional integrat automatizat în domeniul migrației;	- Cooperarea internațională în domeniul migrației; - Participarea Moldovei la Programul AENEAS; - Consolidarea capacităților în implementarea politicilor în domeniul migrației și de azil; - Desfășurarea unor seminare, conferințe și ateliere de lucru care au avut în prim plan subiectul migrației; - Insusizabil deocamdată, dar cu așteptări optimiste cu privire la operativitatea datelor;	- Colaborarea locală și internațională dintre structurile specializate și autorități; - Suportul acordat de misiunea de Asistență la Frontieră (EUBAM); - Se simte încă inerția instituțională a structurilor implicate în proces;	+1	MAI (BMA), OIM Chișinău, OSCE. MEC.
Politicile de viză și alinieră legislației la normele UE	- Demararea activității Centrului Comun de Eliberare a Vizelor pentru UE (CCEV); - Parafarea acordurilor de readmisie cu statele UE.	- Dinamizarea procesului de acordare a vizelor pentru unele state UE; - Accederea de noi state la CCEV; - Cadrul temporal restrâns;	- Colaborarea eficientă dintre oficialii UE și autoritățile moldovenești; - Eforturile depuse de MAEIE;	+0,5	MAEIE, CE, misiunile diplomatice ale UE în RM etc.
Prevenirea TFU și asistarea victimelor	- Conlucrare eficientă dintre misiunile internaționale și cele naționale în prevenirea și asistarea victimelor TFU; - Crearea la nivel comunitar a centrelor a centrelor de asistență și protecție a victimelor TFU; - Implicarea fețelor bisericești în prevenirea TFU.	- Desfășurarea mai multor seminare și ateliere de lucru, evenimente ce au pus în discuție problemele legate de TFU și victimele acestui fenomen. - Contribuții financiare și logistice din partea organizațiilor internaționale pentru prevenirea și asistarea victimelor TFU; - Sensibilizarea opiniei cetățenilor.	- Colaborarea între organele de stat și organizațiile relevante din domeniu. - Aplicarea Regulamentului de organizare și funcționare a instituțiilor specializate.	+1	LaStrada, MAI (CCTP), OSCE, IOM etc
Coordonarea acțiunilor și combateră fenomenului	- Colaborarea mai eficientă dintre structurile statului, organele de forță și organizațiile abilitate în domeniu; - Intentarea mai multor dosare și creșterea numărului de persoane supuse justiției care au fost implicate în practicarea TFU; - Dezvoltarea mai intensă a cooperării internaționale;	- Mijloacele de informare în masă au fost mai receptive la mediatizarea cazurilor de TFU; - Receptivitatea structurilor de forță; - Calitatea proceselor de judecată lasă de dorit pe alocuri; - Experiență acumulată; - Sporirea operativității;	- Activitatea intensă a ONG-urilor moldovenești specializate în acordarea de asistență victimelor TFU; - Nedeterminarea modului de comitere a infracțiunii;	+1	MAI, Procuratura Generală

DESPRE PROIECT ȘI ORGANIZAȚII

Acest raport este publicat în cadrul proiectului „Planul de acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană: document accesibil publicului (faza II)”. Proiectul este implementat de două organizații neguvernamentale, ADEPT și EXPERT-GRUP și finanțat de Fundația Soros-Moldova. Conceptul proiectului a apărut într-un context politic dinamic, determinat de factori politici, economici și sociali. În acest context implementarea Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană va fi o sarcină pe cât de complexă, pe atât de importantă. Guvernul, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și alte autorități publice centrale vor avea rolul principal în implementarea Planului de Acțiuni. Dar un rol important îi revine și societății civile, atât în promovarea Planului de Acțiuni în societate, cât și în monitorizarea procesului.

În aceste circumstanțe, proiectul are menirea să creeze un cadru larg și deschis pentru promovarea dezbaterilor în societatea moldovenească pe marginea implementării Planului de Acțiuni. Proiectul are două obiective:

Obiectivul 1: Îmbunătățirea cunoașterii Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană în rândul organizațiilor neguvernamentale și societății în ansamblu pentru a facilita implicarea lor în discuțiile pe marginea politicilor europene ale Republicii Moldova.

Obiectivul 2: Influențarea procesului de adoptare a politicilor publice prin analiza și expertiza domeniilor vizate de Planul de Acțiuni într-o modalitate care ar face procesul mai eficient, mai transparent și mai orientat spre realizarea acțiunilor prevăzute de Plan.

Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT este o organizație neguvernamentală, nonprofit, independentă și nepartizantă care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. ADEPT a fost înregistrată în ianuarie 2000. ADEPT a obținut statutul de organizație de utilitate publică. ADEPT este un centru analitic și practic care oferă expertiză asupra proceselor electorale și democratice din Republica Moldova, Europa de Sud-est și Comunitatea Statelor Independente. Misiunea ADEPT este de a promova și susține participarea cetățenească la toate aspectele vieții publice.

EXPERT-GRUP este un centru de analize independent care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. Fiind o organizație neguvernamentală, EXPERT-GRUP nu este afiliat politic și decide în mod independent asupra strategiei sale instituționale. Misiunea EXPERT-GRUP este de a contribui la dezvoltarea economică și democratică a Republicii Moldova și la consolidarea competitivității sale internaționale. Instrumentele practice prin care EXPERT-GRUP urmărește misiunea sa sînt analizele și cercetările efectuate la standarde internaționale de calitate. Domeniile principale de expertiză ale organizației sînt politicile economice, de integrare europeană și managementul privat și public.